VREME

1. januar 2004, Cena 100 din, CG 2€, Broj 678

8'600102'660014

Austria 2.50 EUR; BiH KM 4; Croatia KN 15; France 2.50 EUR; Germany 2.30 EUR; Greece 2.50 EUR; Luxembourg LIF 100; Macedonia DEN 100; Slovenia SIT 490; Sweden SEK 32; Switzerland CHF 4.80

NOĆ RADIKALA

FILM GODINE: MASTER AND COMMANDER

www.vreme.com 011-3234-774 gcv@vreme.com

grafički centar vreme

Od 1992 godine brinemo o grafičkom izgledu nedeljnika Vreme

grafički dizajn · priprema za štampu · skeniranje i obrada fotografija · osvetljavanje grafičkih filmova · štampa na laserskom štampaču u boji · postavljanje, instalacija i organizacija DTP sistema · konsalting u oblasti štampe i pripreme za štampu · instaliranje i umrežavanje kompjutera · izrada baza podataka · web dizajn i web baze podataka · arhiviranje podataka...

VREME #678, 1. I 2004.

Izdavač: NP "VREME" d.o.o.
Beograd, Mišarska 12-14

UPRAVNI ODBOR
Stojan Cerović (predsednik), Boris Popović, Dragoljub Žarković

V. D. DIREKTORA: Dragoljub Žarković

FINANSIJSKI DIREKTOR: Daniela Vesić

KOMERCIJALNA SLUŽBA: Vojislav Milošević

NEDELJNIK "VREME"
Beograd, Mišarska 12-14

GLAVNI UREDNIK: Dragoljub Žarković

ODGOVORNI UREDNIK: Filip Švarm

POMOĆNIK GLAVNOG UREDNIKA: Aleksandar Ćirić

SEKRETAR REDAKCIJE: Elena Krstanović

REDAKCIJA *(redakcija@vreme.com)*
Dejan Anastasijević, Duška Anastasijević, Aleksandar Anđić, Slobodanka Ast, Dimitrije Boarov, Miomir Brkić, Stojan Cerović, Sonja Ćirić, Vera Didanović, Jovan Dulović, Jelena Grujić (*nedelja@vreme.com*), Nebojša Grujičić (*kultura@vreme.com*), Tatjana Jovanović, Predrag Koraksić, Slobodan Kostić, Zoran Majdin, Saša Marković, Goranka Matić (*foto@vreme.com*), Milan Milošević, Teofil Pančić, Saša Rakezić (*strip@vreme.com*), Tamara Skrozza, Vladimir Stanković, Zoran Stanojević (*navigator@vreme.com*), Seška Stanojlović (*svet@vreme.com*), Nenad Stefanović, Dragan Todorović, Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Svetlana Vasović-Mekina, Ljubomir Živkov

DOKUMENTACIJA
Dragoslav Grujić (tekstualna arhiva, *arhiva@vreme.com*), Jelena Mrđa (foto-dokumentacija, *foto@vreme.com*)

GRAFIČKI CENTAR (*gcv@vreme.com*)
Boško Blažić, Ivan Hrašovec (urednik), Tanja Popović, Vesna Srbinović, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić; KOREKTORI: Jovanka Kljajić, Ivana Milanović, Stanica Milošević; DAKTILOGRAF: Zorica Nikolić; LEKTORI: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović

INTERNET IZDANJE
http://www.vreme.com
Marjana Hrašovec, Ivan Ristić (CMS)
(kontakt: *webmaster@vreme.com*)

PRODAJA I PRETPLATA
(*prodaja@vreme.com*)
Nikola Ćulafić, Milan Radović

RAČUNOVODSTVO: Mirjana Janković

MARKETING
(*marketing@vreme.com*)
Goran Kosanović (direktor)

Telefon: 011/3234-774
Telefaks: 011/3238-662

e-mail za kontakt sa redakcijom:
redakcija@vreme.com

e-mail za slanje zvaničnih saopštenja i opštih informacija: *info@vreme.com*

e-mail za slanje pisama čitalaca za rubriku Pošta: *posta@vreme.com*

PRIPREMA: Grafički Centar Vreme
ŠTAMPA: Rotografika, Subotica
OBRADA TIRAŽA: Data Press

YU ISSN 0353-8028

VREME INTERNATIONAL
Zeitschriftenverlags G.m.b.H.
Neudeggergasse 1-3/22, 1080 Wien, Austria,
Direktor: Vesna Vavić; Telefon: (+431) 408-9652
Telefaks: (+431) 407-5947, e-mail: vremeint@ping.at
Distribucija: Axel Springer Verlag, Hamburg
USSIN ATU 37757904

Detalji o pretplati na strani 43

LIČNOST GODINE

Ljiljana Raičević

Rukovodeći se samo jednim kriterijumom – pozitivnim doprinosom unapređivanju društvenih institucija – uredništvo "Vremena" jednoglasno je izabralo Ljiljanu Raičević, izvršnu direktorku Sigurne ženske kuće u Podgorici, za najuspešniju ličnost u 2003. godini.

Ovo priznanje redakcije prethodno su dobili Božidar Đelić, ministar finansija u Vladi Srbije (2001), i Mlađan Dinkić, guverner Narodne banke Jugoslavije (2002).

Tekst o ovom izboru i razlozima koji su rukovodili uredništvo biće objavljeno u narednom broju "Vremena".

VREME #678 **Naslovna strana:** Filaret, episkop mileševski i Toma Nikolić; **Foto:** A. Anđić

Sadržaj

PET EKONOMSKIH DOGAĐAJA 10
Milijarda od privatizacije

TELEVIZIJA 2003 16
Istorija na malom ekranu

FILM GODINE 22
Na dva okeana

LIČNOSTI U SVETU 2003 28
Sadam i ostali

NEVLADINE ORGANIZACIJE 38
Nepotrebni prijatelji

VANREDNI PARLAMENTARNI IZBORI U SRBIJI

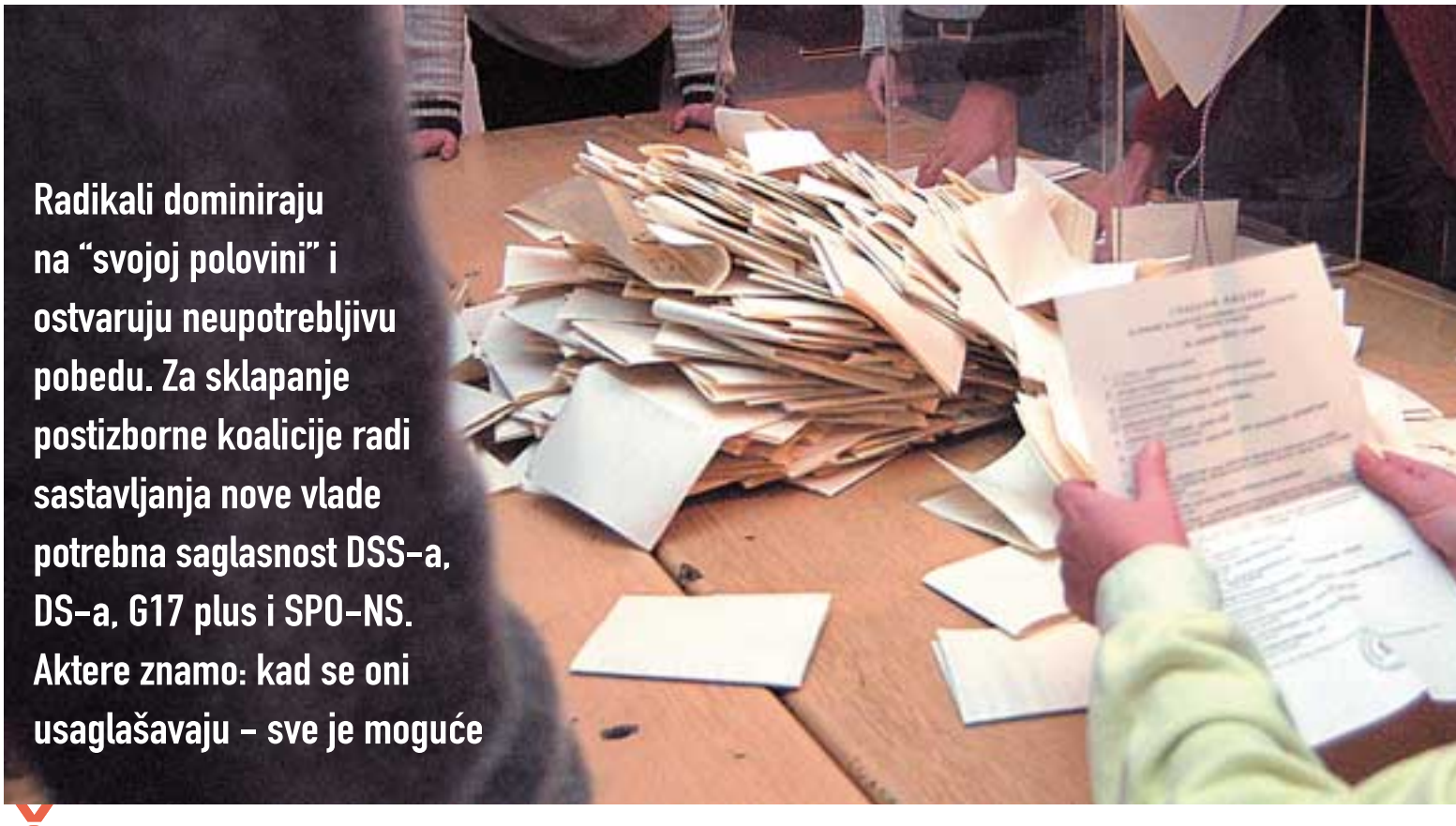
Noć

FOTOGRAFIJE: A. ANĐIĆ

radikala

Radikali dominiraju na "svojoj polovini" i ostvaruju neupotrebljivu pobedu. Za sklapanje postizborne koalicije radi sastavljanja nove vlade potrebna saglasnost DSS-a, DS-a, G17 plus i SPO-NS. Aktere znamo: kad se oni usaglašavaju – sve je moguće

Što bi sad bilo dobro biti kralj ili predsednik.

Za skupštinske mandate konkurisalo je 60, a u izbornoj noći izgledalo je da će mandate dobiti šest partija. Od tih šest, vladu mogu sastaviti četiri partije demokratskog bloka - DSS, DS, G17 plus i SPO-NS. Tri od njih su svaka sa svoje strane obeležavale politiku posle pada Slobodana Miloševića, a jedna je deset godina vukla protiv tog režima. Birači su na najbolji način kaznili te aktere - teraju ih da nađu sporazum i kompromis. Ta vlada će morati da vodi računa o prilično jasnom raspoloženju birača i o neophodnim prioritetima.

Prva poruka - glasači u Srbiji uopšte nisu apolitični, kako su voleli da im imputiraju različiti komentatori. Na izborima 28. decembra 2003. na biralište je pozvano ukupno 6.511.450 birača, a izašlo je oko 3.8 miliona, to jest oko 59 odsto upisanih birača, dakle oko sedamsto hiljada glasova manje nego 24. septembra 2000, kada je izašlo 4,7 miliona glasača, no tada su bili sudbinski izbori, konačan sudar dve opcije koji je obeležio jedan istorijski zaokret.

Za vreme režima Slobodana Miloševića (1990-2000) uspostavljen je trend smanjivanja izlaznosti - od pet miliona glasača 1990. do 4,1 milion glasača 1997, a ti izbori su bili delimično bojkotovani.

Pod DOS-ovim režimom glasalo je - u decembru 2000. godine - 3.7 miliona birača, u septembru 2002. godine - 3.6 miliona, u oktobru 2002. godine - 3 miliona, u decembru 2002. godine - 2.9 miliona i u novembru 2003. godine - 2.5 miliona birača. Ako je prvopomenute obeležavalo bekstvo simpatizera starog režima od DOS-ove revolucije i kriznih štabova, tri od četiri ostala turnusa obeležavao je manji ili veći, otvoren ili prikriven bojkot nekog od aktera. Biračko telo je konstituisano. A vlada?

Drugo. Radikali.

Radikali su ostvarili relativnu pobedu koja nije mnogo upotrebljiva. Njihov koalicioni potencijal je u ovim okolnostima veoma slab. Ostaje njihova satisfakcija što na ovim izborima stiču pravo da govore u ime nezadovoljnih. To je relativan mandat. Šešeljeva stranka je do sada profitirala u vakuumu (1992, na saveznim izborima; 1997. na predsedničkim kada je deo demokratske opozicije bojkotovao izbore i na neuspelim predsedničkim izborima 2003), a sada su profitirali na socijalnom nezadovoljstvu, na raspadu DOS-a i na krizi SPS-a koja je duboka.

Ipak, 1,1-1,2 miliona glasova, koliko su osvajali Šešelj (2002) i Nikolić (2003 - 1.116.986 glasova), pokazalo se kao merilo snage te partije, koja je definitivno postala glavni reprezent tzv. starog režima.

Srpska radikalna stranka je za dva koplja iznad vlastitih parlamentarnih rezultata (406.196 glasova na skupštinskim izborima u decembru 2000 - dobili svega 322. 333 glasa), ali ona tu snagu ne može ni po izbornom rezultatu ni po koalicionom potencijalu pretvoriti u - vlast.

PREŽIVLJAVANJE: SPS će proglasiti uspeh na rezultatu koji je gotovo deset puta manji od nekadašnje snage ove partije. Najveći izborni trijumf SPS je ostvario 1990 - na osnovu 2.320.587 (45,8 odsto) dobijenih glasova, Slobodan Milošević kao predsednički kandidat osvojio je 3.285.799, odnosno 63,34 odsto glasova izašlih birača. Godine 1992 - 1.359.086, kada je mnogo birača prepušteno radikalima. U septembru 1997. imali su 1.418.036 glasača. Slobodan Milošević je 2000. izgubio vlast sa - 1.826.799 glasova.

U decembru 2000. SPS je osvojio 516.326, na predsedničkim izborima približio se granici poniženja sa 119.052 glasa, koliko je u septembru 2002. uzeo Bata Živojinović. Tada je Slobodan Milošević podržao predsedničku kandidaturu Vojislava Šešelja. Sada imaju nešto ispod 300.000 glasova.

To znači da reč Slobodana Miloševića sluša možda oko 200.000 glasača SPS-a. I druge liste koje su imale haške optuženike nisu zabeležile vidljiv rezultat. Uspeh radikala je sasvim druga priča.

SPS PLUS SRS: U trenutku gubitka vlasti SPS i SRS su imali (1.532.841 plus 406.196 glasova) oko dva miliona glasača, a sada imaju sedamsto hiljada manje.

Ako se gleda rezultat iz decembra 2000, kada s terena izlazi milion glasača bivšeg režima i odlazi u apstinenciju - i Socijalističkoj partiji Srbije ostaje 516.326 a Srpskoj radikalnoj stranci 322.615, te ako se uračuna decembarska (2000) snaga Stranke srpskog jedinstva, 200.052 - to je bilo milion glasača. Taj blok je sada povećao biračku podršku za jednu trećinu. Ivkovićevi narodni socijalisti ostvarili su slab rezultat, koalicija u kojoj je bio SSJ takođe ima nezapažen rezultat.

Zahvaljujući činjenici da je iz igre verovatno ispalo 13 članica bivšeg DOS-a, s izbornom snagom od 15 odsto biračkog tela, ove dve partije će imati veliku zastupljenost u parlamentu, što će

biti od izvesnog uticaja na pisanje ustava - što radikali knjiže i kao svoj cilj.

Dakle, nije bitno uvećana podrška za stranke bivšeg režima, Srbija se ne vraća nazad.

RELATIVNO: DSS nije ostvario na demokratskom polu ono što je radikalima pošlo za rukom na "svojoj polovini". Vojislav Koštunica ne može biti zadovoljan rezultatom, jer oni će poljuljati utisak o njegovoj nedostižnoj ličnoj dominaciji u biračkom telu. To bi moglo znatno otežati njegove očigledne planove u budućem periodu. On je četiri puta dobijao najviše glasova na predsedničkim izborima (2,4 miliona - 2000, zatim 2002. godine - 1,1 milion - 2 miliona i 1,7 miliona). Za DSS je sačuvao tek trećinu biračkog tela koje je 2000. optiralo za DOS.

Njegova Demokratska stranka Srbije sada "ima napismeno" da je od male stranke s rasutim glasovima (218.056 na izborima 1993. godine) došla do stranke srednje veličine od oko 700.000 glasova. Predizborne sondaže su locirale ovu stranku tu negde u okvirima sadašnjeg izbornog rezultata. Sociolog Slobodan Antonić je na osnovu dosadašnjih rezultata u jednom članku za "Prizmu" procenjivao da DSS neće podržati čvrsti antidosovski glasači, da će oni koji su više ekonomski orijentisani otići u G17 plus, a oni više nacionalno orijentisani u SRS, dok će i Velja Ilić odvesti svoj deo glasača iz 2002, a Vuk Drašković deo svojih starih pristalica. Na osnovu te računice, on je predviđao da bi snaga DSS-a mogla da iznosi 700.000 - 800.000 glasova. Nešto malo ispod te donje optimalne granice DSS se približio nekadašnjoj snazi SPO-a iz vremena kada je Vuk Drašković bio vođa opozicije. Videće se kako će izgledati koalicioni pregovori, no DSS će po svoj prilici morati da pravi koaliciju sa DS-om, G17 plus i koalicijom SPO-NS. Pošto to, s obzirom na dosadašnji politički život, predstavlja veliki izazov, biće zanimljivo traženje formula. Koštunica se previše obavezao kada je rekao da s Demokratskom strankom neće u koaliciju i upravo toj stranci će morati da dâ koncesije. One bi se mogle tražiti recimo da Koštunica ne dira aranžman na nivou državne zajednice.

DS: Demokratska stranka je platila cenu vladavine, erozije vlasti i u raspadu DOS-a, i vratila se u okvire koje je imala pre deset godina.

(DS 1993. godine 497.582 glasa, DS 2003 - oko 480.000, a ima satisfakciju u tome što je nadmašila direktnog konkurenta G17 plus i što je rezultat učinio praktično bespredmetnim Koštuničinu najavu da s Demokratskom strankom neće ući u koaliciju.) Ta stranka će biti nezaobilazan faktor u pravljenju buduće vlade. Naravno, četvrtinu poslaničkih mandata osvojenih na ovoj listi koristiće DC, GSS, SDU i Koalicija "Sandžak". Drugo mesto u demokratskom bloku verovatno će olakšati postizborne unutrašnje rasprave u ovoj stranci. Nije isključeno da će DS računati i s tim da do novih vanrednih izbora mora doći uskoro.

SANAK: G17 plus je očito očekivao bolji rezultat, ali pitanje je koliko je to realno. Pošto su G17 plus i DS računali na isti deo biračkog tela (Labus 2002. godine 0,9 miliona glasova), njihovo nadmetanje obeležilo je jedan od najinteresantnijih derbija u okviru bivšeg DOS-a u

Zaharije Trnavčević, najstariji poslanik

Najprirodnije

Prvom sednicom novog republičkog parlamenta, kako nalažu pravila, do izbora predsednika skupštine predsedavaju najstariji i dva najmlađa poslanika. Prema rezultatima poznatim do ovog trenutka (29. decembar, 1 sat ujutro), na mestu predsedavajućeg trebalo bi da se, kao najstariji, nađe poslanički kandidat DS-a Zaharije Trnavčević. "Naravno da neće biti lako, ali mislim da će vladu sigurno formirati demokratske snage. Ne verujem da bi se Vuk Drašković usudio da uđe u vladu s radikalima, tako da će DSS, DS, G17 plus i SPO–NS moći da formiraju stabilnu vladu. U tom smislu, trebalo bi da se i oko izbora predsednika skupštine postigne dogovor", kaže Trnavčević u razgovoru za "Vreme".

"VREME": Ko bi to mogao da bude?

ZAHARIJE TRNAVČEVIĆ: Kao prvi na našoj listi i kao iskusan čovek, najprirodnije bi bilo da tu funkciju preuzme Dragoljub Mićunović. Ipak, pitanje je da li će i druge stranke imati pretendente. DS, naravno, nema takvih aspiracija i to joj nije prioritet, mi imamo posao koji bi morao da se nastavi. Ipak, mislim da ću se na mestu predsedavajućeg naći malo duže nego što je to bio slučaj s predsedavajućim u prošlom sazivu. Tada smo imali apsolutnu većinu i unapred pripremljenog kandidata, i najstariji poslanik je predsedavao samo tokom prvog dana. Sada situacija ipak nije takva.

Demokratska stranka je istakla da ne bi ulazila u vladu s radikalima, ali da li postoji mogućnost da eventualno glasa za kandidata kojeg bi radikali predložili za predsednika skupštine?

Oni pre svega nemaju ličnost koja bi zasluživala takvo poštovanje i ugled. Čak i ako uzmete Tomislava Nikolića, i on je bio potpredsednik vlade koja je zemlju ostavila u onakvom stanju u kakvom je ostavila. Oni to, naravno, sve vide drugačije, ali tu vrstu zaborava neću da dopustim.

Imajući u vidu sastav parlamenta, imate li tremu?

Ne, zašto bih je imao? Funkcija predsedavajućeg nije nimalo bolna, ali nije ni razlog za zabrinutost. Nezgodno je jedino to što sam najstariji poslanik, a nekad sam bio među mlađima.

T.S.

Vanredni parlamentarni izbori
Srbija - decembar 2003.

1+1=2 CeSID

		Beograd		Centralna Srbija		Vojvodina		Kosovo i Metohija		Srbija ukupno		
		glasova	%	glasova	%	glasova	%	glasova	%	glasova	%	mandati
	Upisano	1.449.728		3.322.862		1.685.161		91.499		6.511.450		
	Glasalo	837.459	57,8	1.976.063	59,5	992.771	60,5	54.311	59,4	3.861.104	59,3	
	Nevažeći	8.524	1,0	28.187	1,4	12.203	1,2	729	1,3	49.727	1,3	
	Važeći	828.811	99,0	1.947.214	98,5	978.997	98,8	54.082	98,7	3.809.103	98,7	
1	G17+	117.361	14,2	198.388	10,2	137.214	13,8	177	0,3	453.139	11,7	34
2	SRS	200.617	24,2	523.757	26,9	316.868	31,8	27.969	51,7	1.069.212	27,7	82
3	DSS	205.088	24,8	355.286	18,2	126.388	12,7	7.595	13,9	695.253	18,0	53
4	DA	34.062	4,1	32.841	1,7	10.337	1,0	5.721	10,4	82.941	2,1	6
5	DS	131.539	15,7	255.626	12,9	97.803	9,9	1.611	2,9	486.579	12,6	37
6	SPO-RS	37.150	4,4	223.796	11,3	39.242	4,0	1.823	3,3	301.971	7,8	23
7	Otpor	14.764	1,8	24.596	1,2	22.704	2,3	52	0,1	62.116	1,6	0
8	SSJ-NSS	5.871	0,7	46.634	2,4	11.653	1,2	574	1,0	64.731	1,7	0
9	SPS	50.476	6,0	176.900	9,0	51.203	5,2	6.620	12,1	285.203	7,4	21
10	DHSS	12.310	1,5	23.866	1,2	7.425	0,7	380	0,7	43.886	1,2	0
11	DIP	3.752	0,4	10.166	0,5	3.286	0,3	658	1,2	17.842	0,5	0
12	ZPT	5.336	0,6	25.699	1,3	121.406	12,3	39	0,1	152.680	4,0	0
13	LS	2.887	0,3	20.424	1,0	3.516	0,4	206	0,4	27.032	0,7	0
14	RV	1.110	0,1	1.516	0,1	34.918	3,6	0	0,0	37.547	0,9	0
15	SNS	2.161	0,3	16.401	0,8	4.871	0,5	237	0,4	23.471	0,6	0
16	PPSSD	2.013	0,2	5.722	0,3	6.378	0,6	13	0,0	14.126	0,4	0
17	DPS	629	0,1	2.865	0,1	1.090	0,1	329	0,6	4.883	0,1	0
18	SSV	146	0,0	458	0,0	2.012	0,2	43	0,1	2.663	0,1	0
19	RA	620	0,1	2.299	0,1	743	0,1	38	0,0	3.668	0,1	0

kome je G17 plus malo lošije prošao od starijeg brata. Zbir glasova DS-a i G17 plus je nešto ispod 900.000. Zbir poslaničkih mesta ne stavlja G17 plus u dominantnu poziciju pri pravljenju buduće koalicije za buduću vladu, ali će ova partija biti nezaobilazna.

POVRATAK: SPO se vratio na scenu s nešto manje od polovine svoje nekadašnje snage. Na nekadašnjim izborima SPO je, bez obzira na to da li je s nekim u koaliciji ili nastupa sam, imao biračko telo koje se kretalo oko brojke za trećinu manje od milion (794.783 - na izborima '90; Drašković, kao predsednički kandidat na izborima 1990. osvaja 824.674 glasa; zatim 809.731, koalicija Depos, '92; pa 715.564, koalicija Depos II, decembar '93; pa 969.296, Koalicija Zajedno 1996. i na kraju 793.988, samostalno na izborima 1997, kada je na predsedničkim izborima Drašković osvojio 852.800 glasova).

SPO će verovatno biti zadovoljan iz dva razloga - prvo, zato što se "vratio iz mertvih" (114.296 birača u decembru 2000, odnosno 159.959 glasova koliko je Drašković dobio na poslednjim predsedničkim izborima na kojima je učestvovao, u septembru 2002). Druga satisfakcija za Draškovića je to što je posle trinaest godina u "lokalnom derbiju" pobedio SPS.

CENA RAŠČIŠĆAVANJA: Na prvim izborima 1990. sadašnji cenzus od pet odsto prošle bi samo tri stanke - SPS, SPO i DS (ukupno osvojile 69 odsto glasova), što znači da bi broj glasova bačenih na male dosezao i do 31 odsto. Na drugim republičkim izborima, 1992. godine, procenat bačenih glasova iznosio je 14 odsto , na trećim 1993. godine 9 odsto, na četvrtim 1997. godine 8 odsto i na četvrtim 2000. godine 8 odsto. U tih 8 odsto (308.208 glasova), sa decembarskih izbora 2000, nalazilo se i 114. 296 glasova za nekada moćni SPO, koji se sada vraća u život.

Ukrupnjavanje scene sada je platilo trinaest lista, a u ukupnom zbiru to je odnelo glasova za jednu celu partiju - oko 15 odsto onih koji su glasali, odnosno oko devet odsto biračkog tela.

Posledice tog će biti verovatno najgora zastupljenost nacionalnih manjina u srpskom parlamentu od početka višestranačja u Srbiji.

Dok nastaje ovaj tekst, jedna lista se još bori s giljotinom cenzusa, to je koalicija Zajedno za toleranciju (Čanak-Kasa-Ljajić) i poslednja je od izbornih lista koja ima dobre šanse za ulazak u parlament. U prvoj polovini 90-ih godina, najuspešnija stranka vojvođanskih Mađara bio je DZVM, koji je redom osvajao: 132.726 (1990), 106.831 (maj 1992), 140.825 (decembar 1992) i 112.342 glasa (1993). U drugoj polovini 90-ih glavna mađarska stranka u Srbiji postao je SVM i osvajao je 81.311 (1996) i 50.960 (1997) glasova. Imali su poslanike u svim skupštinskim sazivima.

S druge strane, najbolji rezultati muslimanskih stranaka bili su 84.156 glasova za SDA (1990) i 49.486 glasova za Listu za Sandžak - Sulejman Ugljanin (1997). Ta lista će imati poslanike na listi Demokratske stranke, ali to neće mnogo promeniti generalni utisak da je giljotina za male pogodila nacionalne manjine.

Koalicija Zajedno za toleranciju - Čanak-Kasa-Ljajić okupljala je Ligu socijaldemokrata Vojvodine, Sandžačku demokratsku partija i Savez vojvođanskih Mađara, Koaliciju Šumadija, Demokratski savez Hrvata Vojvodine, Hrvatski narodni savez, Demokratski evropski pokret, Građanski pokret vojvođanskih Mađara, Demokratsku stranku Roma Srbije, Demokratski savez Bugara u Srbiji, Vojvođansku unija, Evropsku partiju, Stranku za Sandžak, Liberalnu bošnjačku organizaciju, Socijaldemokratsku radničku partija i stranku Negotinske krajine.

U trenutku gubitka vlasti SPS i SRS su imali (1.532.841 plus 406.196 glasova) oko dva miliona glasača, a sada imaju sedamsto hiljada manje. Nije bitno uvećana podrška za stranke bivšeg režima, Srbija se ne vraća nazad

U žrtve giljotine spada još jedna koalicija s velikim brojem članica koju je predvodio dosadašnji potpredsednik srpske vlade i predsednik Reformista Vojvodine Mile Isakov: izbornu listu pod rednim brojem 14, Reformisti - Socijaldemokratske partije Vojvodine - Srbije - Miodrag Mile Isakov, činile su Alijansa vojvođanskih Rumuna, Banatski forum, Vojvođanski građanski pokret, Vojvođanski pokret - konferencija individualnog članstva, Demokratska stranka vojvođanskih Mađara, Demokratska unija Aškalija, Demokratski pokret za Pančevo, Jugoslovenska demokratska stranka, Nova socijaldemokratska stranka Vojvodine, Socijaldemokratska partija Roma Srbije i Crne Gore, Somborska stranka prosperiteta i Srpski kulturni pokret. Kao kandidat Koalicije "Vojvodina", Isakov je na predsedničkim izborima 1997. osvojio 111.166 glasova. Sadašnja lista koju je predvodio Isakov doseže možda petinu tog broja.

U te žrtve svakako spada, kako izgleda u izbornoj noći, i Demokratska alternativa, čiji je predsednik Nebojša Čović igrao važnu ulogu u političkom životu. Kao predsednički kandidat DA i Seljačke stranke Srbije, Nebojša Čović je 1997. sakupio 93.133 glasa.

MISLIĆE SUTRA: Kad se pokupe čaure, to što je u parlament ušla svaka deseta stranka može biti znak raščišćavanja scene, ali to teško da je smanjilo komplikacije u političkom životu. Nova raspodela moći očito otvara mnoga pitanja. Prvi test će predstavljati izbor predsednika skupštine, mada je za taj izbor potrebna samo većina prisutnih poslanika. Odnos "novi režim" - "stari režim" od 176 prema 74, sada je možda (čitalac će znati tačnu brojku) došao na odnos 147 prema 103. Mereno u palim listićima, stranke demokratske orijentacije imaju pedeset odsto više birača od stranaka starog režima. Ta većina ima manje članica od DOS-a iz 2000, ali teško da je manje opterećena programskim razlikama i ličnim međusobicama. Njena politika biće verovatno različita od dosadašnje politike vlade, naročito od one koja je vođena u poslednjim mesecima. Kad se računaju glasovi koje je dobila Demokratska stranka, kao i izgubljeni glasovi na male bivše članice DOS-a, dosadašnja vlada nije sakupila više od nekih dvanaest odsto biračkog tela od šest i po miliona. Stolica budućeg predsednika mora imati četiri noge, a premijer pada ako jedna popusti. Jedan uslov za tu koaliciju postoji - zna se koliko je ko težak. ■

MILAN MILOŠEVIĆ

(Nastavak izbornog bloka na strani 57)

FOTOGRAFIJE A. ANDIĆ

PET EKONOMSKIH DOGAĐAJA KOJI SU OBELEŽILI 2003.

Milijarda od privatizacije

Mada se 2003. godine, na prvi pogled, i sa ekonomske tačke gledišta doima samo kao još jedna sumorna godina - kad se pažljivije osmotri sled proteklih događaja, videćemo da će ona biti zapisana kao godina u kojoj je privatizacija definitivno eksplodirala i tako povukla Srbiju u, nadajmo se, nepovratnu tranziciju, što pomalo popravlja bilans. Ne samo da je krajem 2003. godine obeležena prodaja i hiljaditog preduzeća nego su i ostvareni prihodi od privatizacije u proteklih dvanaest meseci od oko milijardu evra (1,3 milijarde ukupno u dve i po godine). To je praktično omogućilo kakvo-takvo funkcionisanje države uzdrmane atentatom na premijera Zorana Đinđića i galopirajućom korozijom svih vrhunskih institucija vlasti, što je i dovelo do prevremenih izbora.

www.vreme.com 011-3234-774 gcv@vreme.com

grafički centar vreme

Od 1992 godine brinemo o grafičkom izgledu nedeljnika Vreme

grafički dizajn · priprema za štampu · skeniranje i obrada fotografija · osvetljavanje grafičkih filmova · štampa na laserskom štampaču u boji · postavljanje, instalacija i organizacija DTP sistema · konsalting u oblasti štampe i pripreme za štampu · instaliranje i umrežavanje kompjutera · izrada baza podataka · web dizajn i web baze podataka · arhiviranje podataka...

HILJADITI UDARAC: Aleksandar Vlahović

U opredeljivanju za konkretnih pet ekonomskih događaja koji su obeležili proteklu godinu javlja se specifična "srpska teškoća", da je niz naizgled ekonomskih događaja imao čisto političku suštinu - pa se ti događaji zapravo moraju knjižiti u "crnu političku hroniku" 2003. godine. Zbog toga u ovom izboru nema julske smene guvernera NBJ Mlađana Dinkića, sa donošenjem novog zakona o Narodnoj banci Srbije, nema ni velikih korupcionih i poreskih afera (Janjušević, Kolesar itd.) koje su jedan od glavnih uzroka sporog dotoka stranog kapitala u državu, a nema ni raznovrsnih pokušaja da se "harmonizuje" ekonomski prostor novostvorene državne zajednice Srbija i Crna Gora (od 4. februara, kada je "konstituisana", do današnjeg dana). Dakle, kao i svaki, tako i naš izbor nije ni metodološki ni aksiološki savršen, ali "ako ne škodi", može da zabavi čitaoce premorene 2003. godinom.

HALO, HALO...

Ako niz povezanih događaja koji su tresli srpsku telefoniju nazovemo kao konačno "otvaranje telekomunikacionih pitanja", onda bi to mogao biti jedan od pet najkrupnijih događaja 2003. godine. Taj sled događaja započeo je zapravo potkraj 2002. godine, kada je kao nekakav novogodišnji poklon građanima Srbije predsednik Vlade Srbije Zoran Đinđić, 29. decembra, saopštio da je sa Telekomom Italija, vlasnikom 29 odsto udela u Telekomu Srbija, dva dana ranije postignut dogovor o svojevrsnom reotkupu tog udela. Na prvi pogled, ušlo se u veoma povoljan aranžman, jer je zaključen ugovor da se udeo koji su Italijani nekada platili 497 miliona dolara otkupljuje po ceni od 195 miliona evra, a zapravo još jeftinije, jer je u tu cifru bilo uračunato i vraćanje pozajmice srpske strane i naknade za menadžment od najmanje 60, a knjigovodstveno oko 75 miliona evra. Dinamika isplate ove cene takođe je izgledala kao povoljna - jer se PTT Srbije obavezao da 120 miliona evra upla ti u roku od četiri meseca (do kraja aprila 2003. godine), a prestali iznos od 75 miliona evra će se otplaćivati u narednih šest godina, što bi teorijski trebalo da se obezbedi iz tekućeg profita. Kasnije će se ispostaviti da je isplata pomenutih 120 miliona dolara Italijanima suviše krupan zalogaj za naše banke, pa je tadašnja ministarka za saobraćaj Vlade Srbije Marija Rašeta-Vukosavljević dala nalog da se za poslednju tranšu uzme neverovatno skup domaći kredit - koji će PTT Srbije baciti na kolena, a cela operacija iskazaće se i dinamički prilično nepovoljnom, jer je Srbiji baš 2003. godine trebalo mnogo svežeg kapitala da amortizuje uobičajenu tranzicionu recesiju. Tim nevoljama pridružio se i blokirajući pritisak preostalog stranog suvlasnika, grčke firme OTE (20 odsto vlasništva), koja se smatrala oštećenom ovim poslom i koja ni protekle godine, mada sada kao usamljeni manjinski vlasnik Telekoma Srbija, nije učinila ni milimetar ustupka oko (u vreme Miloševića) ugovorenog monopola na fiksnu telefoniju do 2005. godine - pa je privatizacija u ovoj oblasti ostala zakočena.

Tim problemima u telefoniji pridružila se i pat pozicija oko Mobtela, operatera mobilne telefonije u većinskom vlasništvu BK Grupe, u kojem država trenutno ima navodno samo 49 odsto vlasništva ili otprilike toliko ili stvarno mnogo više (?). Vlada Srbije ni tokom protekle godine nije uspela da raščisti ovaj bilans s Karićima i tako sebi odreši ruke za nastavak privatizacije ili prethodne nacionalizacije čitavog sektora telekomunikacija (da bi se mogla uspostaviti racionalna strategija njegove eventualne delimične privatizacije).

Istina, potkraj 2003. godine činilo se da je oko toga napravljen "dil", ali je on propao iz nekog razloga. Naime, prema maglovitim glasinama, bilo je dogovoreno da Karići "poklone" šest odsto svog udela u Mobtelu, a da se to "kompenzuje" povraćajem ranije naplaćenog poreza na ekstraprofit - i Karićima i Mobtelu (ukupno, nešto manje od 400 miliona evra, što je doista "papreno" za toliko mali poklon od šest odsto). Izgleda da su pare vraćene i Karićima i Mobtelu, a struktura vlasništva ipak nije promenjena u korist države, pa je ministar finansija Božidar Đelić ostao "sam na kiši" - i to u nezgodan čas, baš pred prevremene izbore. Ceh ovog neuspeha su zasad platili generalni direktor PTT Srbije Srđan Blagojević (smenjen) i vladin "demokratski kabinet" Zorana Živkovića (izgubio mandat na izborima), dok su Karići i dalje dobro.

SEOBA PROMETA

Zapravo, prvi veliki ekonomski događaj koji je bukvalno počeo protekle godine bio je, 6. januara, prelazak platnog prometa iz državnog Zavoda za obračun i plaćanja (nekadašnji famozni SDK) u poslovne banke. Bilo je, istina, na samom početku nekih problema, gužvi i nesnalaženja, pa su neke uplate veoma kasnile (najgore je prošao državni budžet), ali manje nego što se moglo očekivati, s obzirom na činjenicu da su u dotadašnjem platnom prometu učestvovale i mnogobrojne propale, nelikvidne ili prevarantske firme koje su imale više raznih računa. Tako je viceguvernerka Vesna Arsić mogla da saopšti da je među 154.000 pravnih lica u Srbiji, koja su bila stekla svoj poreski informativni broj - skraćeno PIB, postalo vidljivo da 30.000 pravnih subjekata ima čak 120.000 blokiranih računa. Seoba platnog prometa iz državnog aparata u poslovne banke, naravno, sama po sebi nije mogla da reši realne finansijske probleme koji pritiskaju privredu Srbije - pa je nivo dospelih, a neizmirene obaveze preduzeća krajem 2002. godine, u iznosu od oko milijardu evra, gurnuo u stečajni postupak desetine hiljada preduzeća. Pošto novi zakon o stečaju nije usvojen ni tokom čitave protekle godine, ovaj problem sa starim i novim dubiozama i dalje zjapi, a u njemu dobro plivaju samo mešetari privatizacije.

MUĆKE SA ŠEĆEROM

Posle ubistva premijera Zorana Đinđića, 12. marta, koje je, bez obzira na energične pokušaje Vlade Srbije da izađe na kraj s naoružanim kriminalom (u akciji Sablja), objektivno predstavljalo ogroman udarac srpskoj ekonomiji, jer je atentat zaustavio reforme i povećao sve privredne rizike, došla je i veoma nepovoljna vest iz Brisela, da Komisija Evropske unije, počevši od 7. maja, na tri meseca suspenduje preferencijale za izvoz šećera iz Srbije i Crne Gore na evropsko tržište, zato što su tu privilegiju naši izvoznici u prethodne dve godine iskoristili iznad naših proizvodnih mogućnosti i evropskih očekivanja (ta suspenzija je kasnije produžena i još se ne zna da li će ikad biti povučena).

Afera nije iskrsla iznenada, jer su upozore-

Grafički Centar Vreme

filmovanje

skeniranje

priprema za štampu

design

ilustacije

postavljanje i organizacija DTP, office i internet sistema

arhiviranje elektronskih dokumenata

baze podataka

ivanh@eunet.yu

saxon@eunet.yu

nja iz Komisije EU-a, da se odobrena privilegija za bescarinski izvoz šećera "zloupotrebljava", već stizala u Beograd nekoliko puta u 2002. godini. Evropska komisija nije u našem slučaju (kao kod Hrvatske ili Makedonije) svoje restrikcije obrazložila nekom konkretnom špekulacijom sa šećerom, koji je eventualno uvezen u Srbiju po beneficiranoj niskoj ceni, pa potom prepakovan vraćen na to tržište, opet sa beneficijom skuplje prodaje – nego je sasvim načelno napisano da se ona izriče "zbog neadekvatnog sistema izdavanja sertifikata kvaliteta o poreklu robe". Tako je i do današnjeg dana, navodno, ostalo nedokazano i da je bilo nekih špekulacija i tobože se ne zna ko se u ovoj špekulaciji zasladio sa stotinak miliona evra.

Uvozno-izvozne cifre oko srpskog šećera navodno su izazvale zaprepašćenje i kod inostranih i kod domaćih posmatrača, a oko njih i dalje ima konfuzije. Vlada je saopštila da je između 1. januara 2001. i 7. maja 2003. godine izvezeno 347.000 tona šećera od repe, a uvezeno 179.000 tona iste vrste šećera (uvezeno je plus i 20.000 tona šećera od trske). Otpor i Savet za borbu protiv korpucije Vlade Srbije baratali su drugačijim podacima, a Vladina komisija za ispitivanje cele afere još nije okončala rad.

U ovoj trgovini šećerom istakla se novosadska firma MK Komerc, u vlasništvu Miodraga Kostića, nekadašnjeg direktora Demokratske stranke, pa je afera dobila i političku dimenziju. Na kraju, ništa još nije razjašnjeno, a restrikcije na izvoz traju, pa će ceh pasti na leđa seljaka.

UBI SUŠA

Na sve nevolje Srbije u 2003. godini došla je i strašna suša. Zapeklo je još u maju, sve do 32°C, i to posle sušne zime koja je ostavila manjak vlage u zemljištu nezabeležen u poslednjih 100 godina. Odmah se znalo da će rod pšenice podbaciti i to posle godine u kojoj su zalihe bile praktično izvezene (640.000 tona u 2002. godini), ali po cenama za trećinu nižim od onih po kojima je ta pšenica bila otkupljena.

Pošto se suša nastavila, tokom žetve u Srbiji je sakupljeno samo oko 1,4 miliona tona hlebnog žita, oko 850.000 tona manje nego 2002. godine, a kasnije su zbog sparine nastradale i sve druge biljne kulture (osim suncokreta). U jesen je obrano i za oko 25 odsto manje kukuruza nego prethodne godine, pa, pošto je on glavna "seljačka gotovina", oni su ekonomski potpuno pauperizovani, a Vlada Srbije ne samo da je planirala mali agrarni budžet nego i taj planirani nije poštovala. Neki ekonomisti smatraju da je društveni proizvod u poljoprivredi ove godine smanjen za oko 25 odsto, uz smanjeni obim proizvodnje od oko deset odsto, što znači da je znatno smanjen i nivo carinske zaštite ove važne privredne grane. Šteta koju je samo suša nanela poljoprivredi u Srbiji ceni se na blizu 700 miliona evra – što je naravno iznos koji Vlada Srbije uopšte nije bila u stanju da kompenzuje u ozbiljnijem iznosu, čak ni onima koji su prošli najgore.

DUVAN, NAFTA, PIVO...

Uz sve te probleme, država je preživela zahvaljujući prihodima od privatizacije, koju je nadležni ministar Aleksandar Vlahović tokom 2003. godine nastavio "kromvelovskom čvrstinom", ne hajući za sve glasnije jadikovke koje su stizale sa svih "starih strana" i ne obazirući se na okolnost da je sve prateće zakonodavne, ekonomske, berzanske, kontrolne, sudske, poreske i druge poslove, od kojih zavisi ovaj proces, ostavio državnom aparatu zaostalom iz neke socijalističke praistorije, kompromitovanom i ponižavanom od Miloševića i njegovih doglavnika, izbušenom starom i novom korupcijom, udbaškim i kriminalnim ucenama, obezglavljenom u pukom stručnom smislu i navrat-nanos, tokom DOS-ove vladavine, napunjenom često infantilnim i nekompetentim stranačkim dobrovoljcima reformi i spoljnim školarcima sa uglednih svetskih univerziteta, koji najčešće nisu mogli da shvate šta se ovde događa i zašto se ne događa. U takvoj situaciji načinjen je podvig u prikupljanju privatizacionih prihoda – od koga se Vlada nije oporavila do prevremenih izbora.

POLITIČKA DIMENZIJA: Miodrag Kostić

Glavni privatizacioni poslovi u 2003. godini počeli su 4. aprila kada je raspisan tender za prodaju srpskih fabrika cigareta u Nišu i Vranju (DIN i DIV), a da je postignut uspeh videlo se 4. avgusta, kada su, posle izvesnog zakašnjenja, objavljene ponude zainteresovanih. Za Duvansku industriju u Nišu (DIN) najbolju ponudu, "tešku" ukupno 518 miliona evra (cena, investicije, socijala), dala je multinacionalna kompanija "Filip Moris", a za Duvansku industriju u Vranju (DIV) "Britiš Ameriken Tobako" – ukupno 87 miliona evra.

Dimenzije ovog uspeha najlakše je ilustrovati podatkom da je Agencija za privatizaciju od početka ovog procesa, pre dve i po godine, do ovog tendera uspela da proda 760 preduzeća za oko 600 miliona evra, a samo za većinsko vlasništvo u dve fabrike cigareta uknjižila je 437 miliona evra. Kasnije su sa "Filipom Morisom" i "Britiš Ameriken Tobakom" i perfektuirani ugovori o prodaji, istina uz izvesne privilegije na domaćem tržištu (koje nisu dovoljno transparentne, ali su bar pristojno plaćene).

Odmah posle dobre prodaje tržišta cigareta, dobro je prodat i znatan udeo na tržištu derivata nafte. Ministar Vlahović je 25. avgusta mogao da objavi da je na tenderu za Beopetrol, koji je s prometom od 400.000 tona derivata godišnje držao 20 odsto domaćeg tržišta, najbolju ponudu dao ruski Lukoil i da ona iznosi 117 miliona evra za većinski paket akcija, 85 miliona evra investicija i 5,35 miliona evra za socijalni program. Kada je, krajem septembra, taj ugovor s ruskim gigantom potpisao Mirko Cvetković, direktor Agencije za privatizaciju, zapravo je započela i transformacija naše naftne privrede, to jest počelo je razbijanje dugogodišnjeg državnog monopola na naftu. Osim toga, u našu privatizaciju se i javno uključio i ruski kapital (koji je, čini se, potom nagrnuo u mlekarsku i prehrambenu industriju).

Protekle godine nisu od privatizacije imali veliku vajdu samo budžetski korisnici i ulagači – nego i neki radnici koji su imali sreće da se nađu u dobro prodatim fabrikama. Na primer, "Interbru" multinacionalni koncern pivarske industrije sa sedištem u Briselu, šesti po veličinu u svetu u toj branši, otkupio je Apatinsku pivaru. Pored toga što je izveo krupnu dokapitalizaciju vrednu preko 600 miliona evra, preostalim malim deoničarima, uglavnom radnicima Apatinske pivare, ponudio je, sa opcijom do 31. marta iduće godine, da svaku njihovu akciju otkupi po povoljnoj ceni od 167,64 evra, što znači preko sedam puta više nego što je prošle godine njihovim drugovima, koji su požurili s prodajom, platio londonski Salford fond. Takvih akcija, inače, ima još preko milion i po komada, a to znači da je Interbru spreman da u stopostotno vlasništvo nad Apatinskom pivarom uloži još oko 250 miliona evra. Te pare radnici su počeli užurbano da preuzimaju. Za njih je 2003. godina bila odlična. ■

DIMITRIJE BOAROV

N o v o!

Sačuvajte svoje dokumente u elektronskoj formi

Prelamate svoju novinu, knjigu na računaru?

Da, naravno...

Pravite postscript - fajlove koje posle šaljete na osvetljivač filma ili paus...

Tako nekako...

Čuvate li prelom starih brojeva, odštampanih knjiga?

Prvo smo pokušavali da čuvamo print fajlove, posle smo shvatili da oni zauzimaju strašno mnogo mesta na serveru pa smo sa tim prestali...

Dakle, ako nekom zatrebaju stari brojevi vaše novine - savetujete fotokopiranje papirnatog izdanja

Eh, kad bi fotokopir bio ispravan...

Kako radi vaš dokumentacioni centar, valjda ga imate?

Da... imamo jednog momka koji slaže nove brojeve jedan na drugi i po potrebi ih pretura list po list ne bi li našao ono što nam treba. Dečko ima strašno pamćenje, samo je često odsutan...

Prekinite sa ovakvom praksom! Rešenje se zove

Portable **D**ocument **F**ormat

Nudimo vam najnoviju tehnologiju spasavanja starog, prelomljenog grafičkog materijala od zaborava. Sve što treba da učinite je da nam predate vaše osvetljene PostScrip fajlove. Vratićemo Vam knjigu ili novinu u PDF-formatu koji se može komforno čitati, štampati i pretraživati na bilo kom PC-ju ili Mac-u. PDF je internacionalan i hardverski potpuno nezavisan kompaktan grafički format, veoma popularan na Internetu, koji u sebi čuva sve informacije originalnog grafičkog dizajna: tekst, fotografije, prelom i tipografiju. Na jedan običan CD staće više od 150 kompletno prelomljenih nedeljnih novina ili prosečnih knjiga, a da pri tome još uvek budete u stanju da zadavanjem ključnih reči i korišćenjem hipertekstualnih veza za tren oka pronađete traženu infomraciju. Ovakve kolekcije starih izdanja imaju veliku vrednost za vas, vaše kolege i potencijalne kupce. Zato, pre nego što otkucate: del *.ps, pošaljite nam e-mail na adresu:

saxon@eunet.yu
ivanh@eunet.yu

E

ŽELJKO SINOBAD

SINDIKALNI ULTIMATUM

Avet iz Kragujevca

Srpski poreski obveznici hitno bi morali da se organizuju i zaustave nastrane ekonomske planove sindikalnog lidera i Skupštine akcionara Fabrike automobila koji predlažu Vladi da naša država napravi nov model auta

Svejedno: Vojislav Koštunica, Zoran Živković, Miroljub Labus, Tomislav Nikolić ili Velja Ilić. Za jedan "mnogo važan" posao nije važno ko će se od pomenutih političara smestiti u premijersku fotelju. Ko god od njih dobije mandat da sastavi ministarski kabinet a pre nego što počne da upravlja Srbijom, moraće da razmisli da li da zavuče ruku u džep države i olakša budžet bar za 200 miliona evra. U suprotnom, eto pod Vladinim prozorom šumadijske "kuke i motike" sa zarđalim šrafcigerima.

Toliko para traži se od predsednika Vlade da uloži kao "čip" u novu partiju pokera na koju ga teraju romantičarski hazarderi iz Kragujevca. Naime, dva dana pred izbore, pet dana pred Novu godinu i neizvestan broj dana do formiranja nove vlade, iz propalog "srpskog Detroita" stigao je svojevrstan ultimatum upućen, čini se, pre svega mogućim mandatarima populističke provenijencije koji su u Kragujevcu pred izbore obećavali med i mleko. Ta obećanja sad im se obijaju o glavu jer su poslužila kao idealna provokacija za one koji su sada javno saopštili kako im je bilo malo što su iz državne kase u protekle tri godine proćerdali nekoliko stotina miliona dolara. I odmah izrazili nameru da za mandata nove vlade nastave da voze poreske obveznike iz Srbije.

Elem, 26. decembra oglasili su se Samostalni sindikat i Skupština akcionara fabrike Zastava automobili i zatražili od Vlade Srbije da obezbedi novac za finansiranje razvoja novog modela automobila. Lider Samostalnog sindikata Fabrike automobila Zoran Mihajlović na konferenciji za novinare izjavio je da je za osvajanje tog novog modela potrebno 200 miliona evra. A onda sledi ekonomska poslastica u čistom socrealističkom obliku: "ta bi ulaganja finansijski bila u potpunosti opravdana", kaže Mihajlović. Dotični sindikalni aktivista smatra da je u sadašnjim uslovima iluzorno tražiti strateškog partnera i očekivati da će on da dođe i ulaže u kragujevačku Fabriku automobila. Tek posle osvajanja proizvodnje novog modela može da se uđe u pregovore sa strateškim partnerom, poručio je Mihajlović. Tu je još jedna izjava Zorana Mihajlovića, toliko značajna da zaslužuje citiranje: "Ukoliko ne počne proizvodnja novog modela, doći će do gašenja fabrike."

Budu li se na bilo koji način pitali, čini se da će se poreski obveznici u Srbiji masovno izjasniti da Fabrika automobila u Kragujevcu doživi sudbinu atomske centrale u Černobilju. I još zahtevati da betonski sarkofag bude toliko jak da nikakvom ludaku kroz sto godina ponovo ne padne na pamet da pravi "jugo" u Šumadiji.

Da li je sada pravi trenutak da se Srbija suoči sa surovom istinom? Hoće li nova vlada imati političke kuraži i ekonomske pameti da bivšim radnicima bivše fabrike automobila u bivšem Kragujevcu saopšti da nije spremna da finansira srpsku verziju Hari Poter i Red feniksa? Ako žele da sprovedu u delo javno dato obećanje o diskontinuitetu sa Vladom koju je formirao Zoran Đinđić a do prevremenih izbora doveo Zoran Živković, onda bi Koštunica-Labus-Nikolić-Ilić morao da definitivno prekine budžetsko izdržavanje grupe građana koja se u Kragujevcu lažno predstavlja kao "radnici Fabrike automobila".

Što se pre prihvati realnost da u Kragujevcu više ne postoji Fabrika automobila u smislu proizvodnih pogona kakvi, recimo, danas postoje u Italiji, Španiji, Francuskoj, Nemačkoj... utoliko će se Srbija brže izvlačiti iz tranzicije. Sindikat Fabrike automobila sam je priznao cifre koje više govore o izuzetno skupoj manufakturnoj proizvodnji: ove godine proizvedeno je 13.100 vozila, a kupcima isporučeno 10.280. Iako je časove o pravljenju profita "uzimao" čitajući knjige Bila Gejtsa, pokojni srpski premijer Zoran Đinđić živeo je u pogrešnom uverenju da će spasiti kragujevačku radničku klasu i zadobiti njeno poverenje samo ako im Boža Đelić i Aca Vlahović budu uredno svakog meseca nosili džakove para za nezarađene plate. Tako je samo još u Kragujevcu i nigde više na Planeti ostalo naopako ekonomsko pravilo da svi poreski obveznici treba da učestvuju u plaćanju "juga" koji je kupilo N.N. lice.

DOS-ova vlada, sa sve Batićevim DHSS-om, pokušala je različitim terapijama da zaleči neprebolnu ranu u "srcu Šumadije". U protekle tri godine davalo se i šakom i kapom pod firmom "finansijske konsolidacije", rađene su studije o proizvodno-tehnološko-organizacionom restrukturisanju, dovođeni su na pregovore razni strateški partneri, uključujući čuvenog tvorca projekta "jugo-amerika" Malkolma Briklina, ali i izvesnog Stevana Pokrajca za koga su se u Kragujevcu pitali ko mu je kupio avionsku kartu od Kanade do Surčina, licitiralo se sa Pežoom, Renoom, Folksvagenom, Tojotom...

Niko, ama baš niko od poznatih svetskih brendova na četiri točka nije bio zainteresovan da u Kragujevcu pravi fabriku automobila. Samo još Srbija treba da prizna da nije toliko finansijski moćna da ima svoju fabriku auta. Zato odgovor svakog budućeg srpskog premijera sindikalnom lideru Zoranu Mihajloviću mora da bude nemilosrdan: u Kragujevcu, na zgarištu političkih iluzija plitke srpske ekonomske pameti, najviše što u budućnosti može da se napravi jeste hala sa stotinak zaposlenih u kojoj će se proizvoditi ili šrafovi za Reno, ili brave za Pežo, ili sajtne za Tojotu, ili poklopci za Forda, ili...

Jer, najviše što je Srbija umela da napravi od komplikovanih tehničkih uređaja bio je televizor, ali pre 15 godina. Fiksacija na "svoju" marku automobila nesrećna je posledica podsvesnog saznanja Srbije o vlastitoj provincijalno-tehnološkoj inferiornosti u vremenu globalizacije.

Nikada Kragujevac u svetskim razmerama neće biti poznat po "jugu" ili "floridi", ma koliko država Srbija bude bacila para u "fabriku automobila". Vreme romantičarske "jugo-amerike" nepovratno je prošlo, a iz Kragujevca na svetsko tržište probila se samo "žuta osa".

Ali, to nije auto. To je rakija. ■

MIŠA BRKIĆ

PET TELEVIZIJSKIH DOGAĐAJA 2003.

Istorija na malom ekranu

U Srbiji, gde su estrada i politika ruku pod ruku blještale na malom ekranu, teško ćete uspeti da se prisetite važnih slika koje su nam obeležile TV-program tokom 2003. Ipak, postoji nešto što bismo mogli nazvati TV istorijom, ili materijalom za kolektivno sećanje

Sablja

Televizija je, svakako, medij koji je u stanju da nas najbrže i najjače provocira, ali je taj efekat veoma kratkog daha. U Srbiji, gde su estrada i politika ruku pod ruku blještale na malom ekranu, teško ćete uspeti da se prisetite važnih slika koje su nam obeležile TV-program tokom 2003. Ipak, postoji nešto što bismo mogli nazvati TV istorijom, ili materijalom za kolektivno sećanje. Arhiv RTS-a nam je tokom 2003. iz dana u dan prikazivao takve emisije. Šta ćemo onda pamtiti iz ove, izgleda ponovo, istorijske godine?

Ubistvo

UBISTVO ZORANA ĐINĐIĆA: Događaj čije ćemo posledice najviše osećati svakako je ubistvo Zorana Đinđića. Ovih dana je u Specijalnom sudu počelo suđenje grupi koja je optužena za ovaj zločin, ali mnogo tragičnija je apatija koju su građani Srbije osetili posle smrti Premijera. Sve je počelo snimkom ispred Vlade Srbije, gde smo videli kola s tamnim staklima kako panično uleću u saobraćaj. Usledila je konferencija u Vladi Srbije, gde je istureni Čović pročitao narodu tragičnu vest. Ovaj trenutak je svakako doprineo Čovićevom imidžu čoveka kojeg se sete kad prigusti. Ipak, moramo priznati da ga pomenuti nije zloupotrebio tokom izborne kampanje. Srbija je stala i udarila se po čelu. Nakon toga, televizije su prenosile verovatno poslednju veliku sahranu u Srbiji, kada su građani ispratili kovčeg od hrama Svetog Save do groblja. Titova sahrana bila je režirana i savršeno televizijski pokrivena, dok je Đinđićeva sahrana bila poslednji pozdrav i poslednja velika šetnja - kako je to rekao gospodin Živković. Televizije su danima snimale građane koji su zaista spontano čekali da upišu svoje poruke u knjigu žalosti ili ostave cveće ispred Vlade. Simbolički, ispratili smo vreme uličnе borbe za demokratiju i ušli u institucionalni period - u kojem smo se (pokazaće se) mnogo lošije snašli.

AKCIJA SABLJA: Drugi veliki TV spektakl počeo je neposredno posle sahrane - a zovemo ga akcija Sablja. Iako je u zemlji uvedeno vanredno stanje i medijske slobode bile ograničene, Sablja je svojom dramatikom mamila televizije da događajima daju dozu spektakla. Počelo je s listom osumnjičenih, pa su se u Dnevniku RTS-a pojavili Legija, Kum, Budala, Šiptar, Mutavi i kompanija. Videli smo i fotografije kokainskog provoda zemunskog klana, istorijske slike Budale u kadi i Budale u Parizu. Ceca je spektakularno uhapšena, kao i Pacov iz Omoljice, a građani su napamet naučili telefon za anonimno dostavljanje informacija o beguncima. Kažu da je to bilo vreme Bebe Popovića i Biroa za komunikacije, ali mora se priznati da informacija nije nedostajalo (o kvalitetu drugom prilikom). Deca su naučila nadimke kriminalaca, televizije su ušle u zabranjene vile i kućerine, a naučili smo dosta o naoružanju i pirotehnici. Rušenje kuće u Šilerovoj, koje je trajalo danima, pokazalo je simbolično da Sablja neće biti baš britka dimiskija, jer je neprijatelj (što reče ministar Mihajlović) stoglava aždaja. Paralelno s hvatanjem i razoružavanjem kriminalaca, policija je razoružavala i građane, koji su mogli bez posledica da se reše svojih kućnih arsenala. Videli smo iz čega sve puca i prangija naš narod, a nije falilo ni džebane - koju je jedna bakica (ja video u emisiji "Srbija danas") pakovala u plastične dvolitraše od kokakole i zalila uljem da se ne pokvare.

Obračun se desio u selu Meljak - gde je policija ubila Duću Šiptara i Kuma, a mi smo videli leševe i jatačku jazbinu. Klupko je počelo da se odmotava - pa je konačno otkriveno mesto gde je ubijen i zatrpan Ivan Stambolić. U svem tom užasu pomislili smo da će čitava priča oko Sablje dobiti pristojno finale. Vanredno stanje je ukinuto - jer se, prostim jezikom rečeno, otelo kontroli.

HVATANJE SADAMA HUSEINA: Sledeća TV slika koju ću sigurno pamtiti jeste snimak hvatanja Sadama Huseina. Videli smo ga (kao i ove naše budale) sakrivenog u nekakvoj zemunici, bradatog i kosmatog, a kažu da se marincu koji ga je prvi video obratio rečima - ja sam predsednik Iraka i spreman sam da pregovaram. Marinac mu je preneo pozdrave predsednika Buša. Onda su ga odveli kod nekog čika doktora, koji mu je uzeo uzorak DNK i lampicom petljao po zubima i grlu. Veliki vođa je putem

Sadam

Serije

televizije pretvoren u Duboko grlo. Njegove sinove su Amerikanci izrešetali, pa ih pokazali narodu, a Sadamu su razjapili usta i čupkali ga za bradu. Šta je bilo u njegovim ustima - cijanidske tablete, bomba u plombi - ne, tamo nije bilo ništa, jer je Sadam sada Ništa. Bila je to najveća pobeda tokom rata u Iraku, a dobila ju je - televizija.

DOMAĆE SERIJE (LISICE, MILE, CRNI GRUJA): Vratimo su u Srbiju, gde je TV program nesumnjivo obeležio svojevrstan vaskrs domaćih TV serija. Prvo su se pojavile "Lisice" sa pričom o lepim, mladim i uspešnim devojkama, koje se probijaju kroz živopisni džet-set tranzicione Srbije. Kritika je zamerala seriji sličnost sa serijalom "Seks i grad", govorilo se da kod nas nema takve životne lakoće, ali - gotovo svi su gledali. Dobili smo nove TV-zvezde, a sekretarice i PR menadžerke su našle svoje uzore. Domaća produkcija je, bar nakratko, pobedila latino sapunice.

Reklame

Drugu seriju gledamo na BK televiziji - gde se (opet prema stranom uzoru) pojavio "Crni Gruja". U susret obeležavanju dva veka od Prvog srpskog ustanka, ovaj serijal pokušava da se zeza sa dosad nedodirljivim svetinjama. Iako je kvalitet promenljiv, autorima treba odati priznanje za hrabrost - jer daju potpuno nov pogled na Karađorđa, Turke i trgovinu prasićima.

Treća domaća serija koja je obeležila 2003. svakako je "Mile protiv tranzicije" na TV B92. Ako se popularnost domaće serije meri citatima koje čujete na ulici - Mile je apsolutni šampion. Tema je ponovo tranzicija, pa izgleda da nam ona postaje sudbina, pre dva veka i danas.

RAT REKLAMAMA (KAFE U SRBIJI): Osim igranih serija (i sve brojnijih kvizova po licencama), TV program su obeležile i reklame za razne vrste kafe. U toku je pravi kofeinski rat, a konkurenti se najžešće tuku reklamama. Prvo ćete primetiti kvantitet, jer na malom ekranu neko neprekidno srče, zakuvava, pijucka jutarnju kafu ili, bošnjački rečeno, ćeifi. Druga stvar koja pada u oči su poznati glumci koji postaju zaštitni znaci određenog brenda, pa je to postala i svojevrsna top lista ovdašnjih glumaca. Vremenom su reklame za kafu postale više od običnog ubeđivanja potrošača, jer se pojavila dramaturgija. Tako danas imamo mini serije koje prate život jedne porodice ili jednog glumačkog para, a kafica je postala simbol porodičnog jedinstva ili bračne harmonije. Bensedinska Srbija kakvu pamtimo iz Slobinog vremena, kada je bensedin (dijazepam) bio droga izbora, pretvorila se u zemlju koja se vraća normalnijim načinima opuštanja.

POGIBIJA KATARINE MARIĆ: Na kraju - ne mogu da preskočim jedan minut TV programa - minut koji ću pamtiti čitavog života. Postoje slike koje vam se urežu u sećanje jer se tada televizija obraća direktno vama. Taj osećaj užasa doživeo sam kada sam putem televizije video i čuo da je u saobraćajnoj nesreći nastradala moja prijateljica Katarina Marić, pokošena džipom Ministarstva poljoprivrede.

Pogibija

Televizija se uglavnom bavi ljudima i sudbinama koje su vam daleke i čine se veštačkim. Obični ljudi po pravilu se na televiziji pojave u slučaju tragedije, to vam je sigurno baš kao i pravilo da telefon koji zvoni u tri ujutro ne donosi lepe vesti. Ostavka gospodina Veselinova i sva prateća medijska priča - biće verovatno zaboravljeni. Izgleda da protekle godine i nismo gledali lepe slike na malim ekranima, zar ne? ■

DRAGAN ILIĆ

www.vreme.com 011-3234-774 gcv@vreme.com

grafički centar vreme

Od 1992 godine brinemo o grafičkom izgledu nedeljnika Vreme

grafički dizajn · priprema za štampu · skeniranje i obrada fotografija · osvetljavanje grafičkih filmova · štampa na laserskom štampaču u boji · postavljanje, instalacija i organizacija DTP sistema · konsalting u oblasti štampe i pripreme za štampu · instaliranje i umrežavanje kompjutera · izrada baza podataka · web dizajn i web baze podataka · arhiviranje podataka...

Život nije šećerlema

Serija nesrećnih događaja tajanstvenog Lemonija Sniketa predstavlja čistu čitalačku radost za decu i za odrasle

Baš je lepo od gospođe Džoan Rolins što je nizom knjiga o Hariju Poteru odvukla decu od kompjutera i televizora, ali šta ćemo sad kad su stekla čitalačke navike, a nemaju čime da ih namire? Književnost za decu oduvek je bila omiljeno pribežište mediokriteta i sentimentalnih budala, ubeđenih, kao i izdavači, da će deca progutati svaku glupost sa šarenim koricama, naročito ako im ih nametnu roditelji ili učiteljice. Stoga nije čudno što su police sa knjigama za decu obično u najzabitijim ćoškovima knjižara, i što kvalitet ponude tužno zaostaje za kvantetom.

Kad je već tako, šta činiti ako vam je potomstvo željno dobre književnosti, a do sledećeg nastavka sage o Hariju Poteru ima još bar godinu dana? Odgovor staje u tri reči: *Serija nesrećnih događaja*. To je verovatno najoriginalnija stvar koja se dogodila na polju književnosti za decu u poslednjih stotinak godina, a možda i najbolja. Reč je o seriji od trinaest romana koji opisuju dogodovštine troje sirote dece. Do sada je u originalu napisano deset romana iz serije, a prva četiri (*Loš početak*, *Reptilska soba*, *Kraj širokog prozora* i *Strašna pilana*) objavljena su kod nas u ediciji "Alfa" beogradske Narodne knjige, dok se peti, *Surova akademija*, upravo prevodi. Knjige iz serije su sjajno ilustrovane crtežima Breta Helkvesta, i lepo je što se domaći izdavač potrudio da ih verno prenese u izdanju na srpskom.

ILUSTRACIJA: BRET HELKVIST

SIROČIĆI BODLER: Violeta, Klaus i Sani

Da se ove knjige razlikuju od ostalih, primećuje se već na prvoj stranici prvog romana, gde autor Lemoni Sniket upozorava čitaoca: "Ako vas interesuju knjige sa srećnim krajem, bolje bi bilo da uzmete da čitate neku drugu knjigu. Ova ne samo da nema srećan kraj, nego nema ni srećan početak, a vrlo je malo srećnih stvari između... Žao mi je što vam ovo govorim, ali tako ide priča." Slična upozorenja ispisana su na zadnjim koricama svih romana u seriji. "Ako ste tek uzeli ovu knjigu, onda nije kasno da je odmah odložite, kako biste poštedeli sebe užasa i jada", piše na koricama druge. Ko se ipak odluči da nastavi da čita, otkriće da su upozorenja opravdana: troje glavnih junaka, deca po imenu Violeta, Klaus i Sani Bodler, upadaju iz jedne jezive nevolje u drugu: na samom početku im ginu roditelji; zatim ih šetaju od jednog do drugog staratelja koji ih uglavnom zlostavljaju na kreativne načine; povrh svega, progoni ih podmukli rođak po imenu Grof Olaf, višestruki ubica, piroman i sadista koji želi da se domogne njihovog nasledstva. U dosadašnjih deset romana, deca su skoro sve vreme gladna, žedna, iscrpljena teškim fizičkim radom, ili u smrtnoj opasnosti, a često sve to zajedno.

Ko bi, zaista, poželeo da čita ovako nešto? U stvari svako, s obzirom na to da je Lemoni Sniket neverovatno zavodljiv pripovedač koji niz nesrećnih događaja garnira zdravom dozom humora, briljantnim igrama rečima, te autoironijom koja ide do sarkazma. Pored toga, knjiga obiluje književnim referencama koja će uglavnom promaći mlađim čitaocima, ali ne i starijim: siročići nose prezime ukletog francuskog pesnika dok se njihov nesposobni zaštitnik preziva Po, prema ukletom američkom pesniku; škola u kojoj ih maltretiraju nazvana je po Prafroku, liku iz melanholične poeme T.S. Eliota; Sniket često pominje svoju preminulu nesrećnu ljubav, koja se, naravno, zove Beatriče; i tako dalje.

Lemoni Sniket, naravno, nije pravo autorovo ime (na pitanje da li su vaše priče stvarne, odgovara: "Taman koliko i ja"). Sniketove slike na koricama namerno su mutne, i obično ga vidimo kao siluetu, ili leđima okrenutog kameri. Iako nismo ovlašćeni da otkrijemo njegov pravi identitet, može se reći da je pre *Serije...* pod drugim imenom napisao dva romana za odrasle, od kojih je jedan o serijskom ubici u srednjoj školi, dok je drugi komedija o incestu.

Ono što izaziva posebno divljenje je autorova sposobnost da, uprkos morbidnom zapletu, nikada ne upada u patetiku, kao uostalom ni glavni junaci, koji hrabro srljaju iz jedne nevolje u drugu, ali preživljavaju zahvaljujući svojim izuzetnim sposobnostima. Četrnaestogodišnja Violeta, neumorni pronalazač, u stanju je da svojim izumima spase brata i sestru iz bezizlaznih situacija; trinaestogodišnji Klaus uspeva da osujeti Grofa Olafa zahvaljujući gomili pročitanih knjiga; šestomesečna beba Sani, koja još ne ume razgovetno da govori, ima četiri izuzetno oštra zuba koji mogu da posluže i kao alat i kao oružje, a sem toga je, kao što se ispostavlja u osmoj knjizi, izvrsna kuvarica. Deca u Sniketovim knjigama su dovitljiva, osećajna, u nekim slučajevima podmukla, ali nikada nisu bezazleni imbecili za kakve ih odrasli često smatraju.

S druge strane, svet odraslih je u *Seriji...* prikazan brutalno realistički. Sniketovi odrasli su, u najboljem slučaju, nesposobni ili suviše obuzeti svojim problemima da bi pomogli nesrećnoj deci. U najgorem slučaju su jednostavno opaki. Kada se i pojavi neki junak koji odudara od ove sumorne slike, gotovo smesta biva ubijen od strane Grofa Olafa i njegovih zlih pomagača. U svetu Lemonija Sniketa zlo gotovo uvek pobeđuje dobro. Međutim, upravo je to deo njegovog jedinstvenog šarma. Uostalom, čovek nas je lepo upozorio. ■

DEJAN ANASTASIJEVIĆ

Grafički Centar Vreme

filmovanje

skeniranje

priprema za štampu

design

ilustacije

postavljanje i organizacija DTP, office i internet sistema

arhiviranje elektronskih dokumenata

baze podataka

ivanh@eunet.yu

saxon@eunet.yu

TARIFIRANJE POEZIJE: Udruženje književnika Srbije

A. ANDIĆ

KNJIŽEVNICI KAO "MILE U TRANZICIJI"

Pošto metar pesme

Kako je Udruženje književnika Srbije, izigravajući pesnički sindikat, reafirmisalo besmrtne "stahanovljevske" principe

Zašto uvažena "primenjena poetesa" Marina Tucaković nema člansku kartu Udruženja književnika Srbije 7? Zato što dama/umetnica (parapesnička kraljica srpskog estradnog treša, tekstopisačica mnogih Zaslužnih Narodnih Umetnika poput Cece Ražnatović & co.) *bira društvo*, eto zašto. Mnogi *pregaoci pisane reči* koji se u UKS-u okupljaju nedvojbeno bi joj *snizili nivo*, kako umetnički tako bogme i finansijski: mnogo su, brate, jeftini. Jedno pedeset "dindži" po stihu, an gro; šta mislite, da li Marina T. za te pare pristaje da izvije obrvu?

O tome da je, još od zlatnih osamdesetih, a naročito od Bećkovićevog predsedničkog vakta naovamo u UKS u buljucima primano i kuso i repato, samo pod uslovom da može da dokaže kako intimnije (ras)poznaje većinu slova azbuke i da je pri tom i *ispravno*, ergo "patriotski" orijentisano, već se sve zna. Paralelno s degenerativnim procesom *naprimavanja* svakojakog lokalnog stihoklepačkog jurodivluka – kao da je *regrutacija trećepozivaca* pred kraj gubitničke vojne u pitanju, bog te! – gotovo sve što je valjalo iz tog je Udruženja pobeglo glavom bez obzira, a sâmo je Udruženje pretvoreno u opskurnu parapolitičku družinu koja se više bavila promocijom likova i dela a la Radovan Karadžić nego bilo čime što bi imalo veze đa sa ozbiljnom književnošću, đa sa suvislim intelektualnim i etičkim angažmanom.

Udruženje književnika Srbije prvo je tokom osamdesetih gorljivo branilo demokratiju i slobodu mišljenja i pisanja od zlog jednopartijskog režima, da bi se ispostavilo da većina spisatelja s tim silnim slobodarstvom zapravo uopšte *nije mislila ozbiljno*, a upravo ona manjina koja je ozbiljno mislila odavno je s gađenjem otperjala iz Udruženja, okupiranog od zagrajalih Rodoljubaca; potom se UKS devedesetih zaneseno bavio "odbranom nacije" od Velike Svetske Zavere, sve dok se nacija nije provela baš onako kako se i morala provesti kada je *to* brani: kao bosa po trnju. E, sada su se Udruženi pisci i oni koji se takvima osećaju naprasno probudili usred *tranzicije* – baš kao onaj poslovični Mile što gerilski ratuje protiv Novog svetskog poretka na TV B92 – te im je odjednom nadošlo da izigravaju nekakav *spisateljski sindikat*, i da u ime svih (nas iz pedeset i neke...) traže, manje od izdavača a više od države (?!), svoje autorske pravice, odnosno *zagarantovani autorski honorar* za sočinjenija svojih ekstremno nadarenih i širom zemlje i sveta nepoznatih članova.

Nema sumnje da među izdavačima ovdašnjim ima svakojakih mutikaša i hohštaplera; nije sporno ni to da bi svaki rad morao biti plaćen – u protivnom je ili volonterski ili robovski. A ne može biti volonterski ako radenik *želi* da bude plaćen... Ono što je u ovoj priči bizarno, dražesna je *etatistička fiksacija* naših vrlih pravednika i slobodara. Iako većinom deklarisani kao gorljivi antikomunisti – naravno, tek nakon što su se uverili da je Josip Broz *ipak* umro – svi su ti naši vinjačko-špriceraški Individualni Književni Proizvođači zapravo *registrovani ovisnici o državi*: oni vaistinu smatraju da je ova dužna da im isplaćuje apanaže iliti *zagarantovane premije*, baš kao što se seljacima isplaćuje kukuruz, šećerna repa ili šta god... A zašto je dužna? Pa lepo: ranije u ime radničke klase i Progresivnih Ideja, danas u ime Nacije: "ja sam srpski pesnik, bre! Pare na sunce, Srbijo!". A Srbija, avaj, mrtva 'ladna... Eto do čega dovodi ta *tranzicija* (Mile, Srbine!). E, daj bože da na vlast dođe Neki Od Vojislava, pa će biti ponovo para veselja, neće Vojislavi zaboraviti svoju braću u nevolji...

Bilo kako bilo, Udruženi su se Književnici pre neki dan mnooogo naljutili, i promptno ispostavili Državi cenovnik svojih (nezaiskanih) usluga: autorski tabak (*autorski tabak*, hebote! seća li se još iko te kubikaško-socrealističke izmišljotine?!) proze, eseja ili predgovora morao bi da bude plaćen 12.000 dinara – minimalno šest hiljada; recenzija košta šest hiljada – minimalno četiri; i kao vrhunac – jedan stih ima da se plati sto dinara – minimalno pedeset. UKS, doduše, nigde ne navodi šta će biti *protivmera* ako se Država ogluši o njihov sindikalni zahtev, ali ako bi ta odmazda bila *obustava proizvodnje* Umova iz UKS-a, onda apelujem na državu da se – za opšte dobro – obavezno "napravi luda". Uostalom, sama je ideja o ovakvom *tarifiranju poezije na metar* uvrnutija (utoliko kanda i "kreativnija") od svega što ti ljudi inače pišu. Stvar, dakle, ima stanoviti zabavljački potencijal koji nije za potcenjivanje. Evo, uzeću za primer neku, štajaznam... neku sasvim običnu pesmu. *Običnu pesmu*? Eureka: znam jednu koja se baš tako zove – "Obična pesma", a napisao ju je niko drugi do Milan Rakić. Evo prve strofe:

Naša je ljubav bila kratkog veka,
Trenutak jedan – tek godinu dana,
I rastavi nas naglo sudba preka,
bez uzdisaja, bez suza, bez rana.

Eh, naivni naš Rakić: za ovu bi strofu, po *pesničkom minimalcu*, utržio tričavih dvesta *keka*, jedva za gulaš u kakvoj jeftinoj beogradskoj krčmi. No, da Rakić živi danas, i da se usvoji narečeni Cenovnik, možda bi predmetna strofa izgledala ovako:

Naša ljubav beše
kratkog veka.
Trenutak jedan –
Tek godinu dana.
I rastavi nas –
Naglo!
Sudba preka.
Bez uzdisaja,
bez suza,
bez rana.

A, šta kažete? Malo prigodnog *rearanžiranja*, i eto našem pesničkom klasiku, hmmm, da vidimo – ravno *pet stoja*. A za te pare već može i supa, i salata i pivo, i još ostane za neke jeftine cigare...

Šalu na stranu, "slobodno tržište" u umetnosti nikako ne treba idealizovati i apsolutizovati: pesme i romani nisu isto što i stolice i cipele – mnogo je primera da i (kvazi)literarni bofl ima odličnu tržišnu prođu, kao i da nešto vredno biva nezapaženo i skrajnuto. Upravo zato svaka ozbiljna država "koriguje" tržište tako što na razne načine stimuliše umetnost i umetnike – ali *samo* ono za šta se može uspostaviti nekakav minimalni konsenzus kompetentnih o vrednosti i relevantnosti, a ne svaku Udruženu Lucprdu, ne na komad ili na kilo! Elem, i takvo kakvo je, tržište je superiorno *masovnom etatističkom apanažiranju* na kakvo su obvikli naši (velikom većinom) lenji, promašeni i neizlečivo netalentovani književni kriptokomunisti. Jedno je sigurno: u Srećnoj Novoj Godini očekujte inflaciju po(j)ezije po stvaralačkom principu: jedna reč – jedan stih! ■

TEOFIL PANČIĆ

Na dva okeana

Ima bar dva objašnjenja za neodoljivu privlačnost filma koji nosi rogobatno ime "Gospodar i komandant – Daleka strana sveta". On je "avantura", najbolja od svih tj. pomorska. I, s obzirom na dominirajuću produkciju animiranih filmova koji se lažno predstavljaju kao igrani – razni matriksi, terminatori i tome slično pa nalik – nevidljivost specijalnih efekata i digitalnih intervencija u "Gospodaru i komandantu" zaista je neka vrsta metavirtuelnog dostignuća

Na početku filma - gusta magla negde u Atlantskom okeanu blizu obala Brazila; na kraju - Očenaš nad telima mrtvih mornara ušivenim u pogrebne vreće, negde u Tihom okeanu blizu Galapagosa. Između je jednostavna - kao što i treba da bude - priča o lovu na neprijatelja.

A može i ovako. U aprilu 1805, dok Napoleon hara Evropom, britanska fregata *Surprise* u vodama zapadnog Atlantika, pod zapovedništvom kapetana Džeka Obrija zvanog Srećni Džek, dobija naređenje da pronađe, zarobi, onesposobi ili potopi francusku fregatu *Acheron* čiji je zadatak da evropski rat prenese na okean. *Acheron* je - inače i ime reke mrtvih preko koje čamdžija Haron prevozi seni u Had - znatno moćnije naoružan od Broda Njenog/Njegovog Veličanstva *Iznenađenje* (HMS *Surprise*). Po broju topova 44:28 za Francuze, plus čvršća konstrukcija i veća brzina.

Od početka, kada je, izranjajući iz magle, gotovo potopio Iznenađenje - spaseno koliko srećom, toliko i zahvaljujući Obrijevoj pribranosti - Aheron je taj koji iznenađuje. Prvenstveno bezličnošću jer, za razliku od kapetana Obrija i posade Iznenađenja, lice neprijatelja vidi se - kao što i treba - tek u završnim kadrovima. A onda će gledalac shvatiti da je mrtav francuski kapetan živ i da potera nije okončana. Niti će biti. Kao što i treba da bude.

Ima bar dva objašnjenja za neodoljivu privlačnost filma koji nosi rogobatno ime *Gospodar i komandant - Daleka strana sveta (Master and Commander - The far Side of the World)*. On je "avantura", najbolja od svih tj. pomorska. I, s obzirom na dominirajuću produkciju animiranih filmova koji se lažno predstavljaju kao igrani - razni matriksi, terminatori i tome slično pa nalik - nevidljivost specijalnih

efekata i digitalnih intervencija u *Gospodaru i komandantu* zaista je neka vrsta metavirtuelnog dostignuća.

U izvesnom smislu, nevidljivo je i sve drugo čime taj film kupuje većinu gledalaca. Ne postavlja zahteve, osim elementarne pismenosti. Lako ga je gledati kao prastaru priču o obračunu dvojice svojeglavih ljudi. Na sasvim drugom kraju, on iskusnijem gledaocu – i čitaocu, mora se dodati – nudi svu silu asocijacija, počev od prisećanja na slavne filmske srodnike po moru, *Pobunu na brodu Baunti* ili *Bilija Bada*. Brodski hirurg i prirodnjak-amater Stiven Metarin – usput prijatelj i alter ego kapetana Obrija – lako bi mogao biti Čarls Darvin na Biglu, neku deceniju kasnije. Kadeti Kraljevske mornarice imaju po 12 godina, a poručnici jedva da su punoletni pre no što poginu ili budu osakaćeni, ubiju se ili udave u oluji. Mornari se ipak razlikuju od civilnog brodskog ološa, mada podložni sujeverju, rumu i plenu.

"Gospodar i komandant"
reditelj: **Piter Vir**
scenario: **Piter Vir** i **Džon Koli**,
uloge: **Rasel Krou, Pol Beteni, Bili Bojd...**

Ukratko, u filmu nema mnogo prevare – ako gledalac nije dibidus namćor – a ima kadrova koji možda ne zaustavljaju dah, ali zato izgleda-

Brod *Iznenađenje*

HMS Surprise kapetana Obrija u knjigama Ričarda O'Brajena i filmu Pitera Vira ne samo što je zaista postojao nego je bio ovenčan ratnom slavom. Kao jedna od pet korveta istog tipa izgrađen je u brodogradilištima L'Havra 1794. godine. Pri porinuću dobio je ime L'Unité. Gotovo ništa se ne zna o njegovoj službi u francuskoj ratnoj mornarici Prvog (Napoleonovog) carstva. Dve godine kasnije (aprila 1796) zarobila ga je britanska fregata Inconstant u mediteranskoj luci Bona, danas Anaba u Alžiru.

Britanci su francusku korvetu, naoružanu s 24 topa od osam libri (što znači da su ispaljivali đulad težine nešto manje od četiri kg) preoružali, preimenovali u HMS Surprise i uveli u kraljevsku ratnu flotu. Brod je svrstan u klasu fregata s 28 topova, mada ih je nosio više: na topovskoj palubi 24 koronade – topovi na postolju za blisku borbu – od 32 libre, još osam istih na palubi, plus četiri duga topa od 6 libri na pramcu. Više nego solidno naoružan u odnosu na deplasman, Surprise je već u julu 1796. pod komandom kapetana Edvarda Hamiltona plovio na Jamajku.

Trenutak slave stigao je tri godine kasnije, 24. oktobra 1799. Nešto pre toga, na francuskoj fregati Hermiona, koja je plovila u vodama Kariba, došlo je do pobune. Pošto je ubila kapetana Pigota i oficire, posada Hermione predala se Španci ma. Usidrena u prijateljskoj luci Puerto Cabello (danas u Venecueli), Hermiona je bila pod zaštitom oko 200 tvrđavskih i obalskih topova. Uprkos tome i činjenici da je njegovo približavanje primećeno i praćeno, *Surprise* je – pod direktnim zapovedništvom kapetana Hamiltona – uplovio u luku, zauzeo francusku fregatu i pod vatrom isplovio. Među Englezima je bilo 19 ranjenih; na suprotnoj strani, Španci su imali 119 mrtvih i 97 ranjenih. Po povratku u matičnu luku, kapetan Hamilton dobio je za taj podvig titulu viteza, a Hermiona mesto u britanskoj ratnoj mornarici. *HMS Surprise* je u februaru 1802. prodat u luci Deptford.

DEAR SURPRISE: Na vest o smrti Patrika O´Brajena, autora serije pomorskih istorijskih romana u kojima su glavni junaci kapetan Džek Obri i brodski lekar Stiven Metarin, ilustrator Džof Hant nacrtao je "dragu Surprise", uveren da je kapetan Obri, jedreći negde na Jelisejskim morima, zastao i odao sve propisane počasti svom autoru (levo); "Surprise" u Virovom filmu (desno); originalni plan broda (gore)

Grafički Centar Vreme

filmovanje

skeniranje

priprema za štampu

design

ilustacije

postavljanje i organizacija DTP, office i internet sistema

arhiviranje elektronskih dokumenata

baze podataka

ivanh@eunet.yu

saxon@eunet.yu

Nije da jeste

S popularnošću filma *Master and Commander* naglo je poraslo – i inače među ljubiteljima istorijskih romana veliko – interesovanje za autora Patrika O'Brajena (1914-2000). O piscu koji je smatran ekspertom za ratnu mornaricu prve dve decenije XIX veka u međuvremenu su objavljene mnoge bizarnosti. Tako "Atlanta žurnal" otkriva da je prvi roman objavio s punih 55 godina (1970), da nije bio Irac već sin propalog lekara, rođen pod imenom Ričard Ras. Napustio je ženu i dvoje dece, s drugom ženom preselio se u Francusku i izmislio sopstvenu prošlost. Tako, nije nikada bio pilot RAF-a, niti je studirao u Oksfordu.

ju stvarno. Škripa drveta, zujanje snasti, lepet i tresak jedara, valjanje mora, neprobojnost magle, sporost džinovskih kornjača, masna lica, težina broda, skučenost, smrad i mrak potpalublja.

Gospodar i komandant je već viđen da pokupi najviše Oskara u narednom deljenju. Kritičari ga opisuju kao trijumf avanturističkog filma, još jedno remek delo Pitera Vira (i to posle petogodišnje pauze), gotovo savršeno tačnu sliku ratnog pomorstva s početka XIX veka, snažan film o dužnosti, časti, evoluciji, poznavanju i priznavanju mesta pojedinca u opštem poretku stvari, divan film, film koji žanrovski, kao ratni, možda ne privlači – dok ga ne odgledate. Pohvale štedro dele i stručnjaci; ne bi trebalo zanemariti ocenu da – što se tiče istorijskih detalja života na ratnom jedrenjaku britanske kraljevske mornarice – film uopšte nije "holivudski". Ali, ni stručnu ocenu da bi u stvarnosti svaki kapetan na mestu Džeka Obrija razumno odustao od proganjanja mnogo moćnijeg neprijatelja.

I, pošto je Holivud već pomenut, još malo soli: u originalnom predlošku za scenario, HMS *Surprise* ne proganja francusku već – američku fregatu. Holivud taj detalj nije mogao da proguta, čak i da su mu ga scenaristi ponudili. Tako su se Napoleon i Francuzi našli kao prihvatljiviji neprijatelj. Piter Vir je temu za film našao u prvom i desetom od celih dvadeset istorijskih romana engleskog pisca Ričarda O´Brajena (1915-2000), specijaliste za pomorsko ratovanje u prve dve decenije XIX veka. U njegovoj priči, kapetan Obri upleten je u anglo-američki rat 1812-1814. godine (ne beznačajan, uostalom: Englezi su tom prilikom zauzeli i Vašington, spalili Kapitol, Belu kuću i sve što su stigli – da bi mir bio potpisan u Gentu, 24. decembra 1814) i goni američku fregatu koja gusari i potapa britanske kitolovce.

POMORSKA AVANTURA: Rasel Krou kao Džon Obri

Primedbi te vrste, iz sada već stogodišnjeg spora o (ne)uspešnosti prenošenja literature na film, ima još. Ali, u suštini, nemoguće ih je razrešiti. Mislim, može se istovremeno – makar i različito – voleti i Konradovo *Srce tame* i Kopolina *Apokalipsa sad.*

Možda *Gospodara i komandanta* treba gledati kao dečji film. To jest, film za one koji još sanjaju o moru kao izvoru i kraju svih avantura, o nepoznatim i neotkrivenim obalama. ■

ALEKSANDAR ĆIRIĆ

www.vreme.com 011-3234-774 gcv@vreme.com

grafički centar vreme

Od 1992 godine brinemo o grafičkom izgledu nedeljnika Vreme

grafički dizajn · priprema za štampu · skeniranje i obrada fotografija · osvetljavanje grafičkih filmova · štampa na laserskom štampaču u boji · postavljanje, instalacija i organizacija DTP sistema · konsalting u oblasti štampe i pripreme za štampu · instaliranje i umrežavanje kompjutera · izrada baza podataka · web dizajn i web baze podataka · arhiviranje podataka...

A.ANDIĆ

SUĐENJE ATENTATORIMA

Vrh ledenog brega

Početak suđenja za ubistvo Zorana Đinđića pokazao je i neizbežni politički ugao cele ove priče. Nažalost, i to je – kao i sve drugo u nas – bio više estradni cirkus u kome su zanemareni neki segmenti, potencijalno važni, ako ne i ključni, za razumevanje tragedije od 12. marta

Prvo su advokati odbrane zatražili izuzeće svega i svih, što se i očekivalo i što ostaje u okvirima uobičajeng sudskog folklora, ali je ovoga puta to naslutilo dalje probleme. Onda je predsedavajući specijalnog krivičnog veća, sudija Marko Kljajević hteo da pročita iskaz Zvezdana Jovanovića dat u policiji aprila meseca. Advokati su se pobunili, tvrdeći da je taj iskaz neprihvatljiv i da treba da bude izuzet iz predmeta; sud je odgovorio da je iskaz dat u prisustvu advokata odbrane imenovanog po službenoj dužnosti, pak je prema tome valjan. Advokati sada tvrde da je taj advokat zapisnik potpisao kasnije... Iskaz je ipak pročitan, ali tek pošto su advokati napustili sudnicu i vratili se tek sutradan. O sadržaju iskaza više u sledećem broju "Vremena"; to je odvojeni segment cele afere, subjektivni doživljaj Zvezdana Jovanovića samog.

Ono na šta valja skrenuti pažnju jeste kontekst, psihološka klima i atmosfera u kojima nastaje zavera i u kojima Zvezdan Jovanović donosi svoju odluku. Tu se treba vratiti u bližu prošlost i to je deo koji u optužnici - nažalost - nije analiziran, zbog prirode našeg pravnog sistema i iz drugih, banalnijih razloga. Jasno je, naime, da je neko ciljano pripremao deo javnosti za tako nešto; ne nužno na atentat, ali svakako na probleme sa delovima policije i vojske. Počelo je sa sistematskim puštanjem u javnost dezinformacija o namerama Haškog suda: najizrazitiji je slučaj onog spiska od preko trista policajaca, objavljenog u "Reporteru". Zatim dolazi ona slaboumna reklamna kampanja Jedinice za specijalne operacije. Tužilaštvo se nije bavilo pitanjem ko je "Reporteru" podvalio taj spisak (samo je pokrenuto više parnica za klevetu); očito je da su kolege iz "Reportera" imale razloga da veruju svom izvoru; koji su to razlozi, ako već nije u redu otkrivati izvor? "Vreme" je postavilo jasno pitanje: da li su reklame za JSO - TV spotovi, novinski oglasi, reklamni panoi (bilbordi) - bile plaćene i kako; dobili smo samo jedan odgovor, od najgledanije televizije, Pinka: "stigao faks". "Doktori za terorizam", očito, nisu bili navikli da bilo šta plaćaju. Očigledno je da su izvesni mediji tako investirali u budućnost koju je JSO nekome oličavala. Ni taj segment nije bio proveravan - sa izuzetkom onog blesavog "Identiteta", iako su se i neke druge, inače povlašćene novine ("Nedeljni telegraf") još pre njih istakle u bestidnoj glamurizaciji "crvenih beretki"...

Sve to - i još više podataka - bilo je vidljivo golim okom odmah; utoliko je čudnije što je tokom vanrednog stanja i operacije Sablja onaj nesrećni Biro za komunikacije Vlade Srbije propustio to da primeti. Umesto da se uhvati očiglednog, Biro se bavio neveštim i arogantnim naturanjem teorija zavere, izmišljajući dokazni materijal koga nije bilo. Znajući mape i vektore političkih lojalnosti, paktova i simpatija u periodu pred ubistvo Zorana Đinđića, čovek bi mogao da dosta pouzdano nagađa zašto se po očiglednim tragovima nije išlo; da kažemo samo da bi to bilo tugaljivo, neprijatno i uopšte nepotrebno.

Ovakve zavere ne rastu na drvetu; one se - kao što vidimo iz slučaja Zorana Đinđića - pripremaju pažljivo i dugoročno, uz proigravanje svih varijanata, pa i onih u kojima atentata nema. Postoje osnove za nagađanje da su i takve varijante bile u opticaju; te se osnove mogu naći upravo u odnosu izvesnih medija prema JSO-u i Državnoj bezbednosti, počev još od 5. oktobra. Reč je o procesu, nečemu što traje i što se protokom vremena i promenama političkih odnosa snaga menja. Posao policije, BIA, Tužilaštva i suda bio bi da taj proces rekonstruiše, proveri, poređa i shvati, pa da ga onda i objasni Srbiji. Iz dana u dan jasnije je da je ova priča složenija i duža nego što izgleda na osnovu optužnice i onoga što je zvanično saopšteno. Ta priča počinje od leta 2000. godine - ako ne i od pre - pa bi je trebalo na sudu od tada i objašnjavati. Kako stvari stoje, to nećemo videti: tužilaštvo je već samo sebe ograničilo optužnicom; advokatima odbrane na pamet neće pasti da idu u tom pravcu, a sud ne može izvan optužnice. ■

MILOŠ VASIĆ

Sadam i ostali

Hapšenje Sadama Huseina u poslednjim danima godine na izmaku, vratilo je iračkog diktatora na svetsku medijsku scenu. Iako je i pre tog završnog čina njegove političke sudbine, najpre zbog kratkotrajnog rata, a potom duge okupacije i potere za njim, Husein nesumnjivo bio ličnost koji je najupečatljivije obeležio međunarodna zbivanja u 2003, lik tiranina transformisan u skrušenog zatočenika samo je potvrdio taj primat. U konkrenciji ostalih ličnosti, ne obavezno iz sveta politike, koje su tokom 2003. punile stupce i ekrane svetskih medija, "Vreme" se, po sopstvenom izboru, opredelilo još za ruskog predsednika Vladimira Putina, njegovog domaćeg "konkurenta", oligarha Mihaila Hodorkovskog, novoizabranog guvernera Kalifornije Arnolda Švarcenegera i mančesterskog fudbalskog maga, jedinog lorda koji igra u Realu, Dejvida Bekama

FOTOGRAFIJE: REUTERS

Sadam Husein – kult i smrt

Ako je malo ko verovao prošle godine u ovo vreme da irački diktator sledeću Novu godinu neće proslaviti kod kuće u porodičnom krugu, još manje ih je sredinom 2003, nakon kraja američkog rata protiv Iraka, verovalo da će pasti živ u ruke američkih okupacionih snaga.

Istini za volju, bivši irački predsednik, iz petnih žila se upinjao da pojača diplomatske napore kako bi izbegao sukob sa Amerikom, ali su za američku administraciju stvari otišle predaleko. Njegovim brojnim predsedničkim palatama sada se šetaju strani oficiri okupacionih snaga, njegovu džinovsku statuu u centru Bagdada, gotovo ritualno, porušili su gnevni građani, vraćajući mu makar delić za nedaće koje im je priredio tokom svoje vladavine duge bezmalo tri decenije.

Sada, kada su ga Amerikanci napokon uhvatili, teži deo zadatka tek predstoji, kao što je američke okupacione snage dočekao teži posao nakon rata - izgradnja Iraka i obnova privrede i demokratskih institucija u zemlji u kojoj je demokratija bila tanana i pre nego što je Sadamova partija Baas 1968. preuzela vlast. Prvu godinu na vlasti, Sadam Husein iskoristio je da se obračuna sa svim potencijalnim neprijateljima u redovima Baas partije, a tu naviku zadržao je do poslednjeg dana vlasti. Već naredne 1980. godine, Sadam Husein je zaratio sa Iranom i u smrt odveo milione ljudi. Tokom čitave svoje vladavine sejao je smrt i strah oko sebe, brižljivo negujući kult sopstvene ličnosti. Godinama pre poslednjeg rata sa SAD, Sadam Husein je odustao od izbora i "narodnu volju" radije testirao na referendumu. Na poslednjem referendumu uoči rata, za njega se "izjasnilo" sto odsto građana sa pravom glasa. U poslednjim godinama svoje vladavine umislio je da je novi Saladin, verzija iračkog Kraljevića Marka, legendarnog junaka koji je zagorčavao život krstašima.

Sadam, što na arapskom znači "onaj koji se suprotstavlja", začudio je sve kada se mirno predao američkim specijalcima koji pokušavaju da ga se dočepaju od kada su trupe zauzele Bagdad. Za razliku od njegovih sinova, koje je spremao da sa istom surovošću vladaju i posle njega, a koji su poginuli u američkoj poteri, Sadam je dozvolio američkom medicinskom tehničaru da mu pred novinarima pregleda zaraslu bradu i kosu od vašiju, i te slike su obišle svet. Džordž Buš nije mogao poželeti lepši poklon za praznike, ali ostaje veliko pitanje šta sad s njim. Američki obaveštajci ispituju Sadama o hemijskom i biološkom oružju koje još nije pronađeno, a kada zadovolje znatiželju, planiraju da ga predaju iračkim vlastima, iako je jasno da mu slabašne iračke institucije teško mogu garantovati pravično suđenje. Lista Sadamovih zločina je podugačka, od ubijanja ratnih zarobljenika tokom rata sa Iranom do ubijanja i masovnog proterivanja Kurda, šiitskih muslimana i takozvanih Arapa iz močvare. Procenjuje se da je Sadam Husein tokom svoje dvadesetčetvorogodišnje vladavine mučio i ubio blizu 300.000 političkih neistomišljenika.

Vladimir Putin– nacionalista modernizator

"On će uspeti da oko sebe okupi one koji će obnoviti Veliku Rusiju u novom, XXI veku. Njegovo ime je Vladimir Vladimirovič Putin." Kada ga je pre više od četiri godine ovim rečima njegov prethodnik Boris Jeljcin imenovao za premijera, Rusi su malo znali o čoveku kome se, svi su izgledi, smeši i drugi mandat predsednika Rusije.

Kada se Jeljcinovo proročanstvo ostvarilo, mnogi, naročito na Zapadu, uplašili su se da je na čelo Rusije došao neki novi Staljin ili Pinoče. Bivši američki savetnik za nacionalnu bezbednost Zbignjev Bžežinski otvoreno se tada zapitao hoće li Putin biti ruski Pinoče ili Milošević. Bivši šef američke diplomatije Madlen Olbrajt je nakon tročasovnog razgovora s Putinom prepoznala u njemu dvojni karakter - ruskog nacionalistu i prozapadnog modernizatora. Savetovala je svojim kolegama da ga ne ocenjuju po rečima, već da budu strpljivi i sačekaju da vide njegova dela.

Simpatije kod kuće osvojio je odlučnim akcijama na Kavkazu, odnosno u Čečeniji, koja je pacifikovana u vreme njegovog mandata, ali je vremenom rastopio sva podozrenja Zapada, smekšavši na kraju i srce Džordža Buša mlađeg. "Kada sam mu se zagledao u oči, video sam njegovu dušu", izjavio je predsednik Buš nakon susreta a Putinom s kojim se prvi put sreo u Sloveniji početkom 2002. godine.

Najveće podozrenje Zapada Putin nije izazvao političkom, već obaveštajnom karijerom. Osvedočeni špijun KGB-a, s pozamašnim iskustvom u Istočnoj (a mnogi pretpostavljaju i u Zapadnoj) Nemačkoj, Putin se nikada nije odrekao ljubavi prema zloglasnoj obaveštajnoj službi iz doba hladnog rata. "Negde pre upisa na fakultet otišao sam do KGB-a da se raspitam kako se postaje špijun..." , seća se Putin svojih početaka. Besprekorna porodična biografija (deda mu je bio kuvar i na Lenjinovom i na Staljinovom imanju) i snažna želja omogućile su mu da kasnije ostvari dečački san.

Politička karijera mu je, za ruske standarde, bila munjevita. Tri godine nakon što se iz rodnog Lenjingrada/Sankt Peterburga doselio u Moskvu postao je premijer, a godinu dana kasnije i predsednik.

Ostaće upamćen po stabilizaciji ruske privrede, što je doprinelo da Rusiji obezbedi stalan priliv stranih investicija, zatim po mirovnom sporazumu sa Čečenijom koja je ostala pod ruskim okriljem, istorijskom sporazumu sa SAD o odbacivanju protivraketnog sporazuma na kome je počivala hladnoratovska ravnoteža straha, i po unapređenju odnosa sa Amerikom kojoj je Rusija postala najbliži saveznik u istoriji odnosa dveju država, uključujući i veliko približavanje NATO-u. Bio je prvi ruski predsednik koji je jednom američkom kolegi (Bilu Klintonu) u Kremlju dobrodošlicu poželeo na engleskom, i koji se nemačkom Bundestagu obratio na tečnom nemačkom.

Sada, kada je obezbedio da Ujedinjena Rusija zavlada Dumom i kada se postarao za svog velikog političkog protivnika Hodorkovskog, najbogatijeg čoveka u Rusiji, ništa mu ne stoji na putu do sigurne pobede na predstojećim izborima.

Mihail Hodorkovski – naftni baron

Uprkos neizmernom ličnom bogatstvu, ili zahvaljujući upravo njemu, najbogatiji čovek Rusije, naftni magnat Mihail Hodorkovski, Novu godinu će dočekati u zatvoru. U poslednjim danima stare godine okružni sud u Moskvi odlučio je da produži pritvor Hodorkovskom koji je uhapšen u oktobru zbog pronevere i utaje poreza. Sud je odlučio da Hodorkovski u zatvoru sačeka i rezultate predsedničkih izbora koji će se održati polovinom marta, kako se ništa ne bi isprečilo na putu ka pobedi aktuelnog predsednika Putina, koji je hapšenjem Hodorkovskog najavio rat ruskim oligarsima. U Rusiji, jedini centri moći nezavisni od Kremlja nisu ni političke partije ni mediji, već oligarhija koju čini grupa najbogatijih industrijalaca. S tek navršenih 40 godina, Hodorkovski je vlasnik osam milijardi dolara (više nego što Island uz bogate resurse proizvede za godinu dana) i najbogatiji je čovek Rusije, a na listi magazina "Forbs" među 476 svetskih milijardera zauzima 26. mesto. Zato nije ni čudo da se Putin namerio da ga ukloni.

Najbogatiji čovek Rusije počeo je da se ozbiljno zamera najmoćnijem čoveku Rusije Vladimiru Putinu u trenutku kada se zahuktala kampanja za parlamentarne izbore. Najveća privatna naftna kompanija Jukos, gde je Hodorkovski vlasnik 44 odsto deonica, našla se na udaru sudskih organa, i tada je zbog finansijskih grehova iz prošlosti uhapšen Platon Lebedev, jedan od najvećih deoničara Jukosa. Hapšenje je bilo jasno upozorenje Hodorkovskom da prestane da finansira Putinove političke protivnike, u prvom redu liberalne partije Savez desničarskih snaga i Jabloko, ali je Hodorkovski sve više zabadao prst u oko Putinu i njegovim saveznicima. Nekoliko meseci uoči hapšenja i nedugo pre izbora za Dumu, Hodorkovski je preuzeo vlasništvo nad uglednim "Moskovskim novostima", gde je kao urednik zaposlio jednog od najvisprenijih Putinovih kritičara među novinarima.

Kao i većina ruskih oligarha i industrijalaca, i Hodorkovski je karijeru počeo kao odani član Komunističke partije SSSR, a četiri godine pre pada Sovjetskog Saveza osnovao je banku Menatep u kojoj i danas ima veliki deoničarski paket. Ovaj rođeni Moskovljanin postao je milioner početkom devedesetih, kada je njegova banka u procesu privatizacije za bagatelu pribavila velik broj deonica društvenih i državnih preduzeća. Jukos je kupio 1995, za "neznatnih" 350 miliona dolara.

Suđenje Hodorkovskom još nije zakazano, ali je ovaj čovek pokazao da ga ni zatvor neće sprečiti da nastavi s političkim delovanjem. Hodorkovski je, na izvestan način, ruska verzija američkog milijardera Džordža Sorosa. Po ugledu na njega stvorio je Novu civilizaciju i fondaciju Otvorena Rusija, mrežu omladinskog pokreta, s ciljem da ojača civilni pokret u Rusiji i budućim liderima omogući efikasno političko obrazovanje. Otvorena Rusija, koja se mahom finansira iz Jukosa, obezbediće oko 100 miliona dolara za 2004.

Arnold Švarceneger – američki san uživo

U politici, kao i u životu uopšte, mnogo je lakše rušiti nego stvarati. Arnolda Švarcenegera (56) proslavila je upravo uništiteljska moć u koju su se uverili milioni obožavalaca filmova poput Konana i Terminatora, ali je malo ko verovao da će sa istim uspehom savladati i svoje političke protivnike. Sve se dogodilo brzo kao na filmu, i Švarceneger je, nakon samo devet nedelja bavljenja politikom, na izborima za guvernera Kalifornije oduvao s političke scene demokratskog guvernera i protivkandidata Greja Dejvisa. Tako je bivši Mr. Univerzum postao guverner najbogatije američke države i pete najbogatije države na svetu, a njegov politički uspeh ući će u leksikon ostvarenja američkog sna.

Njegov put ka slavi počeo je u staroj rodnoj kući u malom mestu Tal u Štajerskoj u Austriji, bez vodovoda i telefona, u čijem je podrumu počeo da pumpa i oblikuje svoje mišiće. Trud mu se isplatio pa je osvojio titulu omladinskog prvaka Austrije u bodi-bildingu, a sa 18 godina i titulu evropskog šampiona. Pošto je dve godine kasnije postao najlmađi Mr. Univerzum u istoriji takmičenja u bodi-bildingu (ovu titulu je odbranio četiri puta), Arnold se preselio u Ameriku i rešio da je vreme da poradi malo i na moždanoj masi. Diplomirao je ekonomiju na uglednom univerzitetu Viskonsin, a premije od nagrada uložio je u nekretnine i u firmu za prodaju opreme za bodi-bilding. Milioner je postao sa samo 22 godine.

Njegovi apetiti za slavom nisu bili ni izbliza utaženi, pa je rešio da osvoji Holivud. U početku nije imao sreće, jer producenti nisu imali u vidu adekvatnu ulogu za grdosiju s grubim nemačkim akcentom. Sreća mu se nasmešila osamdesetih, kada su mišići bili popularni, i zaigrao je u "Konanu varvarinu", rame uz rame sa zvezdama kao što su Erol Flin i Maks fon Sidou, gde je njegov grubi akcenat, koji i do danas nije izgubio, bio samo prednost. Tu prednost iskoristio je kasnije u filmovima o Terminatoru, bezdušnom robotu ubici koji satire svoje neprijatelje. Popeo se na holivudsko nebo, iako je među filmskim zvezdama, kako primećuje jedan zlobnik, manje replika od njega imao samo pas Lesi.

Sudbina je htela da se Arni, iako zakleti republikanac, oženi Marijom Šriver, nećakinjom Džona F. Kenedija, i tako se učlanio u američku kraljevsku porodicu. Švarceneger je, međutim, liberalni republikanac, ako se uporedi s aktuelnim ljubimcima stanovnika Bele kuće. Hamere iz svog voznog parka prebacio je na ekološko gorivo, ima razumevanja za brakove homoseksualaca i veliki je pobornik borbe protiv siromaštva, što ga izdvaja iz plejade neokonzerativaca bliskih Bušu mlađem. Ipak, od svog prethodnika nasledio je ogroman budžetski deficit i veliku stopu nezaposlenosti. Uprkos tome, građani Kalifornije, na zaprepašćenje sveta i Amerike, rešili su da Terminatoru daju poverenje, računajući verovatno da je na čelu države bolje imati dobrog glumca nego lošeg političara, kakav je bio njegov prethodnik.

Dejvid Bekam – pop ikona

Leta 2003. godine kapiten engleske reprezentacije i nekadašnji igrač Mančester Junajteda Dejvid Bekam prešao je u Real Madrid za sumu od 35 miliona dolara, čime je ovaj klub sakupio najbolje igrače sveta, poput Zidana, Ronalda, Figa, Roberta i Raula Karlosa. Ovakva koncentracija asova do sada nije zapamćena ni u jednom klubu. Bekam možda nije na vrhu među najveštijim fudbalerima koji igraju za ovaj klub, ali je svakako pojava koja puni novinske stupce i uživa ogromnu popularnost.

Trenutno je i najplaćeniji fudbaler sveta, sa 15 miliona evra godišnje. Doskorašnji najplaćeniji igrač i najbolji igrač sveta Zidan ima milion evra manje. Bekamovoj popularnosti je svakako doprinelo i venčanje sa Viktorijom Adams, nekadašnjom članicom engleskog muzičkog četverca Spice Girls.

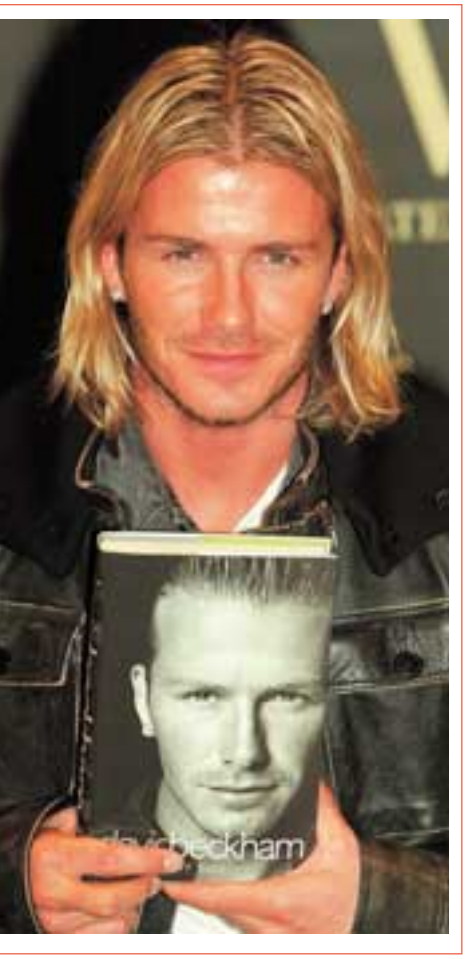
Bekama, čini se, kolege sa terena i ne vole previše. Sa svojim nekadašnjim trenerom i učiteljem ser Aleksom Fergusonom nije obnovio prijateljstvo i pitanje je da li će. Mnogi komentarišu kako je on, u stvari, običan manekenčić, koji se po novinama slika nag do pojasa, isprobava različite frizere, šepuri se po terenu i pokazuje tetovaže umesto da igra fudbal. Navijači Reala bili su skeptični prema dolasku "lepotana", misleći da će to doprineti jedino njegovoj samoreklami, a malo njihovom voljenom klubu. Vremenom je većina promenila mišljenje.

Bekam je od sebe, zajedno sa svojim menadžerima, napravio mašinu za pravljenje para. Preko ugovora sa Pepsijem, Adidasom, Vodafonom, Kastrol Oilom i Polis naočarima, te preko svoje vlastite robne marke, dosad je zaradio više od 300 miliona evra.

Dejvid Bekam rođen je 2. maja 1975. godine u Lejtonstounu pored Londona, a prvi ugovor s Mančesterom potpisao je u svojoj četrnaestoj godini. Ostao je upamćen kao igrač koji je na svakoj sledećoj utakmici 1998. godine izviždan zbog crvenog kartona koji je napravio na utakmici protiv Argentine u osmini finala Svetskog prvenstva. Na kvalifikacijama za Evropsko prvenstvo 2004. godine na utakmici protiv Makedonije, ljut zbog grubih startova makedonskih igrača, izjavio je da su ga pri tom i nekoliko puta pljunuli.

Verbalni konflikt sa suparničkim igračima imao je i tokom utakmice Reala i Partizana u Beogradu. Ima dva sina: Bruklina i Romea. Kraljica Elizabeta proglasila ga je Vitezom reda Britanske kraljevine. U anketi britanskog kanala VH1 proglašen je za najveću pop ikonu, ostavivši iza sebe i Madonu. ■

Priredila: DUŠKA ANASTASIJEVIĆ

Grafički Centar Vreme

filmovanje

skeniranje

priprema za štampu

design

ilustacije

postavljanje i organizacija DTP, office i internet sistema

arhiviranje elektronskih dokumenata

baze podataka

ivanh@eunet.yu

saxon@eunet.yu

www.vreme.com 011-3234-774 gcv@vreme.com

grafički centar vreme

Od 1992 godine brinemo o grafičkom izgledu nedeljnika Vreme

grafički dizajn · priprema za štampu · skeniranje i obrada fotografija · osvetljavanje grafičkih filmova · štampa na laserskom štampaču u boji · postavljanje, instalacija i organizacija DTP sistema · konsalting u oblasti štampe i pripreme za štampu · instaliranje i umrežavanje kompjutera · izrada baza podataka · web dizajn i web baze podataka · arhiviranje podataka...

Сорах

VREME > 2004 >>

јануар

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
							679							680								681							682		
							ијеш							ијеш								ијеш							ијеш		
							суб							суб								суб							суб		
							нед							нед								нед									
							јон							јон								јон									
							уш							уш								уш									
							среда							среда								среда									

фебруар

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
							нед																					
							јон																					
							уш																					
							среда																					
							684																					
							ијеш																					
							суб																					
							нед																					
														<СРЕТЕЊЕ<															

март

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
							јон																							
							уш																							
							среда																							
							688																							
							ијеш																							
							суб																							
							нед																							
							јон																							
							уш																							
							среда																							
							689																							
							ијеш																							
							суб																							
							нед																							
																				<РАВНОДНЕВИЦА>	>ПРОЛЕЋЕ>>									
							јон																							
							уш																							
							среда																							
							690																							
							ијеш																							
							суб																							
							нед																							
							јон																							
							уш																							
							среда																							

април

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
							692							693								694							695	
							ијеш							ијеш								ијеш							ијеш	
							суб							суб								суб								
							нед							нед								нед								
							јон							јон								јон								
							уш							уш								уш								
							среда							среда								среда								
									><УСКРС><																<?>ДАН СРЈ<?>					

мај

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
							суб							суб								суб							суб	
							нед							нед								нед							нед	
							јон							јон								јон							јон	
							уш							уш								уш								
							среда							среда								среда								
							697																							
							ијеш							ијеш								ијеш							ијеш	
							суб							суб								суб								
							нед							нед								нед								
							јон							јон								јон								
							уш							уш								уш								
							среда							среда								среда								
							698																							
							ијеш							ијеш								ијеш							ијеш	
							суб							суб								суб								
							нед							нед								нед								
							јон							јон								јон								
							уш							уш								уш								
							среда							среда								среда								
							699																							
							ијеш							ијеш								ијеш							ијеш	
							суб							суб								суб								
							нед							нед								нед								
							јон							јон								јон								
							уш							уш								уш								
							среда							среда								среда								

јун

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
							уш																						
							среда																						
							701																						
							ијеш																						
							суб																						
							нед																						
							јон																						
							уш																						
							среда																						
							702																						
							ијеш																						
							суб																						
							нед																						
							јон																						
							уш																						
							среда																						
							703																						
							ијеш																						
							суб																						
							нед																						
							јон																						
							уш																						
							среда																						

јул

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
							705							706								707							708		
							ијеш							ијеш								ијеш							ијеш		
							суб							суб								суб							суб		
							нед							нед								нед									
							јон							јон								јон									
							уш							уш								уш									
							среда							среда								среда									

август

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
							нед																							
							јон																							
							уш																							
							среда																							
							710																							
							ијеш																							
							суб																							
							нед																							
							јон																							
							уш																							
							среда																							
							711																							
							ијеш																							
							суб																							
							нед																							
							јон																							
							уш																							
							среда																							
							712																							
							ијеш																							
							суб																							
							нед																							
							јон																							
							уш																							

септембар

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
							среда							среда								среда							среда	
							714							715								716							717	
							ијеш							ијеш								ијеш								
							суб							суб								суб								
							нед							нед								нед								
							јон							јон								јон								
							уш							уш								уш								
							среда							среда								среда								

октобар

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
							ијеш							ијеш								ијеш							ијеш	
							суб							суб								суб							суб	
							нед							нед								нед							нед	
							јон							јон								јон								
							уш							уш								уш								
							среда							среда								среда								
							719																							
							ијеш							ијеш								ијеш							ијеш	
							суб							суб								суб								
							нед							нед								нед								
							јон							јон								јон								
							уш							уш								уш								
							среда							среда								среда								
							720																							
							ијеш							ијеш								ијеш							ијеш	
							суб							суб								суб								
							нед							нед								нед								
							јон							јон								јон								
							уш							уш								уш								
							среда							среда								среда								
							721																							
							ијеш							ијеш								ијеш							ијеш	
							суб							суб								суб								
							нед							нед								нед								

новембар

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
							јон																						
							уш																						
							среда																						
							723																						
							ијеш																						
							суб																						
							нед																						
							јон																						
							уш																						
							среда																						
							724																						
							ијеш																						
							суб																						
							нед																						
							јон																						
							уш																						
							среда																						
							725																						
							ијеш																						
							суб																						
							нед																						
							јон																						
							уш																						

децембар

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
							среда							среда								среда							среда	
							727							728								729							730	
							ијеш							ијеш								ијеш							ијеш	
							суб							суб								суб								
							нед							нед								нед								
							јон							јон								јон								
							уш							уш								уш								
							среда							среда								среда								
																				<НАЈКРАЋИ ДАН>	>ЗИМА>>									>2005>>

KARNEVALSKA MONARHIJA

Mršavi kralj

Retko će Karioke kada čuju muziku, bilo koje vrste, stajati mirno. Za njih je sve, uz neke korekcije, manje-više Samba. Jedan, dva, tri, s tim što je ovo tri kratko, naizmenično leva pa desna noga. Jednostavno, kako bi rekli Brazilci, pokušavajući da nakon ko zna kog pokušaja obeshrabljenom ostatku sveta pokažu kako se pleše

SUZE, ZNOJ I SAMBA: Stari karneval i novi kralj

Vagner J. Vanderson Santos Monteiro kao da je prečuo odluku žirija. Voditelj izbora za kralja i kraljicu karnevala 2004. godine je nekoliko puta ponovio njegovo ime, pre nego što je dvadesetsedmogodišnji Karioka, uplakan izašao na binu.

"Moj najveći san se ispunio", rekao je novi Rei Momo, kralj predstojećeg karnevala i publici još jednom pokazao virtuoznost u onome što manje ili više svi Brazilci znaju da rade - "sambar", odnosno da plešu sambu.

Preko noći, do sada široj javnosti potpuno nepoznat marketinški savetnik postao je, uz predsednika Brazila Inasia Lule da Silve i fudbalsku zvezdu Ronalda, najtraženija medijska ličnost zemlje. Sve kamere biće okrenute prema novom Rei Momu, kada mu krajem februara gradonačelnik Rija simbolično preda ključeve grada čime zvanično počinje najveći šou na svetu, Karneval Karioka 2004.

Po tradiciji Rei Momo je krupan, debeo i uvek dobro raspoložen. Momo, grčki bog satire i smeha, sin boginje noći, Niks, sinonim je, slično kao i don Karnal u Španiji, za čulne užitke, blud i razvrat.

"Rei Momo voli vino, meso, žene i muziku. Zato smo malo krupniji od ostalih, što ne znači da nas žene manje vole", objašnjava svojih 147 kila kandidat Sidnei Alves de Menezes. Ni traga od preplanulih i mišićavih odbojkaša, surfera i fudbalera sa plaža Ipanema i Kopakabana. Sve sami japanski "sumo" rvači. Doduše, ove godine, prvi put u istoriji, Rio je dobio "neuhranjenog Momo". Vagner J. Vanderson ima samo 83 kilograma. Novim zakonom i mršavi mogu biti kraljevi.

Dovoljan razlog da se Karioke, kako sebe nazivaju stanovnici Rija, upuste u beskonačne diskusije, na temu debelih i mršavih kraljeva. Retko se u Riju čuju komentari o političkim reformama, siromaštvu, korupciji, ekonomskoj situaciji ili ekologiji. Većinu Karioka još manje zanima šta se dešava u svetu - izuzev kvalifikacija za svetsko prvenstvo u fudbalu i da li je *senhor* Buš konačno izgubio rat u Iraku. O sambi međutim svi znaju sve.

Brazilci se mogu odreći mnogo čega, ali ne i muzike, ritma ili jedne pesme. Dok čekate na autobus pored vas će neko lupati po dozama koka-kole, kartonskim kutijama ili kantama za smeće. Uz malo sreće ovo lupanje će se pretvoriti u koncert afrobrazilske muzike uz koju će nekoliko mladića izvesti popularni "borbeni ples robova" ili *kapoeiru*, ples karakterističan za sever Brazila, Salvador i Baiju. Istovremeno sa ovim "divljim koncertom" ide drugi. Iz automobila natovarenih velikim zvučnicima, čuje se fanki muzika, mešavina američkog repa i brazilskih, ponekad vulgarno erotičnih tekstova, muzika favela, siromašnih kvartova Rija. Gde se zaustave tu počinje *festinho* - žurka, u podne, uveče ili pred zoru.

Za najveću paradu sambe Karioke se pripremaju mesecima. U velikim školama hiljade žena, muškaraca i dece, najčešće iz favela, preko cele godine seku, sklapaju i boje tone tekstila, kartona, perli i perja praveći nove kostime i kola alegorije. Oko 300 perkusionista, koliko u proseku ima svaki orkestar samba škole, od avgusta pulsira gradom, dok se samba plesačice pored mukotrpnog rada sa desetinama koreografa izlažu raznoraznim hirurškim zahvatima. Silikoni su odavno sastavni deo karnevala, čija nestašica na tržištu, sada već po pravilu, najavljuje predstojeću feštu. Sve mora biti perfektno za četvorodnevni karneval koji za razliku od ostalih maskenbala, karnevalčića i maskarada na svetu ima profesionalni karakter.

Kao i u fudbalu, *escolas de samba* ili škole sambe koje se takmiče na karnevalu podeljene su u četiri lige. Četrnaest najboljih nalaze se u "*GrupoSpecial*", specijalnoj grupi koja defiluje u nedelju i ponedeljak. Oko 5000 muzičara i plesača, članova ansambla svake škole prezentuje odabranu priču, najčešće inspirisanu brazilskom svakodnevicom. Tako su prošle godine "teme" škola, između ostalih, bile "Lula", "deca sa ulice" ili "Ronaldo". Ocenjuje se harmonija, muzika, ritam, kostimi, ples, i nezobilazna Samba Cancao - pesma škole. Prekoračenje vremena - škole imaju 80 minuta da prođu 800 metara dugačkom ulicom sambodroma - odnosi dragocene bodove. Svake godine dve škole iz ove grupe "ispadnu" u drugu ligu i obrnuto. Bodovanje, slično onom na Evroviziji, za Karioke je zasigurno najuzbudljiviji deo karnevala.

Karneval u Riju je Meka za turiste. Ove godine se u februaru očekuje pola miliona posetilaca od kojih će najmanje polovina bar jedan dan provesti na tribinama Sambadroma. "Jeftinije karte za četiri dana karnevala koštaju oko 60 reala (20 evra). Najbolja mesta u ekskluzivnoj loži 9000 (3000 evra), ali su već rasprodata", konstatovao je Nei Barbosa, sekretar za Turizam Rio de Žaneira, dodajući da su lože obično rezervisane za strane goste.

Visoke cene ne uzbuđuju mnogo Karioke. Oni znaju da će najbolji karneval i najveća žurka, kao i uvek, biti na ulicama Rija. ■

SONJA KOVAČ

KATASTROFALNI ZEMLJOTRES U IRANU

Pakao na zemlji

Na nekoliko sajtova svetskih medijskih magnata stoje vapaji Iranaca za pomoć. U jednom od njih Ali iz Zahedana kaže: "Molim vas, pomozite nam. Ne dozvolite da ostanemo živi zakopani. Ukoliko je ovaj zemljotres došao iz pakla, onda je pakao strašna stvar..."

Prtljažnici automobila iz kojih vire delovi tela poginulih, žene koje po ulicama plaču pored mrtve dece, hiljade ljudi koji noći provode ispred srušenih kuća, muževi koji ljube svoje mrtve supruge, deca koja plaču na gradskim trgovima, prizori su koji su na malim ekranima zamenili slike mira i blagostanja, neposredno posle Božića koji je prošle nedelje slavio ceo razvijeni svet. Slike iz zemljotresom razrušenog Irana, u kome je stradalo više od 25.000 ljudi, verovatno su najšokantniji prizori ove godine.

Zemljotres jačine 6,3 stepena Rihterove skale pogodio je prošlog petka u pet časova i 58 minuta ujutro iranski grad Bam. Međutim, američka geološka služba izmerila je drugačije podatke i tvrdi da je reč o zemljotresu jačine 6,7 stepeni.

Epicentar zemljotresa bio je hiljadu kilometara jugoistočno od glavnog grada Teherana, u provinciji Kerman. Osamdeset odsto građevina u Bamu je srušeno. "Zemljotres se dogodio dok je većina ljudi još spavala, zbog čega strahujemo da će broj nastradalih biti veliki", izjavio je Košru, jedan od predstavnika provincije Kerman u parlamentu. Svima je takođe jasno da iranske zgrade pravljene od običnih cigala i raznog šuta ne mogu da izdrže zemljotres ove jačine, iako u ovoj regiji tlo često podrhtava.

FOTOGRAFIJE REUTERS

GRAD UŽASA: Gotovo srušeni Bam, žrtve i pokušaj spasavanja preživelih

HITNA POMOĆ: U drevnom gradu Bamu, koji se nalazi na nekadašnjem putu svile, uništena je i tvrđava Arg e Bam, čiji su pojedini delovi stariji od 2000. godina. Očevici, svi pod vidnim stresom, govore kako stotine izvučenih leševa leži ispred srušenih zgrada, dok su ulice zakrčene spasilačkim ekipama i ljudima koji pokušavaju da se evakuišu iz grada i onima koji traže svoje bližnje.

Stanje se toliko pogoršava da više pitanje nije kako izvući mrtve, nego kako spasiti preživele i izvući žive ispod ruševina. Temperature u Iranu su trenutno veoma niske, a preživeli nemaju nikakve zalihe hrane, odeće, pa čak ni vode. Vodeći svetski lideri, uključujući i američkog predsednika Buša koji je Iran nazivao "delom osovine zla", odlučili su da pošalju hitnu pomoć koja treba da dođe iz kuvajtskih vojnih baza. Irancima su hitno potrebni detektori za pronalaženje živih, ventilatori, mobilni rendgen aparati, medicinska pomoć i psi tragači.

Najjači zemljotresi od 1980. godine

10. oktobar 1980 – U zemljotresu jačine 7,5 stepeni Rihterove skale u Alžiru u gradu El Asnam poginulo je oko 3000 ljudi.

11. jun 1981 – U zemljotresu u Iranu jačine 6,8 stepeni po Rihteru, koji je potpuno razorio grad Golbaf, poginulo je 3000 ljudi.

19. septembar 1985 – Zemljotres jačine 8 stepeni Rihterove skale potresao je Meksiko Siti kada je poginulo više od 6000 ljudi, a povređeno više od 12.000.

7. decembar 1988 – U Jermeniji je poginulo 25.000 ljudi u zemljotresu jačine 6,7 stepeni po Rihteru.

21. jun 1990 – U jednom od najrazornijih zemljotresa koji su ikada pogodili Iran, jačine 7,7 stepeni Rihterove skale, poginulo je 40.000 ljudi, a pola miliona je ostalo bez svojih domova.

30. septembar 1993 – U zemljotresu jačine 6,4 stepena po Rihteru, koji je zadesio zapadnu Indiju, više od 30 sela je razoreno a život je izgubilo 22.000 ljudi.

17. januar 1995 – Zemljotres jačine 7,2 stepena po Rihterovoj skali odneo je 6500 ljudskih života u Japanu.

4. februar 1998 – U Avganistanu u zemljotresu jačine 6,4 stepena po Rihteru poginulo je 4500 ljudi.

30. maj 1998 – U razornom zemljotresu u Avganistanu od 7,1 stepen po Rihteru razoreno je više od 50 sela, poginulo je preko 5000 ljudi.

17. avgust 1999 – U zemljotresu jačine 7,4 stepena u zapadnim delovima Turske poginulo je više od 17.000 ljudi.

13. januar i 13. februar 2001 – U periodu od mesec dana dva jaka zemljotresa (7,6 i 6,6 stepeni Rihterove skale) pogodila su Salvador. Ukupno je poginulo 1142 ljudi, a 2000 se i dalje vode kao nestali.

26. januar 2001 – U zapadnom delu Gudžarata (Indija) zemljotres jačine 7,9 stepeni Rihterove skale odneo je više od 20.000 života.

UMIRU I PREŽIVELI: Na nekoliko sajtova svetskih medijskih magnata stoje vapaji Iranaca za pomoć. U jednom od njih Ali iz Zahedana kaže: "Molim vas, pomozite nam. Ne dozvolite da ostanemo živi zakopani. Ukoliko je ovaj zemljotres došao iz pakla, onda je pakao strašna stvar. Žene, deca, starci i povređeni umiru u hladnim pustinjskim noćima i njima je potrebna pomoć. Samo mi nije jasno zašto je usred sveg tog jada ostao da stoji luksuzni zamak čiji je osnivač Hašemi, drugi čovek Islamske republike, dok je stara tvrđava sravnjena sa zemljom. Zašto?" Malobrojni srećnici čije kuće nisu srušene spavaju takođe na otvorenom ili u svojim automobilima.

Oni su svedoci mučnih scena. Sede pored crvenkastih vatri, kako bi se nekako ugrejali tokom hladnih noći. Taksista Tahmasb Jusefabi (25) izgubio je u zemljotresu 17 članova familije. "Niko nije došao da nam pomogne i sve što mi je ostalo je šator. Osećam se kao da ću noćas umreti. Prvo si u šoku, onda plačeš i na kraju ne možeš da pričaš. U glavi su mi stalno deca koja dozivaju nekoga da im pomogne i izvuče njihove roditelje", kaže Jusefabi.

Sakriveni ispod ćebadi, preživeli po ulicama čekaju prvu pomoć. "Izgubio sam celu familiju. Moji roditelji, baka i dve sestre su ispod ruševina", kaže inostranim izveštačima Mirjam (17). Pored nje turski novinar izveštava o situaciji i objašnjava da Bam izgleda kao da ga je pogodila velika strašna bomba. Mrtve stavljaju u prtljažnike automobila, na zadnja sedišta, ili ih tovare na kamione. Povređeni, koji leže posvuda, postaju problem u gradu gde su obe bolnice srušene. Ljudi koji drže povređene više ne znaju kako da im pomognu.

"Ležao sam ispod grede više od pet sati. Moje rame je slomljeno. Igubio sam devet članova familije", govori pred kamerama jedan ranjenik. Drugi naglas govore o tome kako bi im na Zapadu već odavno neko pritekao u pomoć.

U međuvremenu, spasilačka ekipa u kojoj su i nemački spasioci, pronašla je još dvadeset ljudi koje su nanjušili specijalno obučeni psi. Reč je o 12 pasa koje pripadnici vojske i policije koriste za pronalaženje narkotika.

Među građanima koji borave na ulici priča se i o politici. Spominje se rat u Iraku, interes Amerikanaca da uđu u Iran, Turska, odnosi u regionu. Počinju i nagađanja o nezvaničnom broju mrtvih, pa se spominje čak i zastrašujuća cifra od 70.000 poginulih i povređenih ljudi. Ukoliko je to tačno, u gradu je stradalo 70 odsto populacije, a sam grad Bam postao je grad aveti.

Iranske vlasti ponovo apeluju da im ne trebaju volonteri, već pomoć. Za sada je izvučeno 150 osoba, uključujući i jednu bebu mlađu od godinu dana. Oko pet hiljada ljudi već je spaljeno i zakopano u masovnoj grobnici. Oko četiri stotine eksperata pristiglo je u prošlu nedelju kako bi pomogli u spasavanju preživelih. Koliki su izgledi da nekoga spasu ne zna ni vođa britanskog tima spasilačkog tima Džon Holand. ■

DAVOR KONJIKUŠIĆ

REUTERS

NEVLADINE ORGANIZACIJE
PRE I POSLE 5. OKTOBRA 2000.

Nepotrebni prijatelji

U novu 2004. građani Srbije ulaze sa dve nove političke stranke na sceni. Otpor i G17 plus su do pre nekoliko meseci uživali ugled – ili bili potcenjivani – kao nevladine organizacije. Otpor je znatno doprineo rušenju režima Slobodana Miloševića. S druge strane, ekspertska grupa G17 plus predstavlja neku vrstu logistike DOS-a – ali očekuje i traži više uticaja na javnoj sceni od priznanja da su "zaslužni teoretičari". Miroljub Labus, Mlađan Dinkić i Božidar Đelić kao eksperti s funkcijama posle 5. oktobra zauzimaju mesto najpopularnijih u javnosti – odmah iza Vojislava Koštunice. Posle rascepa vladajućeg DOS-a u leto 2001, pozicija NVO eksperata postaje klimava: Miroljub Labus ne uspeva da pobedi na prošlogodišnjim predsedničkim izborima u Srbiji; Mlađan Dinkić smenjen je s mesta guvernera pod okolnostima koje će na kraju dovesti do prevremenih parlamentarnih izbora; Božidar Đelić upisuje se kao poslanički kandidat na listu Demokratske stranke... U međuvremenu, Otpor i G17 plus postaju političke stranke, u oba slučaja kao razlog za promenu profila i načina delovanja navodi se nemogućnost da kao NVO ozbiljno utiču na društvene i političke promene. Šta se promenilo? Zašto su Otpor i G17 plus pre 5. oktobra 2000. bili zadovoljni svojim uticajem, a posle se razočarali? Da li to znači da bi većina od trenutno registrovanih 1790 NVO-a u Srbiji trebalo da se registruju kao političke stranke? Da li bi tako bile ozbiljnije shvaćene i efikasnije delovale u društvu

Državne institucije su prvi sektor, drugi je privatni, dok treći čine nevladine organizacije (NVO). Pritom, ta "numeracija" nije od presudnog značaja, jer bi između sektora trebalo da postoje saradnja, tolerancija i razumevanje... Stvarna slika je prilično drukčija, a razloge nije naročito teško dokučiti. Nevladine organizacije su dugo, sve do 5. oktobra 2000, identifikovane kao organizacije koje se protive dotadašnjem režimu. Čašćene su - i tretirane - kao neprijateljske, antivladine i špijunske organizacije. Posle 5. oktobra 2000. NVO-i ne nose takve ni slične epitete, ali njihov status, uticaj, pa i odnos (ne)saradnje sa državnim institucijama ostao je manje-više nepromenjen. Rad nevladinih organizacija još je prilično otežan, mada su razlozi za to danas drukčiji. Ako se ima u vidu da su gotovo sve nevladine organizacije podržavale smenu na političkoj sceni koja se odigrala 5. oktobra 2000, moglo bi se zaključiti da su se današnji politički aktivisti poneli nezahvalno prema nevladinom sektoru. Prema rečima Sonje Liht, ne treba govoriti o "nezahvalnosti", jer Fond za otvoreno društvo nikada nije ništa činio da bi mu neko zbog toga bio zahvalan. Ali, o neodgovornosti i neozbiljnosti svakako može biti reči. Tako su nekadašnji neprijatelji države postali u stvari nepotrebni prijatelji.

Iako danas postoje mnogobrojne nevladine organizacije, udruženja i grupe koji se bave najrazličitijim problemima, pojam nevladine

GORANKA MATIĆ

TAČKA IDENTIFIKACIJE: Antiratni protesti 1991. i rušenje režima (leva strana)

Istraživanje promene položaja, uticaja i načina rada nevladinih organizacija u Srbiji pre i posle 5. oktobra 2000. obavila je deveta grupa polaznika kursa istraživačkog novinarstva nedeljnika "Vreme".

organizacije daleko je od jasnog, a nema ga ni u domaćim enciklopedijama, leksikonima i rečnicima. Nevladine organizacije ne čine homogenu celinu kojoj možete pripisati zajedničke osobine bilo da je reč o vrlinama ili manama, već ih je lakše posmatrati kroz ciljne grupe na koje su usmerene njihove aktivnosti. Najviše je socio-humanitarnih organizacija (273), organizacija kulture i umetnosti (233), ekoloških (199), za zaštitu ljudskih prava (170), dok je najmanje ekspertskih NVO-a - tzv. *think thank* (26). Pored toga, bave se lokalnom samoupravom, mirovnim, obrazovnim i istraživačkim aktivnostima. Već na prvi pogled pada u oči da u Crnoj Gori ima najmanje nevladinih organizacuja koje se bave socijalnom problematikom. Da li to znači da je u Crnoj Gori životni standard manji problem nego u Srbiji? Teško da bi se ovi podaci mogli tako tumačiti jer, u krajnjoj liniji, ne treba vam statistika da biste znali kako živite. Obrad Savić, predsedavajući Beogradskog kruga, objašnjava to popularnošću neke vrste problema koja u Srbiji može biti privremena ili trajna, pa nevladine organizacije koje nisu verne svojim izvornim poljima delatnosti prebacuju svoje interesovanje na one aktivnosti koje donatori najčešće i najradije finansiraju.

Posebnu kategoriju čine provladine organizacije koje se izdvajaju iz trećeg sektora na osnovu bliskosti sa predstavnicima vlade i podrške koju od njih dobijaju. Po rečima Vojina Dimitrijevića, u vreme Slobodana Miloševića bilo je pokušaja da se osnuju takozvani GoNGO-i (vladine-nevladine organizacije; engleski naziv za NVO-e koji uživaju skrivenu ili neskrivenu podršku vlada svojih zemalja) koji bi formalno pripadali neprofitnom sektoru, a zapravo radili za Miloševića. Međutim, ti pokušaji nisu urodili plodom. Možda je vlada formirana posle 5. oktobra 2000. u tome imala više uspeha, ako se uzme u obzir okolnost da je jedan broj njenih članova svoju karijeru započeo u nevladinim organizacijama. To bi dodatno potvrdilo izjavu Dušana Janjića, predsednika Foruma za etničke odnose, da su nevladine organizacije postale čekaonica za politički položaj. Odgovor na to pitanje može biti samo predmet nagađanja, jer ne postoji ništa što bi o tom odnosu precizno svedočilo. Činjenica je da su neke nevladine oraganizacije ostvarile dobru i efikasnu saradnju sa većinom ministarstava, ali je veći broj onih koje se time ne mogu pohvaliti. Ono što bi trebalo da je presudan faktor u tome jeste polje delatnosti i kvalitet projekata koji nevladina organizacija nudi. S druge strane, neke nevladine organizacije su skeptične prema neformalnoj komunikaciji s vlastima, dok su druge zabrinute da će država prisvojiti njihove zasluge. Pojedini NVO-i izbegavaju preterano približavanje vlastima zbog mogućnosti da se tako smanji neophodna mera kritičnosti prema vlastima. Po rečima Mirosinke Dinkić, neki od predstavnika nevladinih organizacija gaje nerealna očekivanja prema vlastima.

Bez obzira na to koliko su u svojim zahtevima otišli daleko i kakve su mogućnosti za to da im se izađe u susret, neke "ustupke" koji će olakšati rad nevladinih organizacija neophodno je učiniti. Jedan, ako ne i najvažniji, jeste zakon o nevladinim organizacijama. Donošenje takvog zakona je i jedan od preduslova za ulazak u Evropu. U Srbiji takav zakon još nije donet, iako je predlog podnet Skupštini još pre tri godine. Objašnjenje za to zakašnjenje nije samo glomazna i spora procedura donošenja, već i okolnost da se zakon ne nalazi na listi prioriteta. Pokušaj da od Ministarstva pravde dobijemo odgovore na ta pitanja nije bio uspešan.

Pravni status domaćih nevladinih organizacija regulisan je zakonom o društvenim organizacijama i udruženjima građana. Po tom zakonu, udruženje građana može osnovati bilo kojih deset državljana Srbije i Crne Gore s pravom glasa. Uslov za rad udruženja je registracija. Nepostojanje posebnog zakona o "trećem sektoru" dovelo je i do toga da jedan broj nevladinih organizacija u vreme Miloševićevog režima nije bio registrovan pa je, strogo posmatrano, delovao ilegalno. Naročito zbog načina na koji stari propisi određuju nadležnost za upis u registar. Miloševićevo Ministarstvo unu-

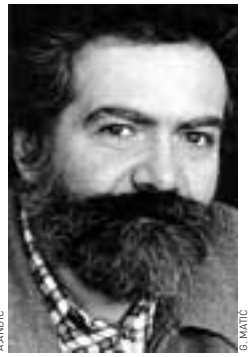
Premeravanje

Univerzitet "Džon Hopkins" (Baltimor, SAD) istraživao je neprofitni sektor u 28 zemalja odabranih prema kriterijumima koji ih čine reprezentativnim. Ustanovljeno je da neprofitni sektor zapošljava blizu 19 miliona radnika u punom radnom vremenu. Prosečno 28 odsto populacije dobrovoljno, bez materijalne nadoknade, radi u neprofitnim organizacijama. Neprofitni sektor je mnogo razvijeniji u razvijenim zemljama nego u Latinskoj i Centralnoj Americi, Centralnoj i Istočnoj Evropi. Holandija, Irska, Belgija i Izrael imaju – prema udelu u ukupnoj zaposlenosti – veći neprofitni sektor od SAD. NVO-i su važan generator zapošljavanja, pa se tako u devet zemalja beleži rast zaposlenosti od 24 odsto u periodu 1990–1995, tj. 4 odsto više godišnje, ili tri puta više od ukupne zaposlenosti u istom periodu.

D. NINKOVIĆ

I. MEĐEDOVIĆ

A. ANĐIĆ

G. MATIĆ

BORBA ZA OSNOVE: Obrad Savić, Dušan Janjić, Nataša Kandić, Velimir Ćurgus Kazimir

Namćori, ugursuzi i baksuzi

U Kruševcu postoji i deluje Udruženje namćora, ugursuza i baksuza Dobra narav. Njegovi članovi su ljudi odbojne i oštre spoljašnjosti, ali u suštini dobroćudni. Oni se svakog devetog utorka u godini okupljaju u restoranu hotela Rubin, gde skupljaju priloge u robi i novcu za štićenike gradskog Doma za nezbrinutu decu. Tom prilikom oni međusobno ne razgovaraju i svi su namrgođeni.

trašnjih poslova nije bilo naročito velikodušno u izdavanju dozvola za rad. Taj deo zakona danas je ukinut, pa se nevladine organizacije više ne registruju na republičkom, nego na saveznom nivou. S druge strane, sve postojeće nevladine organizacije danas su registrovane, čime je legalizovan njihov rad, bez obzira na vrstu delatnosti i rezultate koje ostvaruju. Još nema ni adekvatne zakonske regulative za registraciju i rad međunarodnih nevladinih organizacija, pa inostrane organizacije deluju na teritoriji Srbije na osnovu uverenja koje i dalje izdaje Ministarstvo inostranih poslova.

U opisanim okolnostima, rad NVO-a dodatno otežava nepostojanje propisa o poreskim olakšicama koje bi podstakle razvoj neprofitnog sektora. Veliki broj nevladinih organizacija žali se da ih država visokim porezima guši. Po rečima Milana Nikolića iz Centra za proučavanje alternativa, od jednog ugovora iz Bugarske - u iznosu od 10.000 dolara - 6900 dolara je potrošeno na plaćanje poreza državi. Porez na ugovor o delu - kojim se obavlja, na primer, koordinatorski posao, tehnička ispomoć, "skidanje" predavanja ili diskusija sa traka, video i tonsko snimanje itd. - iznosi 79,2 odsto. Slede porezi na zarade zaposlenih (72), porez na ugovor o autorskom delu koji se plaća za autorizovana predavanja (27,5) i porez na promet usluga od 20 odsto za, recimo, svako štampanje materijala i publikacija.

Nevladine organizacije koje imaju srednje velik budžet (od 5000 do 50.000 evra) i stalne aktivnosti, pri realizaciji svakog projekta uveliko premašuju zakonom neoporezovan minimum, tako da pitanje visokih poreza predstavlja jedan od vodećih uzroka zbog kog se inostrani donatori odavde povlače. Kolika se šteta tolikim porezima nanosi neprofitnom sektoru jasno je ako se ima u vidu da najveći broj projekata finansiraju inostrani donatori. Naravno, postoje i drugi načini za prikupljanje sredstava: samofinansiranje, iz profitnog sektora ili državnog budžeta. Prema podacima iz jednog istraživanja Mirosinke Dinkić, mali broj (6,13 odsto) nevladinih organizacija godišnje dobija 400.000, dok je samo jedna nevladina organizacija dobila donaciju vrednu dva i po miliona evra. S druge strane, istraživanje *NGO Policy group*, nezavisnog konsultativnog tela koje okuplja profesionalce iz trećeg sektora, pokazuje da samo nešto više od polovine (51,64 odsto) NVO-a pokazuje spremnost da iznese podatke o načinu i obimu finansiranja.

Prema Zakonu o budžetu Republike Srbije za 2003. godinu predviđeno je da se na ime donacija nevladinim organizacijama izdvoji ukupno

VREME

SONJA LIHT

Taj voz je otišao

GORANKA MATIĆ

Doskorašnja predsednica Fonda za otvoreno društvo i jedna od osoba s najvećim iskustvom u radu NVO-a pod raznim uslovima rado se odazvala našem pozivu na razgovor. Osvrćući se na protekle godine, Sonja Liht kaže: "Ponosna sam što smo uspeli da čak i u najtežim mogućim trenucima održimo nešto što je moj prijatelj i kolega Ćurgus Kazimir nazvao osnovama slobode. Uspeli smo da na neki način zadržimo jedan broj ljudi u zemlji, pomognemo im da nešto rade i zarađuju, i da neki od projekata postanu zaista važni: recimo, B92 i pokreti lokalnih medija, pisanih i elektronskih... Danas, kad pogledam iza sebe - toliko ljudi koji su sad na raznim položajima su ili započeli kroz neki od projekata koje smo mi potpomogli, ili čak radili u nekima koje smo sami organizovali."

"VREME": Koliko je bilo teško raditi?

SONJA LIHT: Milošević i njegovi ljudi su se užasavali samog pomena društva koje ne mogu da kontrolišu, i zbog toga je Fond za otvoreno društvo bio omražen. Zašto su se ljudi uzdržavali ili poricali da dobijaju podršku od Fonda? - Zato što su se plašili. To je bilo zbog straha, zato što je u nekoliko prilika rečeno da one institucije koje prihvate našu pomoć neće više dobijati sredstva iz budžeta... Ali ja to ne mogu nikom da zamerim. Mislim da niko nema prava da očekuje od ljudi da budu heroji. Dakle, u situaciji kada vas država kao država napada, kada mediji vode kampanju protiv vas, nazivaju vas svim mogućim imenima, špijunskom organizacijom, petom kolonom - ljudi se plaše... Ali, i u najtežim trenucima kampanja protiv nas, mi smo dobijali i pomagali projekte. Neki su govorili da je to zato što su hteli naše pare; možda mala manjina. Ja ipak tvrdim, i mogu vam to i dokazati, da je to zato što je ljudima bilo potrebno da rade. Pa nije taj Fond bio budala! Mi nismo podržavali svakog ko bi nam pokucao na vrata, mi smo podržavali promene, odnosno projekte koji su u nekoj svojoj posebnosti evoluirali u jedan širi proces promena u društvu.

Šta se promenilo posle Miloševića?

Ja sam 5. oktobra 2000. tvrdila - kada se sve događalo kako se događalo - da, što se mene tiče, mi možemo da zatvorimo. Ja znam da je ova institucija još važna za budućnost, međutim, ono što nam je bilo najbitnije - da se uništi apsolutno najveća prepreka za otvaranje društva, ne samo odlaskom Miloševića već celog tog režima - to je učinjeno. Mi smo, u stvari, otvorili mogućnost za stvaranje jednog novog, otvorenog društva.

A danas, kada pogledate oko sebe?

Mislim da su nam neophodni mladi ljudi koji bi imali snagu i motivaciju da se bore, jer se s vremena na vreme pojavljuje konzervativan pristup - najbolje je da ja zadržim onu istu priču u kojoj sam bio jer tu se osećam sigurno, tu sam svoj na svome... Ali, taj voz je odavno napustio stanicu i nema vajde od čekanja novih. Zato mislim da je, prosto, veoma važno da se nevladine organizacije preispitaju. One jako vole da sebe vide kao kritičare vlasti, ali onda vas pitam - gde su kritičari kritičara? Upravo zato su nam potrebne nove forme, novi ljudi... Onima koji su sebe videli kao heroje bilo je veoma teško da se prilagode novim prilikama i potrebama. Ukratko, NVO sektor ima sve slabosti i mane koje ima i društvo, i nije ni po čemu drukčiji od društva u kome živimo, jer je on sam proizvod istog tog društva. ■

1,11 milijardi dinara (bez NVO-a u oblasti visokog obrazovanja, kojima su sredstva obezbeđena iz dodatnih prihoda organa Ministarstva prosvete i sporta). Suma nije dovoljna da obezbedi i održi rad svih nevladinih organizacija; uz povlačenje inostranih donatora to bi moglo da bude najava teških dana za nevladin sektor. U susednim zemljama zakonima su predviđeni različiti načini obezbeđivanja finansijskih sredstava za rad NVO-a. U Mađarskoj je od 1996. godine na snazi Zakon o jedan odsto, po kome svaki poreski obveznik usmerava jedan procenat od poreza na ukupan prihod odgovarajućem korisniku iz kruga nevladinih organizacija. Na taj način sami građani doprinose razvoju i pomažu rad civilnog sektora. U Hrvatskoj nevladine organizacije mogu priređivati igre na sreću radi prikupljanja sredstava za obavljanje svojih delatnosti (doduše, dozvoljene su samo tombola i "laka" lutrija).

U Crnoj Gori je 1999. godine donet Zakon o NVO-u koji na krajnje jednostavan i efikasan način reguliše registraciju i rad lokalnih i inostranih nevladinih organizacija. To je vrlo značajna stavka koja umesto da otežava i demotiviše, zapravo podržava i potencira aktivnosti tih organizacija. Još jedan korak napred čini norma koja obavezuje državu u pogledu finansiranja i podsticaja razvoja nevladinog sektora. Najzad, za nevladine organizacije važe različita poreska oslobađanja i olakšice, te je neoporezovana dobit nevladinih organizacija određena u visini od 4000 evra. NVO-i su oslobođeni i plaćanja poreza na dodatu vrednost i poreza na nepokretnosti, o čemu nevladine organizacije u Srbiji za sada mogu samo da sanjaju. Praktičnu posledicu predstavlja to što je realizacija jednog istog projekta mnogo skuplja u Srbiji nego u Crnoj Gori. U Beogradu su i parking mesta za zaposlene u nevladinim organizacijama postala sporno pitanje: predstavnici vlasti svrstavaju to u one privilegije koje nevladine organizacije neosnovano traže i kojima se ne može izaći u susret. Ako je Miloševićev režim NVO-e video kao svoje neprijatelje, nejasno je zašto ne dobijaju neke "popuste" od onih koji su na njihovu podršku računali, donošenje zakona obećali a onda zahteve nevladinih organizacija proglasili preteranim i nerealnim. Neki naši sagovornici smatraju da razlog leži u tome što su predstavnici DOS-ove vlasti, izgleda, nasledili neka shvatanja svojih političkih prethodnika i nevladine organizacije vide kao kritičare koji zadiru u ona pitanja o kojima treba da brine isključivo država.

Nevladine organizacije se najčešće dele prema vrstama delatnosti, odnosno ciljnim grupama na koje su usmerene njihove aktivnosti. Možete ih posmatrati i kao velike i male, efikasnije i manje uspešne, sa većim ili manjim brojem članova, ali ono što je svima zajedničko jeste nedovoljna prepoznatljivost njihovih uspeha i nedostatak priznanja za ostvarene učinke. To nije problem koji se vezuje samo za lošu obaveštenost građana o aktivnostima NVO-a, već i nemogućnost da se rezultati tih aktivnosti sa sigurnošću utvrde i brojčano izraze. Ta okolnost postaje još složenija ako se istim problemima kumulativno bavi jedan broj nevladinih organizacija na jednoj, i državnih institucija na drugoj strani. U tom slučaju je još teže razlučiti ko je i u kolikoj meri

Nevladina Crna Gora

U Crnoj Gori je registrovano više od 2200 NVO-a, dok broj aktivnih ne premašuje 300. Najveći broj se bavi kulturom i umetnošću, nešto manje socio-humanitarnim problemima, a najmanje je ekspertskih i onih koji se bave problematikom izbeglica i raseljenih lica. Od ukupnog broja, samo u prvih osam meseci ove godine registrovane su 384 nevladine organizacije (prosečno 48 mesečno). Broj NVO-a je posledica neslobodnog društvenog sistema. Slične osobine pokazuju sve zemlje bivšeg istočnog bloka: na primer, Estonija s populacijom od oko 1,4 miliona ima više od 14.000 registrovanih NVO-a – po jednu na 100 stanovnika! Zakonom o nevladinim organizacijama crnogorska država je preuzela obavezu finansijske podrške NVO-u koja se u 2000. i 2001. godini realizovala putem javnog konkursa Vlade i preko kog je distribuirana finansijska podrška u vrednosti od 620 do 700.000 nemačkih maraka.

VLADIMIR ILIĆ, SOCIOLOG:

Konjunktura i identitet

"Pre 5. oktobra postojao je složen odnos sa Miloševićem i njegovim režimom: istovremeno su ga kritikovali i parazitirali na njemu. U Miloševićevo vreme NVO-i su bili podeljeni prema osnovnom neprijatelju - nekima je to bio tadašnji režim, drugima srpski etnonacionalizam. Konjunktura jednih ili drugih zavisila je od promenljivih sila prema Miloševićevom režimu. Posle 5. oktobra karakteristično za NVO-e je njihovo ukrupnjavanje i beogradizacija. To je vezano za pitanje kadrovskih kapaciteta. U unutrašnjosti postoje sitne, *small grants organisation,* koje su klijenti nekoliko velikih beogradskih organizacija. To stvara probleme. Kada se pokušava s projektima vezanim za izgradnju lokalne zajednice, strane organizacije nalaze partnere u opštinama ili u lokalnom političkim strankama i organizacijama, ali ne i u NVO-u. Takođe, posle 5. oktobra dolazi do povećane jagme, čiji je izraz i prošlogodišnja polemika u vašem listu."

"VREME": Koja je funkcija NVO-a i da li prema njima postoji nepoverenje javnosti?

VLADIMIR ILIĆ: NVO-i služe izgradnji vlastitog identiteta i identiteta protivnika integracije i reforme Srbije. NVO-i su više ogledalo Srbije nego aktivan, praktičan činilac, što je razumljivo s obzirom na siromaštvo i zaostalost devastirane zemlje. Što se stava javnosti tiče, NVO-i su deo tranzicionog, reformskog bloka a reforme donose ogromne realne gubitke, bar tržišno nekompetitivnim grupacijama.

Kako objašnjavate to što neki NVO-i, Otpor i G17 plus postaju stranke? Može li se istovremeno biti član Vlade i NVO-a?

S obzirom na to da su resursi zemlje mali, ne samo za spoljnu nego i unutrašnju politiku, i delovanje NVO-a bitno određuju strani činioci. Organizacije bi se mogle osamostaliti u odnosu na presudan uticaj inostranih činilaca samo ako bi povele aktivniju politiku regionalnih povezivanja. Vlada zastupa neke interese, a NVO-i deluju na neke vrednosti. Vlada deluje ciljno racionalno, a NVO-i vrednosno racionalno. Povremeno može doći do sklada, a često i do kolizije.

DRAŠKO ĐAGOVIĆ

G. MATIĆ

U NVO I POLITICI: Ivan Marojević (Otpor), Vojin Dimitrijević (Ljudska prava i GSS)

doprineo rešavanju određenog problema. Bez priznanja najčešće ostaje treći sektor. Tako je problem koji je okupio gotovo sve snage u Srbiji 2000. godine pre i nakon septembarskih izbora - i koji je velikim delom upravo zahvaljujući tome rešen i dao rezultat za koji su se svi zalagali - postao najtipičniji primer saradnje.

Posle 5. oktobra 2000. mnogi su postavili pitanje šta će biti funkcija nevladinog sektora; uključujući i "pitanje" da li društvo uopšte više ima potrebu za postojanjem trećeg sektora pošto je "zadatak" ispunjen. To je, naravno, nesuvislo pitanje - osim ako zaista ima onih koji veruju da bi Vlada trebalo da reguliše njihov život do te mere da više niko od građana nema za šta da se brine. Nevladine organizacije, po mišljenju Nenada Konstantinovića iz Otpora, imaju četiri osnovne funkcije u kojima se jasno mogu definisati odnosi Vlade i NVO-a. Nevladine organizacije bi trebalo da omoguće podršku u ostvarivanju onih Vladinih programa koji su specifični, odnosno programa usmerenih na određene društvene grupe. Drugo, nevladine organizacije bi trebalo da sarađuju sa Vladom po principu partnerstva na ostvarivanju zajedničkih projekata. Dalje, nevladine organizacije bi trebalo da uspostave kritički stav prema Vladi, odnosno da ukazuju Vladi na loše poteze i upozoravaju na moguće negativne posledice po građane. Najzad, NVO-i bi trebalo da budu neka vrsta kontrole, što bi značilo pozivanje na odgovornost i smenjivanje onih koji su direktno krivi za lošu situaciju u pojedinim društvenim oblastima. Te funkcije mogu se ostvariti ako se uspostavi direktna komunikacija u saradnji dveju strana. Predstavnici NVO-a su tražili da im se omogući učestvovanje u radu parlamenta tako što će im biti obezbeđeno jedno mesto u Skupštini (tzv. zelena stolica) - ali to je još jedan u nizu zahteva koji su u ovom momentu, izgleda, prevelik korak za društvo koje tek započinje demokratizaciju.

Nevladine organizacije su i dalje uglavnom prepuštene same sebi, sopstvenoj kreativnosti i spremnosti stranih donatora da finansiraju njihove projekte. Gotovo sve nevladine organizacije funkcionišu na projektnom principu. Projekti se zasnivaju na procenjenim potrebama društva. Najpre se na osnovu detaljnih istraživanja utvrđuje problem prioritetan za rešavanje. Potom se analizira-ju rešenja kako bi najbolje i najbrže taj problem trebalo otkloniti ili bar ublažiti, imajući u vidu mogućnosti i predviđajući efekte i reakcije građana na aktivnosti koje će biti sprovedene. Obračunava se cena projekta, uključujući sve troškove - od hemijskih olovaka i goriva koje će biti potrebno, do materijala i aktivista koji će biti angažovani u realizaciji. Detaljno pripremljen izveštaj podnosi se donatorima koji odlučuju o sudbini projekta. Ma koliko bio dobro formulisan i opravdan, projekat ne mora biti i finansiran. I ako donator podrži realizaciju projekta, finansiranje počinje tek jednim delom neophodnih sredstava, s onoliko novca koliko je nužno za početak. Za svaki naredni korak traži se posebno odobrenje. A stiže, najčešće, kontrola. I ne samo jedna: osim donatora, i država se veoma interesuje za sredstva i način njihovog trošenja. Već pomenutu tendenciju povlačenja stranih donatora

Izvori finansiranja NVO-a u Srbiji

Donacije fizičkih lica	22,3 %
Donacije pravnih lica	20,9 %
Lični izvori	17,5 %
Članstvo	11,6 %
Sredstva lokalnih zajednica	10,8 %
Fondacije	9,8 %
Republički budžet	4,8 %
Savezni budžet	2,3 %
Ukupno	100 %

(IZVOR: CRNPS)

Javno mnjenje

Ozbiljna istraživanja odnosa javnog mnjenja prema nevladinim organizacijama u Srbiji ne postoje. Stratedžik marketing je nedavno odustao od pokušaja jer podaci prikupljeni u pripremi, po rečima Srđana Bogosavljevića, nisu bili vredni sistematizovanja. "Politika" je 24. novembra objavila rezultate istraživanja stavova javnog mnjenja o nevladinom sektoru agencije Faktor plus. Naši pokušaji da dođemo do detaljnijih podataka o istraživanju nisu uspeli – pomenuta agencija bila je nedostupna.

U ad hoc anketi 30 studenata dobili smo sledeće informacije. Na pitanje šta prvo padne na pamet pri pomenu nevladinih organizacija, 12 sagovornika odgovorilo je nekom vrstom definicije NVO-a, pet je pomenulo novac i projekte, njih troje povezuje ih sa špijunima, dvoje s prevarom, jedan s neuspešnim studentima; sedam sagovornika nije imalo odgovor. U odnosu na NVO deset anketiranih ima pozitivan stav, 14 neutralan a šest negativan. Na pitanje da li bi radili u nekoj NVO, 7 odgovara da su već aktivisti, 13 bi radilo ako bi bili plaćeni, šest bi radilo i volonterski, četvoro ne bi radilo ni za jednu postojeću nevladinu organizaciju. Od ukupno 19 sagovornika koji bi radili za neki NVO, devet bi se opredelilo za Crveni krst.

ne prati recipročno povećanje broja domaćih. Utoliko se možda može govoriti o češćoj pojavi da strani donatori definišu naše probleme. Po mišljenju Sonje Liht, nevladine organizacije ne bi trebalo da dozvole donatorima da ih usmeravaju u pravcu koji njima odgovara niti da prihvataju diktat poslova koje bi trebalo da rade. Ona je uverena da bi NVO-i trebalo da se odupiru takvim ponudama, jer donatori ne moraju da znaju, niti znaju šta su ključni problemi - domaći NVO-i treba da znaju koje su potrebe društva i šta je za njega najbolje.

U teškim devedesetim godinama, neposredno pred početak rata u Sloveniji, Hrvatskoj i Bosni, Centar za antiratnu akciju je organizovao proteste koji su imali za cilj da se tom ratu usprotive. Jedna od ideja bila je i podizanje spomenika Neznanom dezerteru. Nije ostavila dovoljno snažan utisak na one koji odlučuju o ratu i miru. Ipak, broj nevladinih organizacija naglo je rastao: 1994. bilo ih je 196, već 1997. cifra je porasla na 695. Krajem devedesetih dolazi do prave hiperinflacije pa ih je već 2000. bilo oko 2000. Posle 5. oktobra pojavljuje se oko 800 novih. Kada je 1998. donet "Šešelj-Miloševićev" Zakon o Univerzitetu i kada je po njemu jedan broj univerzitetskih profesora ostao bez posla, Beogradski krug je započeo akciju "U odbranu Beogradskog univerziteta" kojim je pokušao da spreči nepravdu, pozivajući se na evropsko i svetsko zakonodavstvo. Zbog pomenutih i velikog broja drugih antirežimskih aktivnosti, 1999. godine se pojavljuje lista proskribovanih na kojoj se nalaze nevladine organizacije koje na bilo koji način i po svaku cenu treba zatvoriti. Pored Otpora na prvom mestu, na listi se našlo još nekoliko NVO-a koji su se bavili zaštitom ljudskih prava. Centar za proučavanje alternativa - koji se između ostalog bavi i objavljivanjem knjiga za edukaciju građana, besplatno - optužen je da publikaciji prodaje i tako ostvaruje profit. Stalne kontrole, iznenadni upadi policije, zatvaranje prostorija i slični metodi bili su način da se "loši momci" uhvate na delu. Sličnim neprijatnostima su bili izloženi i Nataša Kandić (Fond za humanitarno pravo), Sonja Liht (Fond za otvoreno društvo), Žene u crnom i mnogi drugi. Jedina organizacija koja nije imala tu vrstu problema bio je Crveni krst, koji je funkcionisao kao neka vrsta pomoćnog organa države i to u okolnostima kada država nije mogla da ponudi ljudima onu pomoć koju je ova organizacija pružala.

Bez obzira na nesporazume i nesuglasice doskorašnjih saradnika na jednom važnom pitanju, nevladin sektor predstavlja i ubuduće će predstavljati važan deo društvenog života. Razvijaće se u onoj meri u kojoj se i društvo razvija; već po osnovnim oblastima delatnosti, nevladine organizacije u tom razvoju pomažu u uspostavljanju standarda na mnogo bezbolniji način nego izabrana vlast, koja često - kako smo videli u protekle tri godine - stisnutih zuba i uz loše prikrivenu mrzovolju prihvata zahteve međunarodne zajednice ili građana samih. Kod nas je najmanje poznat važan podatak o značaju NVO-a u zapošljavanju, gotovo kao i onaj o strukturi ljudi koji se posvećuju radu u NVO-u. Najnoviji podaci kažu da u NVO-u 58 odsto aktivista ima univerzitetske diplome, pet odsto su doktori nauka i umetnosti a četiri procenta magistri nauka i umetnosti. Nevladin sektor je, drugim rečima, i pored svih poteškoća uspeo da okupi i zadrži velik broj intelektualaca u Srbiji.

NVO-i su jedan od oblika organizovanja društva, vrlo raznolik i vrlo potreban, i koji je - ma koliko to građani i vlast znali i shvatali ili potpuno nezainteresovano posmatrali - sektor koji okuplja visoke intelektualce, ribolovce, filantrope, baksuze, ljude s najrazličitijih strana, oko jednog zajedničkog stava - dobrobiti društva. Drugim rečima, nevladin sektor je predstavnik građana, odnosno on jeste građanin. Niko ne može bolje kontrolisati Vladu od dobro informisanih, organizovanih, spremnih za akciju članova društva. Delotvornost je, nesumnjivo, potvrdio u rušenju Miloševićevog režima, sad je vreme da shvatimo kako time posao nije završen, nego - tek započet. ■

TATJANA ANDRIJAŠEVIĆ, GORDANA POPOVIĆ,
ANA STANKOVIĆ, NADA VELJKOVIĆ
Koordinator istraživanja: Aleksandar Ćirić

Nade i razočaranja

Po mišljenju Mirosinke Dinkić, neke nevladine organizacije imaju nerealna očekivanja: svoju ulogu vide u savetovanju i postavljanju zahteva vlastima. S druge strane, velik broj državnih službenika još ne shvata važnost NVO-a. Ivan Marović iz Otpora kaže da je to razlog što je Otpor postao politička stranka. U Nezavisnom udruženju novinara Srbije (NUNS) podsećaju da dogovor u deset tačaka, sklopljen pre 5. oktobra 2000. između NUNS-a i Medija centra s jedne, i DOS-a s druge strane, nije poštovan i ostvaren. Stepen i kvalitet komunikacije i saradnje razlikuju se od jedne do druge institucije vlasti, od opštine do opštine i od ministarstva do ministarstva. "Postoji dobra saradnja s Ministarstvom pravde, ali smo u sukobu s Ministarstvom za socijalno staranje – jer smo objavili podatak da u Srbiji ima preko 60 odsto siromašnih, dok je Ministarstvo taj broj procenilo na oko deset odsto", kaže za "Vreme" Milan Nikolić iz Centra za proučavanje alternativa. Projekat "Građanin", sproveden u saradnji Beogradske otvorene škole (BOŠ) i Ministarstva prosvete i sporta, a koji je rezultirao uvođenjem predmeta građansko obrazovanje, primer je uspešne saradnje vlasti i NVO-a. Uloga BOŠ-a u tom projektu bila je prevođenje, adaptacija, štampanje udžbenika za učenike i priručnika za nastavno osoblje.

novogodišnja prodaja & pretplata (ne važi za pravna lica) **do 15. januara 2004.**

štampano izdanje +internet izdanje besplatno

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	Evropa [površinskom poštom]	Svet i Evropa [avionom]
6 meseci	2500 din	2300 din	55 EUR USD	95 EUR USD
12 meseci	5000 din	4600 din	110 EUR USD	190 EUR USD

internet izdanje +VREME CD 3 za stare kupce

	Srbija	Svet
12 meseci	500 din	USD EUR 25 +VREME CD
4 meseca	—	USD EUR 20

cene u USD na http://www.vreme.com/pretplata

Zabranjeno je uplatiti iznos pretplate za korisnike iz Srbije, a nalog upotrebljavati iz inostranstva (osim kada se nalazite na putovanju). Zabranjeno je da više lica sa različitih lokacija upotrebljava isti nalog.

VREME CD +internet izdanje besplatno

	Srbija	Svet
komplet 1997–2003	750 din	EUR 25 USD
pojedinačni CD	300 din	—
pun CD2 za dosadašnje kupce	150 din	—
CD3 za dosadašnje kupce	150 din	—

Rok za slanje 20 dana. Kupci iz Srbije, na cenu diska dodajte 50 dinara za troškove pakovanja i PTT-a.

Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu VREME, Mišarska 12, Beograd ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata, Internet, VREME CD).
Obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima.
Za dostavu na području Srbije uplatu možete izvršiti na sledeće načine:
- Uplatom u korist N.P.VREME, Beograd; žiro račun: 205-13281-15 kod Komercijalne banke AD, Beograd.
- ili direktno u prostorijama redakcije.

Za dostavu u inostranstvu:
- Uplata u zemlji za inostranstvo, po odobrenju NBJ, naplaćuje se u redakciji u efektivnom stranom novcu.
- Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na sledeće načine:
  - Na internet adresi http://www.vreme.com/pretplata u USD, pomoću kreditne kartice, kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući porez na dodatu vrednost.
  - Direktno na račun broj: 611 378 704 Bank-Austria Wien, BLZ 20151
  - Čekom na adresu VREME INTERNATIONAL Ges.m.b.H, Neudeggergasse 1-3/22, 1080 Wien, Austria, kojom prilikom, iznos treba uvećati za EUR 5 ili odgovarajuću protivvrednost zbog bankovne takse.

Cena pretplate za inostranstvo u drugim valutama preračunava se po dnevnom kursu. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje odreduje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998 godine. Ukoliko je uplaćen veći ili manji iznos od navedenog, obračunaće se dužina trajanja pretplate shodno uplati. U slučaju poskupljenja lista u toku pretplatnog perioda, pretplatniku se priznaje stara cena do isteka pretplate. Cenovnik važi od 30.10.2003.

Elektronska arhiva nedeljnika VREME sa tekstovima od marta 1997. do septembra 2003, podeljena je na tri CD-a (1997–1999; 2000–2002 i 2003). Diskove možete nabaviti u prostorijama redakcije uz prethodnu najavu na telefon 011/3234-774, svaki dan od 11–16h, ili uplatom u korist N.P. VREME sa naznakom ZA VREME CD. Kupci iz Srbije na cenu diska treba da dodaju 50 dinara za troškove poštarine i pakovanja. Diskove ne šaljemo pouzećem. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku. Sve ostale informacije možete naći na internetu, na adresi http://www.vreme.com/cd

Informacije u vezi s pretplatom: telefonom, radnim danom od 11 do 16h: 011/3234-774, ili e-mailom na pretplata@vreme.com

NOVOGODIŠNJE ČESTITKE

ALEKSANDAR ZOGRAF

U DANAŠNJE VREME, OBIČAJ SLANJA NOVOGODIŠNJIH ČESTITKI JE PRILIČNO IZGUBIO NA MASOVNOSTI I ZNAČAJU... U SVOJOJ KOLEKCIJI ČUVAM GOMILU ČESTITKI IZ PROŠLOSTI...

...UPRKOS KIČ ESTETICI, ČESTITKE SU BEZ SUMNJE PREDSTAVLJALE ISTINSKI IZRAZ NARODSKE UMETNOSTI. ZANIMLJIV JE KOLAŽ CRTEŽA I FOTOGRAFIJE, POSLAT 1958. GODINE, OČIGLEDNO RUČNO UMNOŽEN.

ZA RAZLIKU OD DRUGIH ŠTAMPANIH MATERIJALA, PROIZVODNJA NOVOGODIŠNJIH ČESTITKI NIJE BILA BAŠ STROGO NADZIRANA U VREME SOCIJALIZMA, I ZATO NIJE BIO REDAK SLUČAJ "PRIVATNE INICIJATIVE" U VIDU ČESTITKI UMNOŽENIH NA OBIČNOM FOTO-PAPIRU...

SRETNA NOVA GODINA

(POSLATO 1964. GODINE)

ZANIMLJIV JE I PRIMER "DADAISTIČKOG" DIZAJNA (SA FOTOGRAFIJOM NEIMENOVANE VAROŠICE PRILEPLJENOM IZNUTRA).

(POSLATO 1961. GODINE)

U PREDRATNOM PERIODU, KAO NA OVOJ ČESTITKI IZ DVADESETIH, BILE SU VRLO POPULARNE FOTOGRAFIJE U STUDIJSKOM DEKORU...

MEDJU OMILJENIM PREDSTAVAMA SU ODŽAČARI (SIMBOL SREĆE) I SVINJE (SIMBOL PROSPERITETA), ČESTO PRIKAZANI ZAJEDNO.

(POSLATO 1965.)

RAZUME SE, ŠALJIVE DOPISNICE ČINE NEŠTO KAO POD-ŽANR, IAKO NIJE UVEK LAKO PRONIKNUTI U TAJ HUMOR...

(POSLATO 1961.)

U ČEMU JE, RECIMO, ŠTOS SA KLINCEM KOJI SAKRIVA BOCU OD MAGARENCETA?

(POSLATO 1961.)

MEDJU NAJOMILJENIJIM SMATRAM ČESTITKU, IZDANJE BEOGRADSKOG "DUVANA", SA CRTEŽOM PARA KOJI, NAKON NOVOGODIŠNJEG SLAVLJA, NA PREDGRADJU ŽALOSNO ČEKA NOĆNI AUTOBUS...

(POSLATO 1963)

www.vreme.com 011-3234-774 gcv@vreme.com

grafički centar vreme

Od 1992 godine brinemo o grafičkom izgledu nedeljnika Vreme

grafički dizajn · priprema za štampu · skeniranje i obrada fotografija · osvetljavanje grafičkih filmova · štampa na laserskom štampaču u boji · postavljanje, instalacija i organizacija DTP sistema · konsalting u oblasti štampe i pripreme za štampu · instaliranje i umrežavanje kompjutera · izrada baza podataka · web dizajn i web baze podataka · arhiviranje podataka...

FOTOGRAFIJE: REUTERS

PAVEL NEDVED, NAJBOLJI FUDBALER EVROPE 2003.

Nova "češka lokomotiva"

U godini bez velikih takmičenja i bez velikih pojedinačnih podviga, Čeh u dresu Juventusa bio je sve vreme jednako dobar i zaslužio laskavu titulu, 41 godinu posle zemljaka Josefa Masopusta

Ovogodišnji izbor najboljeg fudbalera Evrope u tradicionalnoj anketi pariskog nedeljnika "Frans fudbal", u kojoj glasaju svi njegovi dopisnici iz svih zemalja (52) učlanjenih u UEFA, spada u kategoriju onih kojima se u principu ne može ništa prigovoriti, mada će kod nekih ostati i mala sumnja da li je izabran baš najbolji. Međutim, činjenica da je Čeh u dresu Juventusa Pavel Nedved sakupio 190 poena (svaki učesnik glasanja pravi svoju listu od pet najboljih sa šire liste od 50 ranije izabranih kandidata), 52 više od drugoplasiranog Francuza iz Arsenala Tjerija Anrija i 57 od kapitena Milana Paola Maldinija, daje dovoljan legitimitet izboru. Svojom regularnošću, Nedved je odlično iskoristio godinu bez velikih međunarodnih takmičenja koja u prvi plan obično izbace neku zvezdu iz fudbalski moćnijih zemalja nego što je Češka. Lista igrača koje je Nedved ostavio iza sebe je impresivna. Uz već pomenute Anrija i Maldinija, iza su ostali Ševčenko (67 poena), Zidan (64), Van Nistelroj (61), Raul (32), Roberto Karlos (27), Bufon (19), Bekam (17), Ronaldo (11)...

Skromni Čeh za sebe kaže da "nije zvezda poput Figa, Zidana i Ronalda", da je igrač "drugačijih karakteristika" i da "sve duguje radu". Primajući trofej, galantno je rekao da bi ga najradije podelio sa svojim drugovima iz Juventusa. Kaže da je za njegovu zemlju važno koliko i za njega lično što je izabran za najboljeg igrača Evrope jer je dosad samo jedan češki fudbaler, Jozef Masopust, davne 1962, poneo tu titulu. Bila je to godina Mundijala u Čileu na kome je ondašnja Čehoslovačka bila finalist (u polufinalu je eliminisala Jugoslaviju sa 3-1).

Po svojim trkačkim karakteristikama, mogao bi se uporediti sa slavnim zemljakom Emilom Zatopekom, čuvenim dugoprugašem koji je bio nepobediv na 5 i 10 km i u maratonu u godinama iza Drugog svetskog rata. Bio je poznat kao "češka lokomotiva" jer je trčao u jedinstvenom ritmu od početka do kraja i tempom slamao protivnike. Nedved, osim što mnogo trči, mnogo i zna. Oseća fudbal, podjednako zna da postigne gol i asistira, nesebičan je u asistencijama, ukratko - igrač koga bi poželeo svaki tim. Miljenik je italijanske štampe koja ga je proglasila glavnim kandidatom za Zlatnu loptu još pre dva meseca i na neki način, kreirajući javno mnjenje, isforsirala njegov izbor. Italijanski novinar Bruno Bernardi objavio je ovih dana njegovu biografiju pod naslovom "Pavel Nedved, lav iz Praga".

Osma titula Juventusa

Izbor Pavela Nedveda učvrstio je Juventus na čelu liste klubova koji su dali najviše najboljih igrača Evrope. Čeh je 6. igrač "stare dame" sa ovim trofejom, ali je ukupno osmo priznanje Juventusu jer je Platini tri puta bio najbolji. Pre njega pobeđivali su Platini (3 puta), Sivori, Paolo Roši, Roberto Bađo, Zidan i Nedved.

Nedved je rođen u Hebu 30. avgusta 1972. Stigao je da bude šampion Čehoslovačke 91/92. sa Duklom iz Praga pre razdvajanja zemlje, posle je osvojio još dve titule sa Spartom u kojoj je igrao od 1992. do 1996. Tada odlazi u Lacio gde počinje njegova italijanska avantura. U Rimu provodi pet sezona tokom kojih je s Laciom osvojio jednu Ligu, jedan Super-kup Evrope, jedan Kup kupova i dva Kupa Italije. U leto 2001. prelazi u Juventus gde daje manje golova nego u Laciju, ali igra jednako uspešno. Došao je s nezahvalnim zadatkom da popuni prazninu nastalu odlaskom Zinedina Zidana u Real Madrid, ali je postigao nemoguće: da publika Juventusa zaboravi genijalnog Zizua. S torionskom "starom damom" osvojio je dve titule prvaka i dva italijanska Super-kupa. U maju je propustio finale Lige šampiona protiv Milana u Mančesteru jer je u polufinalu protiv Real Madrida osam minuta pre kraja dobio drugi žuti karton i to u času kada je njegov tim već imao osigurano učešće u finalu... I taj podatak govori o njegovom karakteru. Ima ugovor do 2006. Voli tenis i hokej na ledu, oženjen je, ima dvoje dece, Pavela i Ivanu.

Novi Nedvedov izazov je Ervropsko prvenstvo u Portugalu. Reprezentacija njegove zemlje, s njim na čelu, ne zna za poraz u 19 poslednjih utakmica i u Portugal stiže kao jedan od favorita. ■

VLADIMIR STANKOVIĆ

Zanimljivosti

Klub sa najviše osvajača Zlatne lopte je Juventus 8: Platini 3, Sivori, P. Rosi, R. Bađo, Zidan i Nedved. Sledi Milan sa 6: Van Basten 3, Rivera, Gulit, Vea), pa Barsa (Krojf 2, Suarez, Stoičkov, Rivaldo) i Real Madrid (Di Stefano 2, Kopa, Figo, Ronaldo) po 5, pa 4 Bajern: Bekenbauer 2, Rumenige 2) i Mančester Junajted sa 3: Lou, B.Čalton, Best.

Po zemljama: Nemačka 7 (G. Miller, Bekenbauer 2, Rumenige 2, Mateus, Zimer), Holandija 7 (Krojf 3, Gulit, Van Basten 3), Francuska 6 (Kopa, Platini 3, Papin, Zidan), Engleska 5 (Mateus, B. Čarlton, Kigen 2, Oven), Italija 4 (Sivori, Rivera, P. Rosi, R. Bađo), 3 Španija (Di Stefano 2, Suarez), SSSR (Jasin, Blohin, Belanov), Brazil (Ronaldo 2, Rivaldo) 2 Portugal (Euzebio i Figo), Čehoslovačka 1 (Masopust), Škotska 1 (Lou), Mađarska 1 (Albert), Severna Irska 1(Best), Danska (Simonsen) 1, Bugarska 1 (Stoičkov), Liberija 1 (Vea), Češka 1 (Nedved).

Na listi se pojavljuju samo tri golmana: Lav Jasin (pobednik 1963), Viktor (treći 1976) i Oliver Kan (treći 2001).

Milan je 1988. i 1989. imao prvu trojicu plasiranih.

U plakaru 2003.

ESCADA

Bata Spasojević

Bata Spasojević

WOODOO: Sestre Proković

Proteklu godinu obeležilo je niz modnih dešavanja i različitih trendovskih poruka: započela je sa militari stilom u tamnim tonovima i maskirnim šarama, a završila u duhu diskoteke osamdesetih godina – širokim spektrom boja i svetlucavim detaljima. Ako je suditi po odelu, modne tendencije kreću se ka sve izraženijoj ideji o čovekoljublju, bezbrižnosti i slobodi kretanja

O modi u protekloj godini za "Vreme" govore modni kreatori Sonja Krstić i Svetlana Proković i direktori modnih agencija Nebojša Grnčarski (Select) i Nenad Radujević (MS Click),

Beogradska modna scena 2003.

SONJA KRSTIĆ: "S obzirom na to da sam učestvovala na obe modne manifestacije ove godine - Tehnomarket Evropa Fashion Week i Aura Fashion Selection - mogu reći da je prva, pre svega, autorska i autentična i da se pokazalo da zahvaljujući njoj ovde definitivno postoji modna scena. Druga je, iako dobra, ipak komercijalna."

NEBOJŠA GRNČARSKI: "Autori se sve više izražavaju preko tzv. street koncepta, a sve manje komercijalno. Osim Bojane Ilić i nekolicine drugih kreatora, dizajneri se prilagođavaju produkciji City recordsa. Sve manje je pravih boraca za autorski izraz druge vrste."

SVETLANA PROKOVIĆ: Puno zanimljivih modnih događaja i uspešnijih manifestacija u odnosu na prethodne godine. Posebno pozdravljam autorsko obeležje proteklih dešavanja."

NENAD RADUJEVIĆ: "Ovogodišnju modnu scenu, tačnije firme koje je čine, karakteriše snažan uticaj tranzicije u svakom smislu te reči. Nasuprot modnim kućama, samostalni modni dizajneri - uglavnom oni na početku karijere - i dalje opstaju i trude se na sve načine da pokažu da naša modna scena ima svetlu budućnost. Najvažnije je da nam ne manjka kreativnost i da, ukoliko svi neophodni činioci shvate dobar potencijal naše modne industrije, imamo šanse da u bliskoj budućnosti budemo i te kako konkurentni, pre svega u našem regionu, a oni najbolji i na evropskom i svetskom tržištu."

Modni trendovi u 2003.

SONJA KRSTIĆ: "Lepo je što militari izlazi iz mode, ali smo nažalost ušli u pink fazon. Ta količina ružičaste boje, što se zime tiče, dobija neke čudne razmere: prevazilazi, u negativnom smislu, čak i onaj period sa militari oznakama. Svi su, uglavnom, u trendu i na izvestan način uniformisani. Kao da nam modni diktat dolazi iz turskih butika, a ne iz drugih modnih centara. Ipak, s obzirom na ovdašnju besparicu - odlični smo."

NEBOJŠA GRNČARSKI: "Militari izgled i mini suknje su ono što je negde u modnim hronikama zapamćeno i zabeleženo. Karakterističan je i kristal u svim bojama - izdvojiću nakit Svarovski. Izlazimo iz svedenog i okrutnog minimalizma. Udaljavamo se od apsolutno trendi crne boje, koja je razumljiv izbor - najlakše se kombinuje i nosi. Sada je u garderobi sve prisutniji kolorit, posebno kardinal crvena i svetlo žuta boja, što iziskuje i više novca."

SVETLANA PROKOVIĆ: "Nezavisno od sveprisutnog trenda inspirisanog osamdesetim godinama, izdvajam glamur pedesetih u kome se insistira na ženstvenosti i povratku neispitanoj ženskoj lepoti. Radujem se i povratku skupih stvari, detalja i nakita."

NENAD RADUJEVIĆ: "Trendovi se menjaju brže nego ikada i ima ih toliko da više ne možete da ispratite sve, već ste prinuđeni da odaberete sebi svojstven stil, što je po meni i najvažniji cilj u oblačenju - iskombinovati trendove s postojećim ili klasičnim odevanjem. Ono što je možda najupečatljivije cele ove godine jeste retro trend. Provlačile su se mnoge epohe, ali najviše su bile zastupljene osamdesete godine, što je donelo puno kolorita, zanimljivih dizajnerskih rešenja, kako u krojevima tako i u kombinovanju odevnih predmeta. Veliki uticaj na modu sve više imaju prateći modni detalji!"

Domaći i strani modni sadržaji i brendovi 2003.

SONJA KRSTIĆ: "Strane robne marke su sve prisutnije i dobijaju na ovim prostorima kvalitetniju promo-

Slobodan Mihajlović

Suzana Perić

Ulrike Ratz

Missoni Margon

WOODOO: Nataša Persuh

Avenija mode

Dragana Ognjenović

ciju, a da to nisu 'šanerski stanovi', kojih još ima dosta. Ipak, mislim da nemački modni glamur, poput Eskade, još uvek teško zadovoljava domaći ukus, pre bih se odlučila za tzv. street wear, kao što su Levis i Riplej.

NEBOJŠA GRNČARSKI: "Svetski trend nagoveštava jedan vrlo zanimljiv, decentni glamur koji se može opisati izgledom žena tridesetih godina, pred Drugi svetski rat. Promoteri kompletnog stajlinga na ovim prostorima su Ana Sofrenović i novije kolekcije Dragane Ognjenović, a van ovih ličnosti iz hiper produkcije: Madona, Robi Vilijams, Brajan Feri... Muška moda izlazi iz uniseks fazona i sve više se okreće muževnijoj formi."

SVETLANA PROKOVIĆ: "Lepo je to što ima sve više radnji u kojima se mogu kupiti strani brendovi, a sve manje ponude i trendova koje kreiraju vlasnici domaćih butika. Dobro je i to što smo sve češće u prilici da vidimo revije tih velikih kuća iako je uglavnom posredi konfekcija, a ne neki autorski prikaz. Pošto ja više primećujem obuću i prateće detalje u odevanju, nego same komade odeće, nedostaju mi imena kao što su Guči, Iv Sen Lorran..."

NENAD RADUJEVIĆ: "Ono što razlikuje naše i strane brendove na domaćem tržištu pre svega je asortiman. Strani brendovi zastupljeni su sa mnogo većim izborom modela, što našem izbirljivom kupcu daje veću moć kombinovanja, a time i uzbudljiviji šoping. Što se tiče paralele između naše 'Nedelje mode' i onih u svetskim modnim centrima, moram reći da naša daje mnogo bolju sliku od one koja je realna, dakle u radnjama ili pogonima, ali mislim da je to dobar zamajac, odnosno pokazatelj da se može i bolje. Potpuno je nemoguće da se upoređujemo sa sličnim manifestacijama u svetu, kao što su Milano, Pariz, London i Njujork, jer su oni prosto mesta odakle se diktiraju trendovi i gde su svi velikani modnog biznisa. Ono što predstavlja kompliment našoj modnoj sceni jeste da nas je francuski satelitski kanal FTV (Fashion TV), svrstao u svoj program WORLD FASHION, sa centrima poput Madrida, Barselone, Moskve, Sao Paola, Sidneja... Kad "Nedelja mode" najvećim delom postane poslovna manifestacija, koja privlači i poslovne partnere iz inostranstva, to će biti znak da smo na dobrom putu. Ali, to ne zavisi samo od organizatora, modnih kuća i kreatora koji učestvuju već i od brojnih državnih institucija i ministarstava, kako bismo uopšte mogli da računamo na neki uspeh."

Najuspešniji kreator i revija u 2003.

SONJA KRSTIĆ: "Od domaćih kreatora - revija Dode Komad, a strani brend - revija Pume. Što se kreatora tiče, mislim da to nije stvar sezone, nego kontinuiteta."

NEBOJŠA GRNČARSKI: "Izdvojio bih reviju Nicola's i autore Zorana Stanića i Majdu Davidović, jer su nam pokazali šta kolekcija mora da ima - autorski pečat i dozu urbanog, ali nosivog. Od prikazanih revija stranih brendova: Eskada i Pall Zileri i autorske kolekcije Aleksandre Moure (Portugal) i Ilije Kostadinova (Hrvatska). Što se domaćih autorskih kolekcija tiče spomenuo bih Bojanu Ilić, Tanju Aleksić (Uppa Druppa), sestre Proković i Natašu Šarić (Passage)."

SVETLANA PROKOVIĆ: "Najjači utisak na mene ostavila je revija Nataše Šarić i kreativnost Roksande Ilinčić."

NENAD RADUJEVIĆ: "Bilo je nekoliko vrlo uspešnih kolekcija, koje su dobijale i nagrade. Revije su pre svega uspeh timskog rada. Ove godine bile su popularne revije sa multimedijalnom prezentacijom, gde se najviše izdvojila Pumina revija i revija mladog dizajnera Borisa Doringera.

Modne tendencije za 2004.

SONJA KRSTIĆ: "Disko groznica, helanke i velike naočari uporedo sa uticajem muzičke scene repa i hip-hopa koja uvodi nošenje trenerki. Ali, pre svega duh osamdesetih u smislu opuštenosti, bezbrižnosti i boljeg standarda."

NEBOJŠA GRNČARSKI: "Moda se okreće geometrijskim linijama, oblicima i za nijansu zatvorenijoj opciji. Vraćamo se ženstvenosti i muževnosti i što se tiče seksualnosti sve zdravijim odnosima."

SVETLANA PROKOVIĆ: "Očekujem elegantan izgled žena, u haljinama, krznima i cipelama sa visokim potpeticama kod kojih više ne dominira zaoštren oblik, već sofisticirana zaobljenost poput nekog dobrog komada nameštaja u retro fazonu."

NENAD RADUJEVIĆ: "O novim tendencijama bolje da pričaju dizajneri." ■

SANJA SRDIĆ

Fotografije: A. ANDIĆ

Pall Zileri

Puma

WOODOO:Zoran Garevski

MANGO

izjava nedelje

"Tamo su na smrt i nož u vezi sa basketom, a ja nisam militantan basketaš, pa ni ličnost. Ako se igra bez uživanja to više nije igra."

Redži Frimen,
košarkaš, objašnjavajući svoj prelazak iz Zvezde u Refleks iz Železnika ("Blic nedelje")

A. ANDIĆ

Olja Ivanjicki,
slikarka, govori o vlasti:

"Mislim da se uopšte ne isplati biti na vlasti. Tu se čak i dobre namere svedu na loše rezultate. Ne bih volela da sam na vlasti, nikada! Pratim politiku već decenijama, i vidim šta se dešava. Putevi nisu isti. Jedno je kad ideš ka vlasti, a sasvim drugo kad si tamo i kada vladaš. Onda tu počinju i neke druge stvari da se dešavaju. Uopšte, jako je teško vladati. Aman, ima li uopšte reči za to?" ("Ekspres")

Grujica Spasojević,
glavni urednik dnevnog lista "Danas", podseća ko su glasači Srpske radikalne stranke:

"Program Šešeljevih radikala je otrovan gemišt populizma, demagogije, primitivizma, neznanja i snova o Velikoj Srbiji. Oni su i vlasnici najneverovatnijeg obećanja glasačima: da će, kad oni dođu na vlast, hleb koštati tri umesto sadašnjih 25 dinara.

Njihovu armiju glasača čine uglavnom neobrazovani i poluobrazovani ljudi, marginalci, izbeglice, nezaposleni. A glavni motiv im je ono što donedavni britanski ambasador Čarls Kroford nikako nije mogao da objasni svojima u Londonu i precizno prevede na engleski: inat! Inat prema onima koji su uspešniji, inat prema komšijama, inat prema drugačijima, inat prema celom svetu. Inat, ujedinjen sa nestašicom demokratske kulture i kratkom pameću – eto objašnjenja za tih milion glasova. Istina, takvih ima i u nekim drugim strankama, ali nigde u takvoj većini." ("Monitor")

Sonja Savić,
glumica, o sebi:

"Takva sam, nemam brnjicu oko nosa. Jedino mogu da pozdravim sve ljude koji je nose. To je postala Srbija danas, to je pirsing hit, ovde i sada – brnjica. Ona postaje Božji znak ako je prihvatite, onda dobijate velike pare i postajete uspešni. Samo su te naše brnjice nevidljive."

Na pitanje da li je to oduvek bio naš izvozni hit, kaže: "Ne, to su sve svinje bez brnja, a ove danas ih nose, samo su te brnjice nevidljive. Mi koji ih ne nosimo nemamo posla, nešto smo poput 'Tajnog društva Alana Forda'."

Da li bi sve bilo drugačije da je igrala uloge Koštane, Sofke i Zone: "Teško, ne vrckam, ne igram i ne pevam bosa na otvaranju kongresa, ne recitujem pod mostom, nisam bila član neke partije niti sam pritom zabranila da se maše mojim imenom... Bila bih ikona devedesetih da sam sve to umela. Ovde kontinuitet nikad nije na ceni, ovde je bitno plasirati što više novih i glupih. Nema bez brnjica u ovoj prestonici svih rupa, preostao je još samo ulični romantizam – dendizam. Mada, i to nam sada oduzimaju ovi što imaju brnju. Oni mogu da se dendiraju, nose dolčegabane, glume nove romanse sa frajerima iz bogatunskih familija, pa kad se završi jedna državna romansa, počne sledeća..." ("Blic")

A. ANDIĆ

"Večernje novosti",
koje dodeljuju nagrade "Mis lapsus" i "Mister lapsus", tvrde da ove godine "zbog jake konkurencije" žiriju nije bilo nimalo lako:

"Tako smo u 'Vremenskoj prognozi' mogli da čujemo: 'Zbog visokih temperatura danas u celom svetu gore požari', ili 'Mnogo je bolje na kontinentu nego na obali', 'Ako vaš pas provodi dosta vremena sa vama, moći ćete da radite isto što i on', 'Zdravo, Tijana, ja sam Ivan, kako se ti zoveš'...

Ovogodišnja 'Mis lapsus' Dubravka Aleksić, novinarka RTS-a, rekla je 'Pričamo vam o satovima. Veoma je bio poznat jedan kod Brankovog mosta. Jedno vreme ga nema, pa se sada Beograđani pitaju gde je most'. Njen kolega sa BK televizije Aleksandar Filipović, autor i voditelj emisije 'Tabloid', ovogodišnji 'Mister lapsus', je u jednoj svojoj emisiji pitao gošću: 'Da li ste uvek bili Mađarica?'

Irfan Mensur, voditelj kviza 'Ruski rulet', ovekovečio se izjavom: 'Šopen se smatra pesnikom klavira i posle svoje smrti imao je želju da mu se srce sahrani tamo gde je rođen.'"

Žanet Beneš,
ćerka legendarnog boksera Marijana Beneša, otkriva zašto nema dečka:

"Momci se plaše da ih moj otac ne nokautira! Mnogi nemaju hrabrosti da mi priđu. Boje se mog oca i mogućnosti da ih, ukoliko učine neki pogrešan potez, mlatne po nosu." ("Svet")

Dargan Bujošević,
novinar, autor emisije "Nije srpski ćutati", na pitanje koji su mu gosti zadali najviše problema:

"Najnezgodniji sagovornici bili su mi Vojislav Šešelj i Nenad Čanak i to zato što najbrže misle. Sa Čankom nikad niste sigurni šta će sledeće reći, dok Šešelj uvek ima bar dve provokacije unapred smišljene. Tako je Šešelj kod mene u emisiji izvadio papir koji je navodno bio dokument Državne bezbednosti. Ja nisam bio siguran u to, a kako emisija ide uživo, rekao sam: 'Dobro, pošto je to državna tajna i strogo poverljivo, nećemo ga ni čitati'. I Zoran Đinđić je umeo brzo da misli. On je postavio nemoguć rekord u mojoj emisiji – za 53 minuta odgovorio je na 40 i nešto pitanja." ("Večernje novosti")

Olivera Jovanović,

supruga Zvezdana Jovanovića, kojoj je obezbeđenje Specijalnog suda prvog dana suđenja pronašlo lovački nož u torbi, rekla je obezbeđenju da uvek sa sobom nosi lovački nož. Kako "Blic" saznaje, nož je otkriven kada je Jovanovićeva prošla kroz detektor metala na ulazu u zgradu. "Pobogu, ženo, kako si mogla ovde da dođeš s nožem?", pitali su je pripadnici obezbeđenja:

"Uvek nosim sa sobom nož. Kada vodim decu u park, mažem im paštetu i seckamo grančice." ("Blic")

Ružica Čavić,

pevačica, na pitanje kakvi su muškarci za nju fatalni, kaže:

"Isključivo oni koji su mentalno zdravi. Meni je komunikacija osnovna nit u vezi. Ako tu ne nalazim inspiraciju, teško ću pustiti svoje telo da reaguje. Obično su oni na koje sam bacila oko upadali u moju mrežu. Što se tiče prevare, mislim da je prava samo ako žena vara. Muškarac nema taj osećaj. Njegova glava i srce pripadaju onoj koju voli, a kada je vara, onda koristi treći organ."

("Večernje novosti")

"Svet"

je napravio mali kviz poznavanja Margit Savović i njenog momka Dragana:

Pitanja za Margit (o Draganu)

- Koji broj cipela nosi Dragan?

45-46.

- Koliko Draganovi sin i ćerka imaju godina?

Marko ima 21 godinu, a Maja 15.

- Šta vam je Dragan rekao posle prvog poljupca?

Amore.

- Koja je Draganova omiljena boja donjeg veša?

Plava.

- Njegova omiljena pesma?

Nina Badrić - "Takvi kao ti".

Draganovi odgovori:

- Broj cipela

45.

- Koliko godina imaju vaša deca?

Marko ima 22 godine, a Maja 16.

- Šta ste Margit rekli posle prvog poljupca?

Ona me je pitala može li to duže, a ja sam rekao može!

- Omiljena boja donjeg veša?

Crna.

A. ANDIĆ

- Omiljena pesma?

"Anđeo Gabrijel", Doris Dragović.

Pitanja za Dragana (o Margit)

- Omiljeno jelo Margit Savović?

Pohovani kačkavalj.

- Koliko Margit ima kilograma?

To ne zna ni ona.

- Šta Margit uvek ima u frižideru

Jabuku.

- Koji broj gradskog prevoza koristi?

12.

- Koje godište je Margitina "mazda"?

'88.

Margitini odgovori:

- Omiljeno jelo?

Knedle sa šljivama.

- Koliko imate kilograma?

70.

- Šta uvek imate u fridžideru?

Crno vino i kelerabu.

- Koji broj gradskog prevoza koristite?

Tramvaj broj 12.

- Koje godište je vaša "mazda"?

'90.

EMIL VAŠ

GORANKA MATIĆ

Dobrivoje Stanojević,

profesor Stilistike i retorike na Fakultetu političkih nauka, tumači gestikulaciju naših političara:

"MLATKO: Rukama najviše mašu Miroljub Labus, Božidar Đelić i Mlađan Dinkić. Njihova gestikulacija pokazuje neposrednu prirodu i želju da što pre reše neki problem. Labusova pesnica nagore - znak odlučnosti, spuštanje pesnice pokazuje gnev, a pesnica odozdo pokazuje želju da se zasuču rukavi i krene na posao. Nasuprot njima, pokreti Branislava Ivkovića i Borislava Pelevića su izveštačeni, gotovo usiljeni i u njima ima nekog lažnog mira.

LJUTKO: Božidar Đelić, Velimir Ilić i Mlađan Dinkić često umeju da 'planu'. Kod Ilića smiren ton lako prelazi u ljutnju, što je znak da nema strpljenja i da ne prikriva svoju prirodu. Đelić je neposredan do granica patetičnosti, ume da se naljuti kao malo dete. Kada je nervozan, Dinkić stisne usne i tada će sigurno da pokaže ljutnju. Njegovo dobovanje po stolu je znak nervozne odlučnosti.

SMEŠKO: Smeh Vladana Batića otkriva njegovu impulsivnu prirodu i čoveka koji brzo misli. Milan Protić se iskreno smeje, čime ostavlja utisak netipičnog političara. Koštuničin osmeh je ukočen, izveštačen, kao da je stalno napet, da mu je neprijatno, ili da hoće svi da ga ostave na miru.

VASPITANKO: Političari se ne trude da ostave utisak da su vaspitaniji nego što zaista jesu, jer ljudi mnogo više vole provokaciju, skandal, uzvikivanja. Impulsivni lideri brže dobiju simpatiju nego smireni. Upiranje prsta prema sagovorniku ili slušaocu jedan je od znakova nevaspitanja. Dinkićev 'prst' znak je upozorenja, a Pelevićev više liči na pretnju.

UČA: Dinkić i Đelić imaju običaj da se igraju olovkom dok pričaju, crtkaju i piskaraju. Time ostavljaju utisak da barataju podacima i da uvek imaju odgovor.

MIRKO: Koštunicu odlikuju mirna gestikulacija i govor. Neprirodna smirenost Tome Nikolića ume da iznervira. Tadićeva smirenost deluje uverljivije. 'Uvežbanu' mirnoću ima Nebojša Čović. Očigledno je da iza njega stoji 'tim' koji ga obučava da bude smiren.

ĆUTKO: Ćutanje Nenada Čanka je takođe gest. Kada posle ćutanja progovori, to ostavlja jak utisak. Pauze u govoru, kao dobar retorički trik, koristi i Koštunica."

("Večernje novosti")

Velimir Ilić šampion

Velimir Ilić, predsednik Nove Srbije i gradonačelnik Čačka, ovogodišnji je šampion rubrike "Izjava nedelje". On je sa četiri izjave osvojio pobedničko postolje.
Prošle godine šampion rubrike "Izjava nedelje" bio je Zoran Đinđić. On je tada sa šest izjava zauzeo tron pobednika.
Vicešampion ove godine je Dušan Mihajlović, ministar policije u Vladi Srbije, sa tri izjave.
Ove godine na treće mesto, sa dve izjave, plasiralo se pet ličnosti: Bogoljub Karić, biznismen, Zoran Živković, republički premijer, Ljubomir Gerić, generalni direktor EPS-a, Nebojša Čović, potpredsednik srpske vlade, i Matija Bećković, književnik i akademik.

Januar

"Meni je posebno zadovoljstvo što su me zvanično distancirali od sebe."
VELIMIR ILIĆ, predsednik Nove Srbije, o odnosima s ostatkom DOS-a

"U politici smo podeljeni na one koji konzumiraju cigarete i one koji ih nabavljaju. Ja spadam u konzumente."
NEBOJŠA ČOVIĆ, potpredsednik Vlade Srbije. ("Nacional")

"Kad se Ustavna povelja nađe pred Skupštinom Srbije, Nova Srbija će za nju glasati reda radi."
VELIMIR ILIĆ, predsednik Nove Srbije

"Ono što se pokazalo danas, jeste da je SPS uspeo da se sačuva u svoj svojoj veličini."
IVICA DAČIĆ, član Glavnog odbora Socijalističke partije Srbije, posle Šestog kongresa partije na kojem nije prihvaćeno naređenje Slobodana Miloševića da se iz stranke izbace Dačić i Milomir Minić (B92)

"Labus izgleda još ima očekivanja da oživi ono što je nekada postojalo, ali je odavno mrtvo."
DRAGAN MARŠIĆANIN, potpredsednik DSS-a, povodom Labusovog predloga članovima DOS-a da se slože oko 10 problema ("Blic")

Februar

"Beograd je najveća džungla u Srbiji."
DUŠAN MIHAJLOVIĆ, republički ministar policije (Studio B)

"Izbori su trenutno politički nepotrebni."
BOJAN PAJTIĆ, predsednik Zakonodavnog odbora Skupštine Srbije i funkcioner DS-a, komentarišući odluku Nataše Mićić da ne raspiše predsedničke izbore

"Naše najveće ekonomske rezerve su u gubicima."
LJUBOMIR GERIĆ, generalni direktor Elektroprivrede Srbije, govoreći o neophodnosti racionalnog trošenja izvora energije. ("Danas")

"Idem u Hag da bih očuvao srpsku državu i srpsku nacionalnu ideju."
VOJISLAV ŠEŠELJ, predsednik Srpske radikalne stranke, objašnjava razloge dobrovoljne predaje Haškom tribunalu ("Blic")

Mart

"To je neki kentaur, koji ima dve zadnjice i nijednu glavu."
MATIJA BEĆKOVIĆ, književnik, govoreći o novoj državnoj zajednici Srbije i Crne Gore ("Blic")

"Da sam dvadeset godina mlađi, znao bih šta bih."
MILORAD VUČELIĆ na tribini SPS-a u Valjevu, govoreći o "nenarodnom režimu"

"Nisam ja Ceca pa da me policija privodi, zna se kakva je moja biografija i ko je moj otac."
JELENA KARLEUŠA, folk zvezda, demantujući glasine da je i ona saslušavana u policiji posle ubistva premijera

"Nemam ništa protiv da se proglasi i crnogorski jezik, s tim što bi se u fusnoti naglasilo poimenično ko sve tim jezikom govori."
MATIJA BEĆKOVIĆ, književnik i akademik, povodom apela Društva nezavisnih književnika Crne Gore da se u Ustav unese odredba o crnogorskom jeziku kao službenom jeziku (Radio "Svetigora")

April

"Tačno je da poznajem mnoge ljude iz podzemlja, ali je tačno da prevrat petog oktobra 2000. godine nismo mogli da ostvarimo sa akademicima, profesorima univerziteta i uglednim javnim i kulturnim radnicima, nego sa ljudima sumnjive prošlosti i ponašanja."
VELIMIR ILIĆ, predsednik Nove Srbije (TV Čačak)

"Mirjana Marković ima više od 58 godina i stekla je sve uslove za penziju. Sada je njena lična volja da li će da podnese zahtev za odlazak u penziju, ali na to ima pravo."
MILAN LUČIĆ, generalni sekretar Skupštine Srbije i Crne Gore

"Žene policajci su pre svega stručne, radne i marljive, o čemu svedoče i njihove ocene sa kursa. Prihvatila ih je i stručna i šira javnost, iako je na početku bilo bojazni kako će građani, prvenstveno muškarci, reagovati na devojke u uniformi na ulici."
MOMČILO PETROVIĆ, pomoćnik načelnika MUP-a Srbije ("Blic")

"Zastava bi po vertikali bila podeljena na levo i desno polje, pri čemu bi se Srbija opredelila za plavu ili belu boju na levom, a Crna Gora za crvenu na desnom polju. Ovo rešenje bi na najbolji način u simboličkom smislu odrazilo karakter unije."
BRANISLAV RADULOVIĆ, portparol SDP-a Crne Gore (Tanjug)

Maj

"Rekao sam ministru finansija Srbije Božidaru Đeliću da je potrebno deset milijardi dolara za modernizaciju avijacije Vojske SCG, ali Đelić nije imao sluha za moje ideje."
BORIS TADIĆ, ministar odbrane Srbije i Crne Gore ("Blic")

"Sve vrste viskija-analiza-VMA."
Iz Službenog dnevnika JOSIPA RAJDE, o poklonima bivšeg direktora carine Mihalja Kertesa ("Blic")

"Najmanje deset puta dnevno smo u kontaktu, doduše u mislima."
DRAGANA KUZMANOVIĆ, generalni sekretar JUL-a, odgovarajući na pitanje da li se čuje s Mirjanom Marković ("Borba")

"Nova Srbija je stvorila Batića. Ja sam ga stvorio i ja ću ga politički uništiti, jer je štetočina."
VELIMIR ILIĆ, predsednik Nove Srbije i gradonačelnik Čačka ("Večernje novosti")

Jun

"Znao sam da Vlajko Stojiljković ima stambenih problema."
BRANISLAV IVKOVIĆ, nekadašnji predsednik stambene komisije, kome se na teret stavlja da je zloupotrebio službeni položaj, na suđenju optuženima za nezakonitu dodelu stanova iz fonda Vlade Srbije ("Večernje novosti")

"Kreveti neudobni. Oprema loša. Sreća da nisam video čime su me operisali."
RADENKO NIKOLIĆ, građanin Kragujevca, u anketi "Blica" o stanju kliničkih centara

"Zaludan pop i jariće krštava."
DUŠAN MIHAJLOVIĆ, ministar policije u Vladi Srbije, komentarišući odluku Ustavnog suda Srbije da predsednik nema ustavna ovlašćenja da unapređuje policijske generale ("Večernje novosti")

"U pripremi su Karadžićeva ratna pisma stranim državnicima, koja će imati tri toma i predstavljaće iznenađujuće otkriće za istoričare. Objavićemo i knjigu njegovih apela i izjava, a potom i sabrane političke zapise, članke i intervjue."
PROFESOR KOSTA ČAVOŠKI, na promociji knjige "Ratne naredbe Radovana Karadžića" ("Večernje novosti")

Jul

"Kako vam izgleda ovakva vest: Ambasador SCG posetio Buša i zahtevao da smeni njegovog portparola za štampu jer se on loše ponaša prema novinarima."
ŽARKO KORAĆ, potpredsednik Vlade Srbije, analogijom odgovara na pitanje šta misli o tvrdnji američkog ambasadora Montgomerija da je Vladimir Popović stajao iza kampanje TV Pink protiv B92 ("Blic")

"Ostaviću policiji nekoliko dana da završi svoj posao, pa ako oni ne saopšte ko mi je minirao mercedes, saopštiću ja."
RADISAV RODIĆ, vlasnik "Glasa javnosti" i "Kurira" ("Blic")

"Ja sam privatnik, nisam ni blizu srpske vlasti."
BOGOLJUB KARIĆ, komentarišući izjavu guvernera Dinkića da sponzoriše njegovo smenjivanje ("Blic")

"Toliko stručnjaka ne postoji u Narodnoj banci. NBS je jedna konzervativna institucija, kakva i treba da bude, i u njoj rade dobri činovnici koji poštuju pravila."
ZORAN ŽIVKOVIĆ, republički premijer, komentarišući izjavu guvernera Mlađana Dinkića da će s njim iz NBS otići 15-20 eksperata ("Politika")

"Znam da je lustracija za neke frustracija."
NEBOJŠA ČOVIĆ, potpredsednik srpske vlade povodom izjave Nenada Čanka da će morati da objasni mnogo toga u vezi sa zakonom o lustraciji ("Glas javnosti")

Avgust

"Osam je godina kako se mudri i manje mudri, obrazovani i manje obrazovani, svedoci, ali i oni koji ništa nisu videli, pitaju šta nam se to desilo, zašto se desilo i kako se desilo. Ono što je važno to je da pamtimo svoju nesreću."
MIHAILO ARNAUT, protojerej stavrofor, na parastosu žrtvama Oluje ("Večernje novosti")

"U našim uslovima, neozbiljno je pomisliti da glumac može da se bavi ozbiljnim političkim poslovima."
VELIMIR BATA ŽIVOJINOVIĆ, glumac, dugogodišnji poslanik SPS-a u republičkom parlamentu i predsednički kandidat te stranke na izborima 2002. godine (Beta)

"Trudićemo se koliko je to u našoj moći, a velika nam je moć, da proslavimo dvesta godina moderne srpske države."
ZORAN ŽIVKOVIĆ, republički premijer (B92)

"Desetak ljudi iz (Đinđićevog) obezbeđenja imalo je kriminalne dosijee, i izgleda da su oni uživali veće poverenje od školovane policije."
ĐORĐE MAMULA, funkcioner Demokratske stranke Srbije, o izveštaju vladine komisije o atentatu na Zorana Đinđića ("Glas javnosti")

Septembar

"Srbija uber alles."
VLADAN BATIĆ, ministar pravde u Vladi Srbije, opravdavajući nedolazak na sednicu Skupštine SCG (B92)

"Oči kod čoveka su postavljene napred."
JOVO TOŠEVSKI, profesor Medicinskog fakulteta u Kragujevcu, u stalnoj rubrici "O večitom muškom cilju" ("Politika")

"Ministar Tadić je češće u jedinicama nego bilo koji komandir čete."
BLAGOJE GRAHOVAC, savetnik predsednika Srbije i Crne Gore za odbranu i bezbednost (Tanjug)

"Ako Čume svedoči protiv svih svojih prijatelja iz surčinsko-zemunskog klana da bi makar za mrvicu poboljšao svoj položaj u slučaju ubistva premijera Đinđića, ne vidim zašto bi mu u ovom procesu verovali na reč. Pa, on bi sada ispričao i da zna ko je ubio Kenedija."
VELJKO DELIBAŠIĆ, advokat porodice ubijenog generala MUP-a Boška Buhe ("Ekspres")

Oktobar

"To je naš mentalitet koji smo povukli na većinski narod."
PREDSTAVNIK ROMSKE ZAJEDNICE na sastanku sa delegacijom Saveta Evrope, objašnjavajući zašto Romi imaju čak tri nacionalna veća

"I kafana ima šefa sale..."
DRAGOLJUB MIĆUNOVIĆ, predsednički kandidat, obrazlažući potrebu da Srbija izabere predsednika

"U Srbiji samo BIA i oni koji imaju sredstva da to rade na drugi način, a svako ko ima tu tehnologiju to može da radi, a to je veliki broj zemalja koje to rade iz svemira, da kažem prisluškuju celu planetu, pa ne treba iz toga isključiti mogućnost da to neko radi i u Srbiji."
DUŠAN MIHAJLOVIĆ, ministar policije u Vladi Srbije, na pitanje ko se bavi prisluškivanjem u Srbiji

"Ove zime ne planiramo restrikcije struje."
LJUBOMIR GERIĆ, generalni direktor EPS-a ("Glas")

"Nema ništa čudno što je protestu prisustvovao jedino predsednik Skupštine Vojvodine Nenad Čanak, pošto je skup najavljen kao protest policajaca i njihovih saradnika."
BORO LAZUKIĆ, aktivista Narodnog pokreta Otpor, o protestnom mitingu policije u Beogradu

Novembar

"Imam dve pacijentkinje kojima su silikonske grudi spasle život. Prvoj su u saobraćajnoj nesreći poslužile kao vazdušni jastuci koji su sprečili ozbiljne povrede grudnog koša. Drugoj su poslužile kao pancir, koji je znatno usporio i preusmerio metak."
PRIM. DR MILAN COLIĆ ("Blic")

"S ponosom idem u Hag, jedva čekam da vidim čestite Srbe, da poljubim ruku borcima za srpski narod i otadžbinu - Vojislavu Šešelju i Momčilu Krajišniku."
VLADIKA MILEŠEVSKI FILARET ("Večernje novosti")

"Zato i pijem svaki dan tablete protiv straha."
BOGOLJUB KARIĆ, biznismen, odgovarajući na pitanje da li se boji ("Insajder" TVB92)

"Oni nemaju centar za evaluaciju, kao i centar za usklađivanje centara, ali ne postoji ono najvažnije, centar za planiranje centara."
PROF. LJUBA PROTIĆ, direktor Matematičke gimnazije u Beogradu, kometarišući reformu školstva

Decembar

"Svi u kući merili pritisak!"
JOVANA IZ VETERNIKA odgovara na pitanje - šta ste radili na Dan Republike. ("Blic")

"Setili se sela, napali kokošinjce, staje i svinje..."
MARJAN RISTIČEVIĆ, nesuđeni predsednik i kandidat koalicije "Za narodno jedinstvo", o izbornoj kampanji

"Navikli smo da sve radimo pre roka i zato smo rešeni da pobedimo pre 31. decembra."
ZORAN ANĐELKOVIĆ, generalni sekretar SPS-a, siguran u ishod predstojećih izbora

"Morao sam da prodam stan koji sam dobio od države da bih platio porez na ekstraprofit."
TOMISLAV NIKOLIĆ, nosilac liste Srpske radikalne stranke ("Utisak nedelje")

piše: Zoran Stanojević

Smuvane telekomunikacije

Da imate viška novca, da li biste ga investirali u zemlju s telekomunikacijama na nivou Kostarike, Bugarske ili Belorusije? Za šta god da se opredelite, proći ćete bolje nego da uložite u Srbiju i Crnu Goru, barem kada je taj kriterijum u pitanju. Naime, prema proceni Međunarodne telekomunikacione unije (ITU) SCG se nalazi u grupi zemalja sa umerenim (medium) nivoom telekomunikacija, to jest s indeksom digitalne pristupačnosti 0,45 koliko imaju i Jordan, Kolumbija i Južna Afrika.

Postoje četiri nivoa (visok, natprosečan, umeren i nizak), a u našem je 58 zemalja, na primer Rumunija, Turska i Makedonija (0,48), BiH (0,47) i Albanija (0,39). Među 40 natprosečnih su Mađarska (0,63), Hrvatska (0,59) i Bugarska (0,53), elitu od 25 zemalja predvode Švedska (0,85) i Danska (0,83), a tu je negde i Slovenija (0,72), izjednačena sa Francuskom i Italijom. Listu zatvaraju Burkina Faso (0,08) i Niger (0,04).

Kriterijumi po kojima se ovaj indeks formira jesu infrastruktura (broj fiksnih i mobilnih telefona na 100 stanovnika), cena internet pristupa u odnosu na bruto nacionalni proizvod, pismenost i obrazovanost nacije, kvalitet internet pristupa i broj korisnika interneta na sto stanovnika. Smatra se da tek kombinacijom ovih faktora dobijamo stvarnu sliku o mogućnostima stanovnika neke zemlje da koriste telekomunikacije. Svaki za sebe može da zavara; negde je mreža razvijena ali je upotreba preskupa, negde ljudi jednostavno nemaju dovoljno znanja ili obrazovanja da bi je koristili, makar im bila na dohvat ruke po pristupačnoj ceni.

Kada se u SCG govori o investicijama sa strane, pitanje telekomunikacione infrastrukture retko se spominje, mada je investitorima od izuzetne važnosti. Uključivanje neke (kupljene) fabrike u Srbiji u veći sistem znači i povezivanje u kompanijski intranet, što podrazumeva dobre telekomunikacije po prihvatljivoj ceni. Mada ima kupaca koji bi se zadovoljili samo pristojnim telefonskim vezama, pod uslovom da im se pozivi ne pretvaraju, mimo njihove volje, u "telefonske pričaonice" ("ma, neko se meša"), taman i ako su se "dvoje tako smuvali".

Kvalitet telekomunikacija u Srbiji biće, prognoziramo, jedno od ključnih poslovnih pitanja u narednoj godini. Ako ni zbog čega drugog, a ono zbog toga što je 2004. poslednja godina Telekomovog monopola u fiksnoj telefoniji, makar formalno. Objektivna (pr)ocena da lošije telekomunikacije u Evropi od SCG imaju još samo Albanija i Moldavija baca drugu vrstu svetla na nedavne izveštaje Telekoma o uspešnom poslovanju. Nije sve u profitu, naročito kada je reč o državnim monopolima, koji se uspostavljaju upravo zbog zaštite interesa građana. I ne samo korisničkih.

Početak nove godine na neki način obavezuje na obećanja i prognoze. U tom smeru interesantno je viđenje londonskog "Gardijana" o tome šta će biti neophodne sprave u našem životu 2004. Dakle, mobilni telefoni s kamerama koje snimaju pristojne slike, prenosivi video-plejeri s ekranima veličine naše lične karte, DVD video-rekorderi koji bi trebalo da zamene sadašnje VHS, bežično povezivanje svih tih uređaja u kući i 3G mobilna telefonija. Velika Britanija je 12. na gore navedenoj listi zemalja sa indeksom telekomunikacija 0,77. Prisustvo navedenih spravica u vašem životu ilustrativno će govoriti o ličnom držanju koraka ili zaostajanju za tehnološkom elitom.

CPU
Škola računara
Dečanska 14/V
(Dom Sindikata)
tel: 3234-317, 3233-528;
e-mail: office@cpu.co.yu
Microsoft sertifikati

Срећна нова година
и Божић

Живели!

SKOVIN d.o.o.
www.skovin.co.yu

piše: Nadežda Milenković

Šta se dogodilo sa Širli Templ

Ritam od kojeg ožednimo i pojurimo ka šanku

Nekada, dok smo se još sporazumevali više rečima nego slikama, i naslovi filmova su bili duži. Šta se dogodilo sa Bebi Džejn, Pogodi ko dolazi na večeru, Ko je ubio Liberti Valasa... Onda je odlučeno da nemamo vremena, a i da nismo sposobni za dugu koncentraciju, pa su počeli da nam se obraćaju sve kraćim naslovima koji više nisu postavljali pitanje, već su odmah davali jezgrovit odgovor. Predator, Terminator, Blejdraner. Sa dugih ruskih romana prešlo se na bilborde – ono što ne može da se saopšti za tri sekunde ne zaslužuje ni da se kaže. Tihi Don je skratio tok, Rat i mir je prešao u vesti. I to telegrafske. I to mnogo više rat nego mir. Jer, mira ima manje, a i dosadan je, brate – ko bi hteo da po ceo dan sluša jedno te isto o miru u svakoj pojedinačnoj zemlji?

Ubrzala se i muzika. Ne razvlačimo se više sa Oooovčaaraa i Kaaablaaraa... jer niko nema živaca da sačeka sledeću strofu. *Trči* Mile lajkovačkom prugom. Moj Milane, jabuko sa grane ima skraćen vojni rok, a može i civilno da ga služi pa je stvarno nepotrebno da patetišemo 'oće li da zastaje kod kapije i da nogom stane, maramicom mane. Ukinut je i šablon: spori, napeti ritam u strofi, brzi, razrešujući u refrenu – sad pesme imaju samo refren, a i on zvuči kao da se uporno ponavlja jedna ista reč. Muzika više nema zadatak da u nama budi emocije – dovoljno je (i poželjno) da probudi samo ritam. I to ritam od kojeg ćemo da ožednimo i pojurimo ka šanku i tako doprinesemo opstanku svetske privrede. Plašili su nas pričom da se u filmove ubacuju kratki, oku nevidljivi kadrovi kojima se ispod praga draži deluje propagandno na nas, a zapravo su to počeli da postižu muzikom. Em je brže, em nije zabranjeno. A i zašto bi se mučili u montaži i izlagali riziku krivičnog gonjenja kad mogu da nas natenane indoktriniraju onim kadrovima koje svi lepo vidimo, a koji nam se još i dopadaju? I to ne samo kroz TV spotove već i kroz filmove. Republikanci su, na primer, imali puno razloga da podrže ili čak finansiraju snimanje Forest Gampa – ima li

lepšeg načina da svet učinite prijemčivim za Džordža Buša mlađeg čiji je količnik inteligencije zamalo pa duplo manji nego prethodnikov? Ali za tako nešto potrebno je da imate dugoročnu strategiju, a za nju treba da imate ideologe i živce, što mi nemamo. Nemamo mi vremena za dugo i komplikovano planiranje. Kao da nije dovoljno što nam se realizacija oteže ko gladna godina, nego treba još i da se trtkamo oko toga šta ćemo i kako ćemo. A i ko bi nam smislio ideologiju? Čak i da ima takvih, ko im garantuje da će ostati na vlasti? A ako neće ostati, za čije babe zdravlje da se muče? Mislite da je to mali posao smisliti i realizovati toliko široku i duboku kampanju koja treba da daje rezultate možda tek sledećoj generaciji? Ko to voli – nek ide u nastavnike, a ne u političare. Pa Neda Arnerić nam je lepo objasnila da su poslanici samo đaci i da ne cinkare drugare koji prepisuju. To rade zaštićeni svedoci.

Požurite, uskočite brzo u novu godinu, ali je krckajte polako, meraklijski. Nemojte da se opet sledećeg decembra pitate gde vam prolete.

prognoza vremena

od četvrtka 1. januara → do četvrtka 8. januara

Prognozu u nedelju, 28. decembra 2003. uradio Meteos, http://www.meteos.co.yu

min/max u °C	četvrtak	petak	subota	nedelja	ponedeljak	utorak	sreda
Beograd	1/6	0/7	3/6	0/4	2/5	0/3	-2/0
Vojvodina	0/6	-1/6	1/5	-1/3	1/5	0/2	-2/0
Centralna i južna Srbija	3/5	-1/4	2/6	0/5	1/5	0/4	-1/1
Crna Gora	8/15	9/14	8/15	6/14	9/14	8/11	6/10

Promenljivo

U novogodišnjoj noći suvo i temperatura uglavnom iznad nule. Početkom nove godine relativno toplo i promenljivo oblačno uz prolaznu kišu. Samo na planinama padaće sneg. Krajem perioda postepeno zahlađenje sa snegom i u nižim predelima.
Na Crnogorskom primorju promenljivo vreme s jugom, burom, kišom i suncem.

OKUSITE TWININGS OF LONDON TRADICIJU!

Foto: ©Zoran Jus

Kako pobediti pčelinjeg krpelja

Varroa destructor je krpelj koji za kratko vreme može da desetkuje košnicu i protiv koga pčelari koriste raznovrsna sredstva, uključujući i pesticide, a čiji se ostaci često nalaze u medu, vosku i propolisu. Novi propisi Evropske unije direktno zabranjuju prisustvo ovih materija u pčelinjim proizvodima i to može biti prepreka za izvoz našeg meda. Naravno da ni domaći potrošač ne želi da bude potcenjen. Uostalom, med je oduvek važio za zdravu i prirodnu namirnicu. Zato je u interesu samih proizvođača da on i drugi pčelinji proizvodi ostanu na tako dobrom glasu. O izazovu nazvanom *Varroa destructor*, nedavno se govorilo na Drugom savetovanju o biologiji i zdravstvenoj zaštiti pčela, održanom na Fakultetu veterinarske medicine u Beogradu

Piše: Dubravka Marić

Mnogo je razloga za čovekovu opčinjenost pčelama. Med je svakako jedna od najstarijih, najomiljenijih i najdragocenijih namirnica na jelovniku ljudske vrste. On nije samo ukusna i prirodna poslastica nego i lek, ali kao takav nije i jedini pčelinji proizvod sa blagotvornim svojstvima po zdravlje i lepotu. Dobra organizacija, čvrsto ustrojstvo, solidarnost, hijerarhija i podela rada kao odlike pčelinje zajednice bile su još jedan razlog za čovekovo divljenje prema pčelama i nešto sa čime se moglo poreditи i ljudsko društvo pčele, baš kao i čoveka, ugrožava isti parazit krpelj.

Početkom prošlog veka naučnici su shvatili da toplokrvna bića nisu i jedina stvorenja na Zemlji koje napada krpelj. Tada je Edvard Jakobson na ostrvu Java, u Indoneziji, među tamošnjom istočnom medonosnom pčelom vrste *Apis cerana* uočio postojanje varoe ili pčelinjeg krpelja. Uzorak koji je poslao u Holandiju, 1904. godine ispitao je njegov kolega Žerar Edemans koji je opisao novu vrstu krpelja i nazvao je *Varroa jacobsoni, Oudemans (1904)*. Ovaj krpelj ostao je nezapažen i, takoreći, zaboravljen sve do početka sedamdesetih godina prošlog veka kada je *Varroa* primećena i na zapadnoj medonosnoj pčeli vrste *Apis mellifera*, postajući problem gotovo čitavog sveta koji donosi velike gubitke pčelarstvu kao poljoprivrednoj grani.

U Evropi je dokazano prisustvo isključivo korejskog tipa *Varroa destructora*, a on nastanjuje i Srednji istok, južne delove Afrike, kao i Severnu i Južnu Ameriku. Japansko-tajlandski tip *Varroa destructora* živi u Severnoj i Južnoj Americi i ne nanosi tako velike štete populaciji pčela kao prvi tip. Dosadašnja saznanja ukazuju na postojanje četiri vrste krpelja roda *Varroa* i to su *V. jacobsoni*, *V. undervoodi*, *V. rindereri* i *V. destructor*. Tokom poslednjih 40 godina ona se naselila na svim kontinentima izuzev Australije i Centralne Afrike, a njen životni prostor je sve veći zbog prevoza pčela i matica brodovima i avionima ili usled selidbenih aktivnosti samih pčelara. Krpelji se prenose iz društva u društvo putem pčelarske opreme, zaraženih pčela koje zalutaju u druge košnice, kao i pčelama-pljačkašima zajednica oslabljenih napadom varoe.

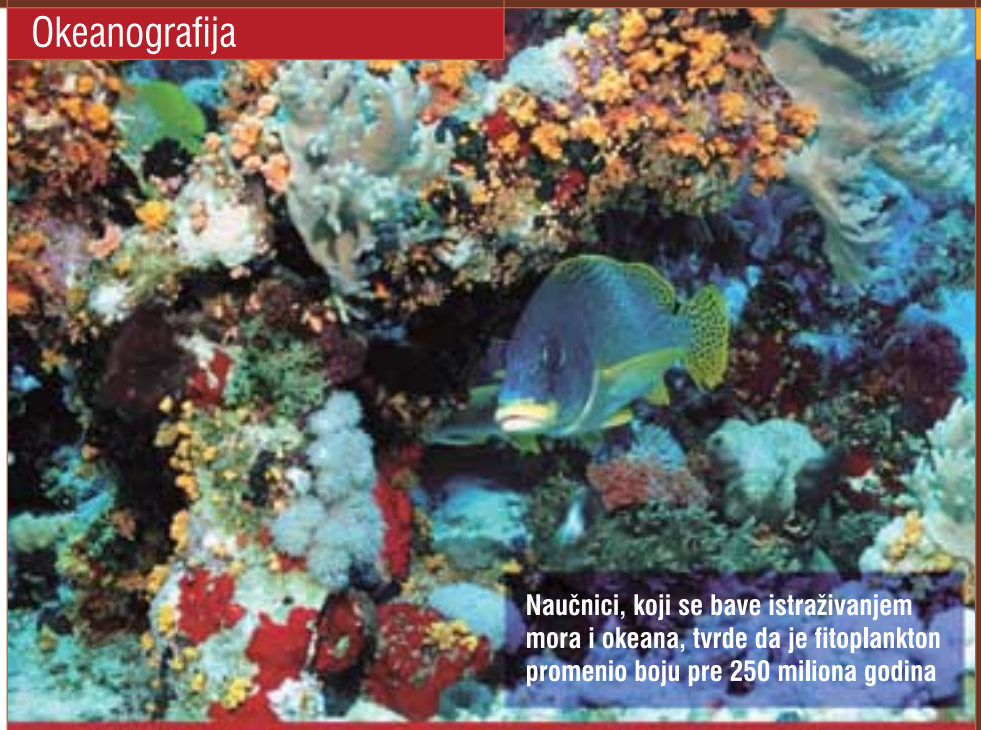
Ovaj krpelj nanosi dvostruku štetu tako što se kao parazit hrani hemolimfom pčela čime ih iscrpljuje i, istovremeno, prenosi razne viruse izazivače drugih bolesti ovih prirodi i čoveku korisnih insekata. Pčelinje larve obolele od varoze pokazuju uznemirenost i razvijaju se u mlade pčele sa nepravilno razvijenim delovima tela, a imaju i promene na stomaku, neodgovarajući položaj krila ili nedostatak jednog od njih, pa često i patrljke umesto krila. Pčele zaražene varoom pokušavaju da polete, ali im to ne uspeva. Moguće ih je videti kako puze po travi ispred košnica, prevrću se na leđa i umiru. Ukoliko se zakasni sa uništavanjem varoe, pčelinja zajednica koja je napadnuta može biti uništena. Zbog laganog toka varoze na samom početku epidemije, ali i usled činjenice da ona za to vreme neće umanjiti produktivnost pčelinje zajednice, prvi klinički simptomi se zapažaju posle dve do tri godine. Čim stepen zaraženosti pčela pređe pet procenata, počinje nagli porast populacije varoa. Ta stopa će tokom jeseni postepeno rasti zbog ubrzane reprodukcije varoe, ali i kao posledica smanjenja broja pčela što se odražava i na povećanje relativnog broja napadnutih pčela. Najnovija saznanja ukazuju da pčelinja zajednica propada kada u njoj boravi između pet i šest hiljada varoa.

S obzirom na to da je *Varroa destructor* krpelj koji se razmnožava velikom brzinom, pčelari koriste raznovrsna sredstva uključujući i pesticide, čiji se ostaci često mogu naći u medu, propolisu i vosku. I pored delotvornosti ovakvih sredstava u svetu se sve više radi na iznalaženju drugačijih metoda. Među njima su i genetsko-selekcione mere zasnovane na praćenju higijenskog i negovateljskog ponašanja pčelinjih zajednica radi stvaranja novih linija pčela otpornih na bolesti, na primer, odgajanjem matica koje mogu da zaustave reprodukciju napasnika.

Razvoj varoe u pčelinjem društvu, klimatski uslovi i dužina perioda pogodnog za pašu (kod nas on počinje cvetanjem voća, a završava se cvetanjem livade i lučenjem medljike tj. prerađenih izlučevina biljnih vaši), predstavljaju činioce koji mogu da utiču na izbor strategije za borbu protiv ovog krpelja. Novi standardi Evropske unije o kvalitetu pčelinjih proizvoda strogo zabranjuju prisustvo rezidua u njima, a to isključuje primenu hemijskih preparata tokom medobranja. Prema istraživanjima obavljenim u saradnji Katedre za biologiju Fakulteta veterinarske medicine iz Beograda i Poljoprivrednog fakulteta iz Beograda, utvrđeno je da premda populacija varoe u ovom osetljivom periodu raste, primenom biotehničkih mera njena brojnost može biti svedena na prihvatljiv nivo. Među biotehničkim merama korišćenim u svetu za borbu protiv varoe jesu metod klopke, ograničavanje legla, isecanje poklopljenog trutovskog legla, korišćenje rama građevnjaka, upotreba trutovskog saća kao mamca ili stvaranje mladih društava. Od biofizičkih mera primenjuju se seoba pčelinjih zajednica i osunčavanje

Nauka je već stvorila pčele-mutante koje su dovoljno agresivne i same mogu da uklone krpelja. Šta će se dogoditi ako Varroa destructor uspešno odgovori i na ovaj čovekov izazov?

košnica, a sve se više koristi i termička metoda. Profesori beogradskog Poljoprivrednog fakulteta, Mića Mladenović i Dragoljub Konstantinović su još 1985. godine u Japanu, stručnoj javnosti predstavili rezultate metoda termičko-hemijskog suzbijanja varoe. Biotehničke i termičke metoda ne utiču loše na pčele i leglo, ne narušavaju podelu rada u zajednici, isključuju opasnost od zagađenja pčelinjih proizvoda, omogućavaju dobijanje dodatnih količina voska (pojedini efikasni akaricidi se izuzetno dobro talože u vosku), delotvorni su i do 80 procenata i mogu se preporučiti kao dopunske mere u sanaciji varoze. Ipak, i pored poznavanja mnogih načina borbe protiv krpelja pčela, čovek je itekako svestan da nije lako pobediti neprijatelja koji predstavlja pravog diva među grinjama, tim živim fosilima neizmenjenim već 400 miliona godina. Varoi nimalo ne smeta to što je slepa, jer se dobro orijentiše i kreće se velikom brzinom. Takođe je opremljena i tvrdim omotačem koji je uspešno štiti od pčela.
Nauka je već stvorila pčele-mutante koje su dovoljno agresivne i same mogu da uklone krpelja. Šta će se dogoditi ako *Varroa destructor* uspešno odgovori i na ovaj čovekov izazov? Odgovor verovatno glasi - evoluciji nikad kraja...

Naučnici, koji se bave istraživanjem mora i okeana, tvrde da je fitoplankton promenio boju pre 250 miliona godina

Crvena boja pod morem

Zelena boja bila je dominantna i na kopnu i u okeanu do pre nekih 250 miliona godina, dok nije došlo do promene sadržaja kiseonika, najverovatnije izazvane nekom kataklizmom koja je dovela do preovladavanja crvene boje među osnovnim biljnim vrstama današnjih okeana. Ovo je zaključak okeanografa sa Rutgersa, Državnog univerziteta Nju Džersija, publikovan u jednom od poslednjih brojeva magazina Nature.
Proučavajući drevne fosile i sadašnje vrste mikroskopski malih okeanskih biljaka, nazvanih fitoplankton, naučnici su došli do nedvosmislenih dokaza da je, posle globalnog smanjenja sadržaja kiseonika u okeanu koje je dovelo do nestanka 85 procenata živih organizama koji su naseljavali okean pre 250 miliona godina, pri kraju ere Permiana, došlo do "fitoplanktonskog razdvajanja". "Ovo je prokrčilo evolutivni put crvenog fitoplanktona", kaže jedan od koautora ove teorije, Pol G. Falkovski, profesor u okviru Programa ekološke biofizike i molekularne ekologije na Institutu za pomorske i priobalne nauke Univerziteta Rutgers (Rutgers' Institute of Marine and Coastal Sciences - IMCS).
Era Permiana okončana je globalnim izumiranjem živih organizama koje je, naučnici veruju, povezano sa sudarom velike komete sa našom planetom ili vulkanskim erupcijama i eksplozijama na samoj Zemlji. "Biljke na zemlji su zelene i one su nasledile ćelijske komponente koje su im dale zelenu boju pre 400 miliona godina", kaže Falkovski. "Međutim, fitoplankton kao i mnoge okeanske biljke su crvene boje jer su nasledili ovaj pigment pre 250 miliona godina. Naša istraživanja ukazuju na činjenicu da je globalno smanjenje sadržaja kiseonika u okeanima promenilo hemiju okeana koja je selekcionirala crveni fitoplankton. Od tada, okeanom dominira crvena boja."

Ove i druge aktuelnosti iz nauke i tehnologije očekuju vas u jednom od budućih brojeva časopisa SciTech

POSLE ZATVARANJA BIRAČKIH MESTA

Stranački život, smrt, ambicije i kombinatorika

Reporteri "Vremena" su obišli izborne štabove svih relevantnih partija u trenutku kada su postali poznati rezultati vanrednih parlamentarnih izbora. Kako je izgledalo u partijama koje su prešle cenzus, kako u onim ispod njega, šta o svemu kažu stranački lideri i čemu se nadaju

Nastavak sa strane 8

DEMOKRATSKA STRANKA

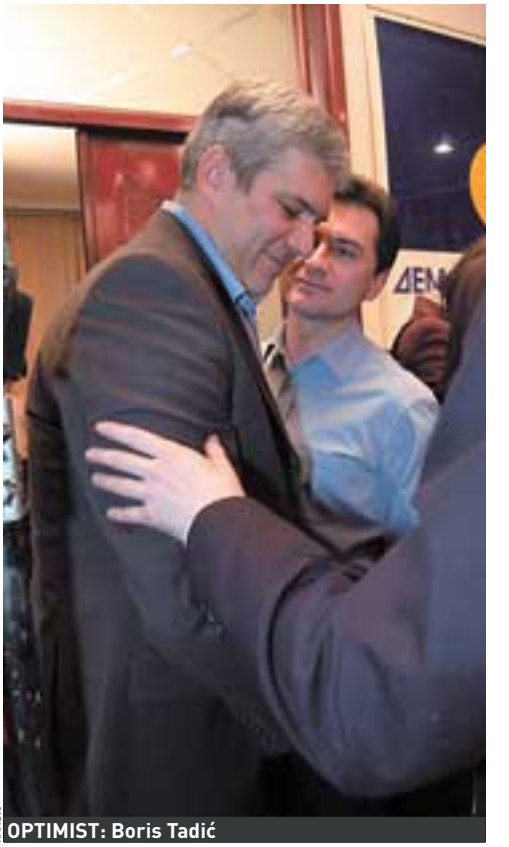
Manjak aspirina

Vidno neraspoložen, Boris Tadić je prvo zatražio čašu vode. Pola sata kasnije, izrazio je zadovoljstvo i optimizam. Malo nakon toga, rekao je da ide da popije aspirin. Atmosfera tokom izborne noći u DS-u u potpunosti je odgovarala Tadićevom psihofizičkom stanju: najpre tmurna, potom ekstatična, a u konačnom zbiru nikom jasna

Kada je nosilac izborne liste Demokratske stranke 28. decembra uveče ušao u prepune prostorije stranke, činilo se da te izborne noći u Krunskoj 69 neće biti slavlja. Prva rečenica koju je neuobičajeno bled i vidno nervozan izgovorio Boris Tadić bila je: "Mogu li da dobijem čašu vode?". Bilo je 22 časa i 19 minuta. Nekih pola sata kasnije, kada se već oporavljen i nimalo bled obratio prisutnima, malo je onih koji su očekivali da će se to obraćanje bazirati na tezi da je "sada jasno da bez Demokratske strane nema, niti će biti demokratske vlade" i na ocenama da je postignut izborni rezultat "dobar, veoma dobar". Tadićevo dobro raspoloženje u tom trenutku delile su, kako se čini, i stranačke kolege - međusobno komunicirajući osmesima i pobednički podignutim palčevima, čak su i neznanično tvrdili da su "jako zadovoljni" i da je pravo čudo što "vi novinari dižete frku". Ipak, kada se gužva malo raščistila, isti taj radosni nosilac izborne liste je na pitanje šta će sad, odgovorio: "Idem da popijem aspirin."

Što se tiče predstavnika stranaka pridruženih DS-u na izbornoj listi, "bratske" stranke su bratski podelile i emocije u vezi s rezultatima. Predsednik GSS-a Goran Svilanović decidirano je ustvrdio da su "jedini pobednici ovih izbora DS i SPO", a Tadićevo obraćanje propratio je uzvikom "Bravo, Borise!". Nešto skeptičniji bio je predsednik DC-a Dragoljub Mićunović: u kratkom razgovoru za "Vreme" istakao je da je "zadovoljan utoliko što su demokratske partije opstale i to kao nezaobilazan politički činilac", ali da je "ipak očekivao više". No, kako su na takve i slične (vrlo retke) konstatacije čak i najviši funkcioneri nezvanično isticali tezu "gde smo bili pre dve nedelje, ovo je super", bilo je jasno da mesta razočaranju neće biti. Bar ne na adresi Demokratske stranke. I bar ne javno.

Tokom izborne noći, prostorije DS-a izgledale su bar isto toliko haotično koliko i emocije nosioca liste, kandidata na listi i stranačkih kolega. Skučen prostor, malo stolica (među kojima je pet bilo rezervisano za pripadnike obezbeđenja, ali su momci ipak ustupali mesta ukoliko ih lepo zamolite), kontradiktorne informacije sa svih strana. Da zlo bude veće, demokratama se ni posluženje nije baš "primilo": više od sto prisutnih posluženo je s nekoliko flaša kisele vode i fante, kao i s dva tanjira rolovanog mesa i ćevapa. Informacije radi, takvo kakvo je bilo, posluženje je "planulo" za tačno deset minuta (merili smo!). Da li je bar aspirina bilo u dovoljnoj količini, za sada nije poznato.

V.ANDIĆ

OPTIMIST: Boris Tadić

TAMARA SKROZZA

A.ANDIĆ

ODLUKA NA GLAVNOM ODBORU: Vojislav Koštunica

DEMOKRATSKA STRANKA SRBIJE

Čekajući Koštunicu

Zašto članovi Glavnog odbora moraju da ćute pre obraćanja predsednika stranke, a predsednik stranke ne saopštava odluke pre nego što o tome ne odluči GO, i ko će preseći taj začarani krug

Možda je Demokratska stranka Srbije gubitnik vanrednih parlamentarnih izbora, jer je u duelu za titulara nacionalnog dostojanstva poražena od Srpske radikalne stranke, ali Vojislav Koštunica nema razloga za nezadovoljstvo. Lider DSS-a ostvario je nedostižnu prednost u svojoj omiljenoj disciplini, stvaranju atmosfere tihe neizvesnosti. Ponovo od njega zavisi gotovo sve: vreme sazivanja konstitutivne skupštine, izbor mandatara nove vlade, sastav budućeg kabineta ali i to, da li će organi nove vlasti uopšte biti formirani ili će biti raspisani novi izbori. Ništa od toga se, naravno, ne može znati odmah. Potrebno je sačekati dok o svemu ne odluči Glavni odbor Demokratske stranke Srbije, i takva strategija mogla se naslutiti još od trenutka kada su otvorena vrata njihovog izbornog štaba u Pariskoj ulici.

Dok su se simpatizeri Srpske radikalne stranke lagano zagrevali uz četničke koračnice, a potom slavili uz podvriskivanje i topot iz kluba u neposrednom susedstvu, izveštačima iz DSS-a preostalo je jedino da zure u ekran televizora na kome je neko, kao u trenucima vrhunskog beznađa, vrteo kanale, šetajući prisutne s jednog programa na drugi, na kojima su se smenjivali čelnici drugih partija. Oni koji rukovode Demokratskom strankom Srbije bili su tokom čitave večeri u nekoj vrsti celibata prema iznošenju vlastitog mišljenja o ishodu izbora. Tog zaveta ćutanja bio je jedino pošteđen potpredsednik DSS-a Zoran Šami koji je iznosio preliminarne izborne rezultate, ali se i to svodilo na jezik brojki sve dok se, negde posle ponoći, nakon što su predsednici, potpredsednici, portparoli, sekretari, članovi i nosioci izbornih lista drugih partija rekli sve šta su mogli, nije pojavio sam Vojislav Koštunica.

Summa summarum, Srbija je bliža formiranju vlade nego novim izborima; za uspeh SRS-a najodgovornija je vladajuća politika u Srbiji, ali i strategija pritisaka međunarodne zajednice; DSS je prvi među demokratskim strankama u novom parlamentu uprkos svim iskušenjima. Ključnu dilemu, da li njegova stranka namerava da uđe u vladu ili da ostane u opoziciji, Koštunica je odlučno presekao rekavši da želi da zaustavi propadanje Srbije, a da se na to najviše može uticati sa vlasti. Naravno, sve će se znati nakon sastanka Glavnog odbora, jer o tome ne odlučuje jedan čovek, makar on bio i predsednik, već rukovodstvo stranke.

Jedino nije najjasnije zašto članovi Glavnog odbora moraju da ćute pre obraćanja predsednika stranke, a predsednik stranke ne saopštava odluke pre nego što o tome ne odluči GO, i ko će preseći taj začarani krug.

SLOBODAN KOSTIĆ

SPO

Monarhija ni j

"Šta ja mislim kako je trebalo da glasa narod Srbije, govorio sam u predizbornoj kampanji. Narod Srbije nije tako glasao i tu više nema šta da se razmišlja. Pred sobom imamo presudu", izjavio je Vuk Drašković

"Ulazak Srpskog pokreta obnove i Nove Srbije u parlament od velikog je značaja jer konačno, nakon tri godine, odjeknuće glas ove nacionalno-demokratske Srbije", rekao je Vuk Drašković u prvom i jedinom obraćanju novinarima u izbornoj noći, naglašavajući da je najvažnija poruka ovih izbora da "niko više nema prava na stranačka nadgornjavanja i lične sujete". Od ovih izbora su, kako je rekao, očekivali više, ali i da je dobro i ovako kako je: "Šta ja mislim kako je trebalo da glasa narod Srbije, govorio sam u predizbornoj kampanji. Narod Srbije nije tako glasao i tu više nema šta da se razmišlja. Pred sobom imamo presudu, ma šta mi o njoj mislili." Ove dve strankeSPO i NS, kako je rekao, spadaju u demokratsko-reformski blok a da rezultati izbora sami po sebi govore kako će se formirati nova vlast: "To više nije stvar bilo čije volje, već proste matematike koju su nametnuli birači." Ni u kom slučaju, naglasio je više puta, neće biti pregovora o formiranju nove vlade sa onima koji su bili na

POVRATAK U SKUPŠTINU: Vuk Drašković

je uslov

vlasti do petooktobarskog prevrata: "Mi poštujemo izbornu volju naroda i svakog birača koji je glasao za Srpsku radikalnu stranku i Socijalističku partiju Srbije, ali programi ovih stranaka ipak nemaju ništa zajedničko sa nama." Po njemu, stabilnost buduće vlade zavisi od ozbiljnosti i odgovornosti demokratskih snaga ali da ove dve stranke nikako ne mogu da snose odgovornost za sve ono što se unutar tih snaga događalo za poslednje tri godine. Na tom "kristalno jasanom stavu" će insistirati u razgovorima o sastavljanju nove vlade, ako do tih razgovora dođe. "Mi predlažemo da se okrene novi list i da se sve podredi interesima nacije i države: brzo, odlučno i odgovorno. Pred nama su poslovi od kojih se ne zna koji je hitniji: od donošenja novog ustava i niza sistemskih zakona, harmonizovanja našega prava i institucija sistema sa Evropskom unijom, borbe protiv kriminala i izmene poreske politike, do smanjivanja i ukidanja nekih poreza i svega što smo obećavali biračima tokom predizborne kampanje." Sledeći korak, rekao je, biće susret sa Velimirom Ilićem da se dogovore o kriterijumima za izbor poslaničkih kandidata, kao i o strategiji koju će u razgovorima ponuditi "zna se već kome." Na uspostavljanju monarhije, završio je, neće insistirati: "Kada smo mi taj uslov postavljali bilo kome", pitao je novinare.

ZORAN MAJDIN

A. ANDIĆ

A. ANDIĆ

FONET

PROTIV VLADE: Miroljub Labus i Mlađan Dinkić

G17 PLUS

Sve ili ništa

"Očekivao sam oko 40–50 mandata, tako da je ovaj rezultat ispod mojih ličnih očekivanja", kaže za "Vreme" Mlađan Dinkić

Ako su čelni ljudi u G17 plus i bili neprijatno iznenađeni "radikalizacijom" Srbije, to se nije moglo primetiti u sedištu njihove stranke – zauzeli su stav da su građani glasali protiv vlade, a ne za program SRS-a. "Mislim da su neki ljudi glasali za radikale ne zato što znaju šta oni nude, već iz besa i inata, samo da glasaju protiv DOS-a", kaže potpredsednik stranke Mlađan Dinkić za "Vreme". "Glasali su za radikale samo zato što su jasno prepoznali da oni nisu deo DOS-a. Nas još uvek nisu mogli u dovoljnoj meri da razlikuju, pa je za nas ipak glasalo oko 450.000 ljudi."

Na konferenciji za novinare u sedištu stranke Miroljub Labus, predsednik G17 plus i nosilac liste, naglasio je da je rezultat te stranke "izvanredan" s obzirom na to da je ona osnovana pre godinu dana i izrazio nadu da će "demokratske snage prevazići podele i naći rešenje", ali i zabrinutost zbog stabilnosti buduće vlade. Labus je čestitao Srpskoj radikalnoj stranci na uspehu rekavši da "G17 plus poštuje izbornu volju naroda koji je glasao protiv vlade".

"Dve poruke možemo da izvučemo posle ovih izbora: demokratske snage su dobile većinu na ovim izborima – 60:40 odsto u korist demokratskih snaga", kaže Dinkić. "S druge strane, 80 odsto građana je glasalo protiv vlade, što znači da nova vlada mora da vodi potpuno drugačiju politiku." Smatra da su mogli bolje da prođu da nije bilo "negativne kampanje Demokratske stranke": "Očekivao sam oko 40–50 mandata, tako da je ovaj rezultat ispod mojih ličnih očekivanja." U razgovoru za "Vreme" Dinkić dalje najavljuje drugačija personalna rešenja u budućoj vladi, zato što "većina neće moći da uđe u novu vladu jer je 80 odsto ljudi glasalo protiv prethodne vlade". "Moram da kažem da kada saberete glasove DS-a i ostalih stranaka DOS-a koje nisu prešle cenzus, to je oko 20 odsto – to je maltene referendum protiv politike vlade." Dinkić kaže da će Demokratska stranka morati da ponudi druge ljude i da prihvati novu politiku, kao i da "vlada mora da bude očišćena od ljudi koji su umešani u afere". Kaže da će G17 plus insistirati na konceptu samostalne Srbije u budućem parlamentu, i da će to svakako biti važna tema.

Labus kao premijer buduće vlade? "Mislim da to uopšte nije nemoguće, vodiće se jako delikatni pregovori oko toga, ali nije isključeno." Dinkić kao ministar finansija? "Videćemo, zaista je rano za to. Sâmo ministarstvo bez odgovarajućeg koncepta nove vlade i podrške parlamenta tom konceptu nema smisla. Meni to mesto nije uopšte najvažnije, spreman sam da idem do kraja, dakle da dobijem odrešene ruke da vodim ekonomiju u novoj vladi, ili da uopšte ne budem u njoj. Vratiću se na fakultet... Sve ili ništa", kaže Dinkić za "Vreme".

BILJANA VASIĆ

FONET

I DALJE U SKUPŠTINI: Milorad Vučelić, Zoran Anđelković i Ivica Dačić

A.ANDIĆ

ZBOGOM POSLANIČKA KLUPO: Čedomir Čupić...

SOCIJALISTI, DEMOHRIŠĆANI, OTPORAŠI, LIBERALI I ALTERNATIVCI

S obzirom na ovo i ono

Od pečenja za čelnike SPS-a i vedrog raspoloženja u DHSS-u i Otporu, preko sportske atmosfere u Demokratskoj alternativi do zatvorenih vrata kod Liberala Srbije

Do trenutka saopštavanja prvih CeSID-ovih rezultata na trećem spratu izbornog štaba SPS-a među okupljenim novinarima cirkulisali su samo ljudi zaduženi za raznošenje pečenja čelnicima partije koji su se nalazili na spratu niže. U 22 časa, uz zvuke narodne muzike koja je dopirala iz kafe-kuhinje, pečenje je postalo dostupno i novinarima koji su se do tada služili sendvičima, te je tako novopostavljeni švedski sto, čini se, izmamio više pažnje od izbornih rezultata i pojedinih čelnika partije koji su se konačno pojavili - dostojanstveno i bez euforije. Potpredsednik Glavnog odbora SPS-a Branko Ružić izjavio je za "Vreme" da je SPS očekivao da će ući u parlament i to ne na pragu cenzusa. Ružić je uz to zaključio da su se građani na ovim izborima odlučili za desničarske partije zbog, kako je rekao, krize u zemlji u kojoj je u toku jedan pljačkaški koncept privatizacije gde je milion ljudi ostavljeno bez posla i naglasio da je SPS spreman da učestvuje u vlasti, ali i da bude argumentovana, jaka i veoma kritička opozicija. "Spremni smo da stameno vodimo političku borbu i dočekamo neke nove izbore na kojima ćemo odneti pobedu", istakao je potpredsednik GO SPS-a.

U Demohrišćanskoj stranci Srbije, bez obzira na rezultate, funkcioneri koji su defilovali hodnicima bili su dostupniji za razgovor od čelnika SPS-a i delovali bolje raspoloženi. Jedan od njih, Aleksa Đurić, uz osmeh je prokomentarisao da je moglo da bude i bolje, ali da to ne znači da će članovi stranke izgubiti elan. Okupljeni novinari dobili su na poklon upaljače, blokčiće i hemijske olovke sa logotipom stranke, a pred poslednju konferenciju za novinare na stolu u novinarskoj sobi ostali su samo limun, pretekli pomfrit i prazna flaša "Džoni Vokera".

A.ANDIĆ

...Vladan Batić,...

...Dušan Mihajlović,...

FONET

...Nebojša Čović,...

A. ANDIĆ

UZ VRUĆU RAKIJU: Radikali u Zemunu

SRPSKA RADIKALNA STRANKA

Žurka u Magistratu

Uz zveket viljušaka i noževa i muziku trubača sa Trga, u salu za konferencije ušao je spokojni Nikolić, nešto iza najavljenog vremena, i rekao, karakterističnim tonom, da se dogodilo ono što su svi očekivali, da je pobeda posvećena predsedniku Šešelju

U prostorijama Otpora oko 23 časa vladala je vrlo živahna atmosfera. U internim ćaskanjima članovi Otpora zadovoljno su komentarisali rezultate i uz Sinalko i peciva se pripremali za žurku najavljenu za posle ponoći. Član Otpora Ivan Marojević rekao je za "Vreme" da se ova mlada stranka nije tukla za cenzus, već da se bori za svoje principe. "Mnogo smo naučili na ovim izborima, a najbolje smo naučili da brojimo glasove. Mi prvi put to radimo, tako da nam je to bio jedan veliki test. Ono što mi pričamo i ono što smo oduvek isticali se i dalje potvrđuje. Znači, nismo mi pogrešili, samo je potrebno mnogo više rada da bi se to ostvarilo. Opet su, dakle, isti ljudi na političkoj sceni, opet su isti ljudi u skupštini. Mogu da budu neke različite kombinacije i koalicije, ali to je ono što smo već viđali u proteklih dvanaest godina."

Sat i dvadest minuta nakon prvih CEeSID-ovih rezultata, prostorije izbornog štaba Liberala Srbije bile su gotovo prazne. Poslednja konferencija za novinare je uveliko bila završena, a zvaničnici su u tom trenutku bili nedostupni za davanje bilo kakvih izjava. Za razliku od ovog, u štabu Demokratske alternative pola sata pre ponoći vrvelo je od novinara i članova. Nebojša Čović se na poslednjoj konferenciji zahvalio građanima koji su glasali za DA i čestitao svima koji su ušli u parlament. Čović je istakao da su ovi izbori za Demokratsku alternativu značajan korak, jer su, kako je rekao, počeli sa 0,5 a završili sa preko dva odsto glasova. "Imamo dobar rezultat tamo gde smo radili, a tamo gde nismo, imamo loše rezultate, no to je već unutrašnji problem stranke", rekao je predsednik DA, koji je, ispraćen velikim aplauzom, u sportskom duhu završio: "Ako uzmemo u obzir da u Srbiji ima 200 stranaka, osmo mesto i nije tako loše."

JASMINA LAZIĆ, MARIJA VIDIĆ

"Masakrirali smo ih u Borči", veselo je jedan član Srpske radikalne stranke ocenio rezultat koji mu je saopšten mobilnim telefonom. U nedelju uveče, po zatvaranju izbornih mesta, bilo je euforično u taboru radikala u Zemunu. Prostorije na prvom spratu Magistrata preplavili su novinari i članovi SRS-a iščekujući preliminarne rezultate parlamentarnih izbora. Novinari koji prate izbore već su navikli da ih u štabu radikala iščekuje dobro posluženje. Domaćinima nije smetalo što je trenutno Božićni post, pa je izneto mešano pečenje (prasetina i jagnjetina), a ni viskija nije nedostajalo. Dok je Aleksandar Vučić govorio o tome kako očekuje dobru zaradu na kladionici (na tri tiketa iščekivao je oko 40.000 dinara), novinari su prionuli na hranu čekajući da Dragan Todorović, šefa izbornog štaba radikala, saopšti rezultate parlamentarnih izbora. Prstima uvaljanim u hranu prisutni su smogli snage da saslušaju Todorovića koji je već u 22 h obelodanio očekivanu pobedu Šešeljeve partije i pozvao narod da dođe na Trg pobede u Zemunu da bi se proslavilo. Za 22.30. najavljeno je obraćanje zamenika predsednika stranke Tomislava Nikolića, te je medijska bratija mogla da predahne i prione na ostatke pečenja i pića. Uz zveket viljušaka i noževa i muziku trubača sa Trga, u salu za konferencije ušao je spokojni Nikolić, nešto iza najavljenog vremena, i rekao, karakterističnim tonom, da se dogodilo ono što su svi očekivali, da je pobeda posvećena predsedniku Šešelju i onima koji su hrabro dali svoj glas SRS-u. Nikolić je jednoličnim glasom objasnio da je za njegovu partiju najvažnije da ima trećinu u skupštini (84 poslaničkih mesta), jer će na taj način sprečiti promenu ustava u kojoj niko neće konsultovati radikale. U danima Velikog posta, Nikolić je hrišćanski oprostio onima koji su agitovali protiv SRS-a biblijskim argumentom: "Nisu znali šta čine." Radikali će slaviti dva dana, rekao je on, a onda će prionuti na važan posao uljuđivanja parlamenta u kome treba da sede ljudi kojih se građani neće stideti. O formiranju buduće vlade nije bilo reči. Mesto šefa parade potom je preuzeo Aleksandar Vučić koji je razdragano u prostorije Magistrata uveo trubače koji su najavili početak slavlja. Počelo se sa temom "marširala kralja Petra garda". Na platou ispred zgrade Magistrata pedesetak građana je stajalo i veselilo se uz zvuke neke novokomponovane pesme. Pozornici su stajali sa strane i mirno posmatrali događaj.

S. G.

Pisarnica

Stvarno, čoveče, gde ti živiš? Zar si mislio da to više ne postoji samo zato što su pronađeni kompjuteri, što su propale Otomanska i Habzburška imperija, pa i socijalistička administracija?

Možda je upravo moja lakomislenost i nebriga uvredila to staro božanstvo, pa je rešilo da me pozove i podseti na sebe, kako drugačije nego poštom, putem plavog, službenog koverta. (Ne znam zašto sam mislio da ni takvi koverti više ne postoje.) Otvorim, dakle, pročitam tekst pisan mašinom, zaveden pod nekim brojem, overen štambiljem i potpisom ovlašćenog lica i razaberem da sam pozvan da se tog i tog dana javim u zatvor radi odsluženja kazne od pet dana.

Zatim, u drugom pasusu, pruža mi se poslednja šansa da okajem grehe, to jest da ukoliko sam platio novčanu kaznu donesem dokaz o tome u Pisarnicu. Soba broj, recimo 84, u nadležnoj Upravi, sa adresom na Novom Beogradu, u zgradi opštine na čijoj teritoriji nikad nisam živeo.

Baš tog jutra bio sam pospremio sto i pobacao neke papire, ali ta koincidencija beše samo opomena. Božja promisao nije htela da se slučaj okonča na taj način. U kesi za đubre pronašao sam potvrdu o uplati kazne, zaboravljenu i zaturenu. Prošle godine bio sam prešao ulicu na crvenom, a baš tada su bili uvedeni novi, stroži propisi pa su se saobraćajci trudili da kažnjavaju i pešake.

Elem, u poslednjem trenutku pronašao sam pismeni dokaz da sam se uredno otkupio, ali Pisarnica nije ni tvrdila da nisam. Ona me je samo upozoravala da o tome ne zna ništa, da sam ja pred njom kriv dokle god se lično ne pojavim u sobi 84 s tim papirom. Taj glas zvučao mi je više smešno i jadno nego preteći, znao sam da je sve na mojoj strani, i pismeni dokaz i današnji datum i ceo svet i sve što vidim na ulici. Saobraćaj mi je davao za pravo, nigde konjskih zaprega i fijakera. Niko od prolaznika ne beše ni nalik Francu Kafki.

Ali se mi ovde nerado odričemo starih stvari i pošto nabavimo nove. Obično sačekamo da prođe cela jedna generacija dok se ne uverimo da novo stvarno vredi, da radi, da je staro zbilja dotrajalo, prevaziđeno i da nam neće zatrebati. Tako je, valjda, i sa ustanovama poput Pisarnice, tim crkvama u kojima se klečalo, božanstvima čiju milost niko nije umeo da zasluži, niti je iko pouzdano znao kako uopšte da im se obrati ("Molim gornji naslov"?) a da ne izazove onu hladnu odbojnost ravnu Strašnom sudu.

I tako, uđem ja i proderem se odmah s vrata na prvu od, kako se ispostavilo, mnogo glava te hidre, nameran da osvetim sve one bezbrojne nevoljnike koji cvokotahu i premirahu ne dočekavši da je vide. Setio sam se kako je jedan moj prijatelj u sličnoj situaciji, kad je otišao da se žali na neopravdano ogroman telefonski račun, nadležnoj službenici rekao, otprilike: "gospođice, ja od vas ne očekujem ništa, došao sam samo da se derem".

I on i ja bili smo jednako svesni sadašnjeg statusa Pisarnice. Ona više nije u stanju nikoga da uplaši, možete da joj kažete šta god hoćete, na sav glas; ako ste član nečega ili raspolažete bilo kakvom silom, možete i da odbijete da izvršite zahtev Pisarnice, čak i da javno pocepate neko od njenih nekad tako opasnih i strašnih "rešenja".

Međutim, ona je još tu i ne mogu joj se osporiti izvesna moć i uticaj na naše živote. Da, ja sam bio u pravu, objašnjeno mi je da pošta iz nekih razloga ne obaveštava Pisarnicu o tome da li se kazne uplaćuju. Na moje: šta se to mene tiče, zar mislite da ja treba da idem u zatvor zato što pošta vas ne obaveštava, Pisarnica nije imala šta da kaže i samo je uredno zavela moju potvrdu, a da se derem mogao sam koliko hoću. Pisarnica je zadovoljna time što sam je ipak posetio i postupio kako mi je rečeno.

To što ona ni u Beogradu još nije zamenjena nečim boljim siguran je znak da je u unutrašnjosti moć Pisarnice još ozbiljna i jedva da se može zamisliti život bez rolo-ormana, prašnjavih fascikli, šaltera-puškarnica, možda čak i mastiljavih olovaka. Pritom pojava kompjutera koji sve to ukida ili zamenjuje, ubrzava, olakšava i ne greši, nikako ne izgleda kao prihvatljivo rešenje.

Pisarnica, naime, odbija da umre i opominje nas da su sve te nove sprave i komplikovani sistemi možda nepogrešivi, ali mogu da se pokvare kao sve što čovek napravi, zatim dolaze nam iz inostranstva, što znači da bez naše stare Pisarnice postajemo zavisni od drugih, bespomoćni pred neokolonijalizmom. Najzad, zar Pisarnica nije poslednji čuvar reda, zakona i tradicije, faktički najvažniji sastojak našeg pokornog bića?

Šta ćemo uopšte poštovati i od čega strepeti ako se tako nepromišljeno prepustimo stihiji takozvanog progresa? I zar sad, tek što smo osvojili pravo i slobodu da se na nju izdiremo, da se tek tako lišimo Pisarnice? Dobro, može čovek i kompjuter da razbije, ne bi bilo prvi put, ali kad to uradiš osećaš se kao da si priznao poraz. A to nam nije namera.

Razume se, kad se ovako približimo kraju jedne epohe čiji je Pisarnica jedan od jačih simbola, na pamet nam najpre pada ideja muzeja. Ne sumnjam da je nešto slično već negde izvedeno, samo se valja raspitati. U međuvremenu, živimo u ne sasvim lagodnom vremenu i na mestu gde se muzejski eksponati još otimaju za život i brane prava Pisarnice, a sile progresa ionako nisu prejake i nepobedive. Dakle, mislim da bi na nacionalnom nivou zaključak glasio: neka Pisarnica, zlu ne trebalo, ostane još neko vreme, to jest dok se ne vidi šta će s ovim svetom biti i kako će skončati. ■

STOJAN CEROVIĆ

© 1997 Vreme. All Rights Reserved

PDF Edition Developed By:
Ivan Hrašovec & Saša Marković